

VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA I EVROPSKIH INTEGRACIJA

PRILOG
IZVJEŠTAJU EVROPSKE KOMISIJE
O NAPRETKU CRNE GORE ZA 2015.

za period
1. april 2015 - 1. septembar 2015.

Podgorica, septembar 2015.

Uvod

Odnosi Crne Gore i Evropske unije

Crna Gora je na IX Međuvladinoj konferenciji o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji, koja je održana 22. VI 2015. u Luksemburgu, otvorila pregovore u dva dodatna poglavlja pravne tekovine: 9 – Finansijske usluge i 28 – Zaštita potrošača i zdravlja.

VI sastanak Savjeta za stabilizaciju i pridruživanje, održan je u Luksemburgu 22. VI 2015.

Vlada je usvojila dva kvartalna izvještaja o realizaciji obaveza iz Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, jedan u aprilu a drugi u julu. U ovom trenutku, ukupna realizacija zakona i podzakonskih akata iznosi za I kvartal 84,21% a za II kvartal 63,51%.

Obaveze iz SSP se sprovode planiranom dinamikom. Održana su dva redovna godišnja sastanka sektorskih pododбора i to: u Podgorici je 28-29. V 2015. održan **VI sastanak Pododбора za unutrašnje tržište i konkurenciju**, **VIII sastanak Pododбора za saobraćaj, energetiku, životnu sredinu i regionalni razvoj** održan je 9. VI 2015. u Podgorici, dok je **VIII sastanak Pododбора za industriju, trgovinu, carine, poreze i saradnju s drugim zemljama kandidatima** održan 16. VI 2015, takođe u Podgorici. **III sastanak Posebne grupe za javnu upravu** održan je u Podgorici, 29-30. VI 2015.

U Budvi je 8-9. IV 2015. održan **X sastanak Parlamentarnog odbora EU i Crne Gore za stabilizaciju i pridruživanje**.

U Briselu je 24. VI 2015. održan **VI sastanak Zajedničkog konsultativnog odbora između Crne Gore i Evropske unije**, na kojem je potvrđen značaj učešća civilnog društva u pregovaračkom procesu i razmotrene teme položaja osoba sa invaliditetom i reprezentativnosti sindikata na svim nivoima socijalnog dijaloga.

Vlada je 9. VII 2015. usvojila polugodišnje Izvještaje o realizaciji obaveza iz akcionih planova za 23. i 24. poglavlje pravne tekovine.

1. POLITIČKI KRITERIJUMI

1.1.1. SKUPŠTINA

Skupština je donijela 76 zakona¹, među kojima su i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Sudskom savjetu i sudijama, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o biračkom spisku, Zakon o dopuni Zakona o javnim nabavkama, Zakon o izmjeni Zakona o strancima, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti, Zakon o potvrđivanju Okvirnog sporazuma između Crne Gore koju predstavlja Vlada Crne Gore i Evropske komisije o pravilima za sprovođenje finansijske pomoći Unije Crnoj Gori u okviru instrumenta pretpristupne podrške (IPA II), Zakon o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom

¹ Spisak zakona koje je Skupština donijela u ovom periodu dat je u Prilogu 1.

postupku, Zakon o izmjenama Zakona o državnom tužilaštvu i Zakon o izmjeni Krivičnog zakonika Crne Gore.

Ukupno, od početka 2015. do kraja jula, odnosno kraja prvog redovnog zasijedanja u ovoj godini, Skupština je donijela 98 zakona.

Skupština je 31. VII 2015. donijela Odluku o obrazovanju Odbora za praćenje primjene zakona i drugih propisa od značaja za izgrađivanje povjerenja u izborni proces. U skladu sa ovom odlukom, Odbor u vršenju svojih nadležnosti prati primjenu odredbi zakona i drugih propisa koji se odnose na: izbor odbornika i poslanika; izbor Predsjednika Crne Gore; birački spisak; finansiranje političkih subjekata i izbornih kampanja; registre prebivališta i boravišta; crnogorsko državljanstvo; ličnu kartu; kao i odredbi Krivičnog zakonika Crne Gore u dijelu odredbi koje se odnose na krivična djela protiv izbornih prava.

Na sjednicama Skupštine razmotreno je više izvještaja uključujući i Godišnji izvještaj o radu Sudskog savjeta i ukupnom stanju u sudstvu za 2014, Izvještaj o radu Državnog tužilaštva za 2014, Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta za 2014, Drugi polugodišnji izvještaj o ukupnim aktivnostima u okviru procesa integracije Crne Gore u Evropsku uniju za period jul – decembar 2014, Godišnji izvještaj o radu i finansijskom poslovanju Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2013, kao i izvještaje o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2013. i 2014.

Skupština je, 26. VI 2015, izabrala članove Savjeta Agencije za sprječavanje korupcije. Prva, konstitutivna, sjednica Savjeta održana je 23. VII 2015.

1.1.2. VLADA

1.1.2.1 Realizacija Programa rada Vlade

Vlada je u II kvartalu 2015, od ukupno planirane 71 obaveze, realizovala 50, odnosno 77,5 %.

Vlada je zaključno sa 31. VIII 2015, od ukupno planirane 133 obaveze za I i II kvartal, realizovala 116, odnosno 87,2 %.

1.1.2.2. Sprovođenje analize procjene uticaja propisa RIA u postupku izrade propisa

Vlada je utvrdila 36 predloga zakona i donijela 27 uredbe. Uz 28 predloga zakona i 15 uredbi predlagači su dostavili izvještaje o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa (RIA).

Za Predlog zakona o završnom računu budžeta za 2014, saglasno standardima, RIA nije rađena, dok je za šest predloga zakona i 10 uredbi Ministarstva finansija dalo procjenu finansijskih implikacija primjene ovih propisa.

1.1.2.3 Transparentnost rada Vlade

Nastavljene su aktivnosti na daljoj afirmaciji transparentnosti rada Vlade i informisanja javnosti o politikama Vlade. Generalnom sekretarijatu Vlade podnijeto je 53 zahtjeva za

pristup informacijama. Postupak odlučivanja o tri zahtjeva, u propisanom roku, je u toku, dok su svi ostali zahtjevi riješeni na jedan od zakonom propisanih načina. Struktura podnosilaca zahtjeva je sljedeća: NVO 49, advokatske kancelarije tri i fizička lica jedan.

1.1.2.6 Komisija za žalbe

Komisija za žalbe u periodu od 1. IV 2015 -27. VIII 2015. održala je 19 sjednica i razmotrila ukupno 358 predmeta od čega je 325 žalbe na akte prvostepenih organa i 33 predmeta po presudama Upravnog suda. Komisija je odlučila u 351 razmatrani predmet.

Od ukupnog broja riješenih predmeta, u 244 predmeta žalba je usvojena, poništeno prvostepeno rješenje i predmet vraćen na ponovni postupak i odlučivanje, u 76 predmeta žalba je odbijena, u 8 odbačena, u 4 predmeta postupak je obustavljen, u 18 predmeta Komisija je usvojila žalbu i naložila prvostepenom organu da donese rješenje i u 1 predmetu rješenje prvostepenog organa je oglašeno ništavim.

Komisiji je dostavljeno i 36 tužbi, sa zahtjevom Upravnog suda da mu dostavi odgovor na tužbe i spise predmeta. Odgovoreno je na 23 tužbe a za 13 tužbi se čeka odgovor od prvostepenog organa.

Komisiji je stiglo 129 presuda Upravnog suda od kojih je sud u 92 predmeta tužbu odbio kao neosnovanu, u 33 predmeta usvojio tužbu i poništio rješenje Komisije za žalbe, u 3 predmeta postupak je obustavljen, a u 1 predmeta tužba je odbačena.

Komisiji za žalbe dostavljeno je 54 presude Vrhovnog suda od kojih je u 50 predmeta zahtjev za vandredno preispitivanje sudske odluke odbijen, a u 4 predmeta usvojen

1.1.3. DRŽAVNA UPRAVA

1.1.3.1. Strateški okvir za upravljanje reformom javne uprave

Vlada je 27. VII 2015. formirala Međuresorsku radnu grupu za izradu Strategije reforme javne uprave za period (2016 – 2020.)

1.1.3.2. Izrada politika i koordinacija

Vlada je usvojila:

- 11. VI 2015. Izvještaj o realizaciji aktivnosti iz **Akcionog plana za implementaciju Strategije reforme javne uprave** za III i IV kvartal 2014 i **Analizu efekata sprovođenja Strategije reforme javne uprave (AURUM)** ostvarenih u periodu 2011-2014;
- VII 2015. **Izvještaj o sprovođenju Plana unutrašnje reorganizacije javnog sektora u 2014, Informaciju o primjeni Zakona o državnim službenicima i namještenicima i Izvještaj o stanju rješavanja upravnih stvari u 2014;**
- 14. V 2015. **Informaciju u vezi teritorijalnog razgraničenja i podjele imovine između opština Plav i Gusinje.**

Sjednica **Koordinacionog tima za praćenje sprovođenja Strategije reforme javne uprave i Plana unutrašnje reorganizacije javnog sektora** je održana 21. IV 2015.

Posebna grupa za reformu javne uprave između Evropske komisije i Crne Gore je održala III sastanak 29 i 30. VI 2015.

1.1.4. LOKALNA SAMOUPRAVA

1.1.2.1. Bilans ostvarenih rezultata

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi je 28. V 2015. dostavljen Evropskoj komisiji na mišljenje.

Donijet je Pravilnik o programu i načinu stručnog osposobljavanja i načinu provjere stručne osposobljenosti za vršenje poslova komunalne policije („Sl. list CG“, br. 34/15).

Sjednice **Koordinacionog tima za reformu lokalne samouprave** su održane 8. V i 1. VII 2015.

1.1.5. PRAVOSUDNI SISTEM

1.1.5.1. Normativni okvir

Usvojen je Zakon o naknadi štete žrtvama krivičnih djela nasilja („Sl. list CG“, br. 35/15) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku („Sl. list CG“, broj 35/15), Zakon o arbitraži („Sl. list CG“, br. 47/15) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku („Sl. list CG“ br. 48/15). Utvrđeni su 20. VIII 2015. Predlog zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću i Predlog zakona o Centru za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu.

1.1.5.2. Bilans ostvarenih rezultata

U pogledu izvještaja o bilansu ostvarenih rezultata vidjeti 3.23. Poglavlje 23: Pravosuđe i temeljna prava.

1.1.6. ANTIKORUPCIJSKA POLITIKA

Nakon prestanka važenja Strategije za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala i pratećih akcionih planova za njeno sprovođenje, UAI je procijenila napredak postignut tokom četvorogodišnjeg perioda sprovođenja Strategije i pripremila Informaciju o stepenu realizacije mjera iz Akcionih planova za sprovođenje Strategije za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala (2010 – 2014). Statistika pokazuje da je realizovano 59,13% mjera, djelimično realizovano 29,57% mjera, dok 11,3% mjera nije realizovano.

Ministarstvo pravde je u maju 2015. obrazovalo međuresorsku Radnu grupu u cilju pripreme Nacrta Operativnog dokumenta za prevenciju korupcije u oblastima od posebnog rizika. Proces izrade ovog dokumenta je u toku i očekuje se da će biti završen u trećem kvartalu tekuće godine.

U odnosu na jačanje integriteta u javnom sektoru, prema podacima koje je UAI prikupila početkom juna 2015, 77 institucija je usvojilo planove integriteta, u odnosu na 102 institucije (75,49%), a u 92 su imenovani menadžeri integriteta. U odnosu na prethodni izvještajni period, razlika je u tome što su sva tužilaštva u Crnoj Gori donijela planove i imenovala menadžere.

Uprava za inspekcijske poslove izradila je Metodologiju analize rizika u vršenju inspekcijskog nadzora, shodno odredbama Zakona o inspekcijskom nadzoru u junu 2015. i Vlada je usvojila navedenu metodologiju 25. VI 2015.

1.1.7. POLICIJSKA SARADNJA I BORBA PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA

1.1.7.1. Strateški okvir

Vlada Crne Gore je, na sjednici od 30. VII 2015, donijela Strategiju za borbu protiv nelegalnog prometa duvanskih proizvoda i usvojila Akcioni plan za suzbijanje nelegalnog prometa duvanskim proizvodima, u cilju ostvarivanja pozitivnih efekata u borbi protiv kriminala.

Radni tim analitičara Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore je u junu 2015. izradio srednjoročni pregled Procjene opasnosti od teškog i organizovanog kriminala (MNE SOCTA 2013). Prethodna SOCTA i ovaj srednjoročni pregled imaju za cilj da svim organima za sprovođenje zakona u Crnoj Gori, donosiocima odluka na strateškom i operativnom nivou i široj javnosti, pruže informacije koje im mogu poslužiti kao osnova za utvrđivanje prioriteta u borbi protiv teškog i organizovanog kriminala, i izradu višegodišnjih-strateških i godišnjih-operativnih planova u prioritetnim oblastima.

1.1.7.2. Normativni okvir

Skupština je 26. VI 2015. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku („Sl. list CG”, br. 35/15).

Vlada je 20. VIII 2015. utvrdila Predlog zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću. Predlog zakona dostavljen je Skupštini na razmatranje i usvajanje.

1.1.7.3. Institucionalni okvir

Na sjednici Tužilačkog savjeta od 23. IV 2015. donijeta je Odluka o broju državnih tužilaca. Propisano je da će u Specijalnom državnom tužilaštvu biti glavni specijalni tužilac i deset specijalnih tužilaca.

Javni oglas za izbor glavnog specijalnog tužioca i deset specijalnih tužilaca u Specijalnom državnom tužilaštvu objavljen je 6. V 2015. Objavljivanju javnog oglasa prethodilo je donošenje Pravilnika o okvirnim mjerilima rada za određivanje potrebnog broja državnih tužilaca i državnih službenika i namještenika u Državnom tužilaštvu u skladu sa Zakonom o Državnom tužilaštvu („Sl. list CG”, br. 17/15).

Na sjednici Tužilačkog savjeta održanoj 23. VI 2015. izabran je glavni specijalni tužilac, a na sjednici održanoj 25. VI 2015. Tužilački savjet je izabrao šest specijalnih tužilaca. Tužilački savjet nastavio je sa radom 30. VI 2015. kada su izabrana još dva specijalna tužioca. Za preostala dva mjesta biće raspisan novi oglas. Takođe, obezbijedeni su prostorni kapaciteti za rad Specijalnog državnog tužilaštva.

U julu 2015. je održan sastanak crnogorskih organa za sprovođenje zakona kroz mehanizam Tima istražitelja direktno odgovornog glavnom specijalnom tužiocu. Takođe, u toku su aktivnosti na angažovanju stručnih pomoćnika iz oblasti pranja novca i bankarskih stručnjaka (u Specijalnom tužilaštvu su već uposlena dva pomoćnika za oblast pranja novca, dok će ostali pomoćnici biti primljeni nakon donošenja Akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji). Akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Specijalnog tužilaštva u formi predloga podniet je od strane glavnog specijalnog tužioca Tužilačkom Savjetu, isti ga je usvojio, a zatim je upućen na saglasnost Ministarstvu pravde.

Započeto je sa aktivnostima na popunjavanju radnih mjesta u novim organizacionim jedinicama u Sektoru kriminalističke policije za borbu protiv pranja novca, trgovine ljudima, kompjuterskog kriminala i terorizma (procedura po raspisanim oglasima je u toku). U pravcu stvaranja preduslova za punu operativnost Specijalnog policijskog odjeljenja, raspisani su interni oglasi unutar organa za prijem službenika na radna mjesta u savjetničkom policijskom zvanju. U julu 2015. je, posredstvom TAIEX-a programa, Ministarstvo unutrašnjih poslova organizovalo radionicu u vezi sa pitanjima funkcionisanja Specijalnog odjeljenja policije, koje će postupati po nalogima specijalnog tužioca. Takođe, u julu je održan sastanak Koordinacionog tijela za primjenu Sporazuma o zajedničkom radu Ministarstva unutrašnjih poslova – Uprave policije i Državnog tužilaštva tokom izviđaja i krivičnog postupka.

1.1.7.4. Operativni kapaciteti

Služba za informacione sisteme Ministarstva unutrašnjih poslova uspostavila je INTRANET krajem marta 2015. radi elektronske razmjene informacija na nacionalnom nivou, posredstvom zaštićene komunikacione mreže. U toku su dalje aktivnosti u pravcu omogućavanja direktnog pristupa podacima u bazama podataka institucija na nacionalnom nivou, kroz već uspostavljenu IT platformu.

Paralelno sa navedenim, EUROPOL-ov Siena link je definisan kao glavni kanal komunikacije za potrebe Prum-a, Švedske inicijative, Službi za oduzimanje imovinske koristi.

U dijelu efikasnijeg korištenja međunarodnih baza podataka, izvršeno je širenje Interpol-ovog FIND sistema radi provjera lica – stranih državljana koji imaju registrovan privremeni boravak. Takođe, omogućena je granična kontrola i provjera putnika na turističkim brodovima kroz Interpol-ovu bazu podataka.

U cilju jačanja materijalno-tehničkih kapaciteta, realizovane su planske nabavke novih službenih vozila te je u organizacionim jedinicama za suzbijanje opšteg, organizovanog i privrednog kriminala raspoređeno osam vozila. Realizovana je nabavka i Policiji je isporučena oprema posebne namjene za istrage i nadzor kao i bezbjednosna oprema u ukupnom iznosu od 184.000 eura iz sredstava Granta EU u okviru projekta "Podrška EU vladavini prava u Crnoj Gori". U junu 2015. Uprava policije je uspostavila komandni centar za sprovođenje mjera tajnog nadzora.

U aprilu 2015, Jedinici za zaštitu svjedoka su od strane Agencije NI-CO, Sjeverna Irska, kroz projekat "Saradnja u krivičnom pravosuđu: Zaštita svjedoka u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije"(WINPRO II), donirana sredstava za sigurnu komunikaciju-mobilni radio prijemnici koji su ugrađeni u službena vozila Jedinice, u vrijednosti od 33.820.00 eura. U navedenu opremu spadaju: šest mobilnih radio transivera za ugradnju u vozila (Motorola model); dva mobilna radio transivera za fiksne konzole (Motorola model) i jedan upravljački set za enkripcije algoritama.

1.1.7.5. Bilans ostvarenih rezultata

Službenici Odsjeka za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije i Odsjeka za suzbijanje privrednog kriminaliteta, a u koordinaciji sa Tužilaštvom, u okviru obavještajnog projekta "Loan" u kojem Sektor kriminalističke policije vrši istraživanje prema više lica i grupacija za koja postoje saznanja da vrše krivična djela zelenaštvo, realizovali su pet policijskih akcija (u junu realizovane akcije "Tornado" i "Green five", u julu akcija "Depozit", tokom avgusta akcije "Koko" i "Bruni"). Tužilačko – policijske aktivnosti u okviru projekta "Loan" na identifikovanju i procesuiranju lica za krivično djelo zelenaštvo se nastavljaju.

U saradnji sa Specijalnim državnim tužilaštvom u avgustu 2015. lišeno je slobode 14 lica sa područja opštine Budva – bivši i sadašnji predsjednici opštine Budva, i drugi, a u vezi predmeta "TQ PLAZA"-Budva i "PLATO JAZ" –Budva.

Službenici Odsjeka za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije bili su angažovani na sprovođenju kriminalističkih obrada u više predmeta, koji se odnose na trgovinu ljudima, krijumčarenje ljudi, krijumčarenje i falsifikovanje isprava, krivično djelo pranja novca i krivično djelo visoko tehnološkog kriminala. Takođe, službenici Odsjeka u kontinuitetu preduzimaju aktivnosti u odnosu na lica koja se bave teškim krivičnim djelima – krađom dragocjenosti, izuzetno visoke vrijednosti te razmjenjuju, na taj način, prikupljena i dobijena saznanja i podatke sa drugim zemljama, posredstvom Odsjeka za međunarodnu policijsku saradnju - "Pink Panther"; prikupljaju podatke i operativne informacije u odnosu na lica koja su sledbenici "Vehabizma".

Službenici Odsjeka za suzbijanje privrednog kriminaliteta Uprave policije su za prvih sedam mjeseci 2015, podnijeli osam krivičnih prijava protiv devet lica, od čega pet krivičnih prijava protiv šest lica za krivično djelo krijumčarenje iz čl.265 Krivičnog zakonika i tri krivične prijave protiv tri lica za krivično djelo nedozvoljena trgovina iz čl.

284 KZ. Ukupna količina oduzetih cigareta je 6.334,8 šteka, a ukupna vrijednost oduzetih cigareta iznosi 75.365,00€: za krivično djelo krijumčarenje iz čl.265 – 5.160,8 šteka cigareta, vrijednost 59.700,00€; za krivično djelo nedozvoljena trgovina iz čl.284 – 1.174 šteke, vrijednost 15.665,00€. Protiv dva lica podnijate su dvije prijave za carinske prekršaje, a tom prilikom je oduzeto 1.239 šteka cigareta, ukupne vrijednosti 17.724,00€.

U smislu sprovođenja mjera zaštite, Jedinica za zaštitu svjedoka je postupala u predmetu: Postupak za nadoknadu štete bivšim logorašima iz logora Morinj i Kumbor pred Osnovnim sudom u Podgorici. U periodu od 1. IV do 27. VIII 2015, sprovedene su mjere zaštite prema dvadeset sedam lica.

Specijalno tužilaštvo je pokrenulo jednu istragu i to 1. V 2015. protiv sedam lica za krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije iz čl.401a Krivičnog zakonika i krivično djelo neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga iz čl.300 Krivičnog zakonika.

U predmetu Kt-S br.11/13 – presuda Apelacionog suda od 5. V 2015. u odnosu na dva lica preinačena kazna zatvora na manje kazne, a u odnosu na dva lica potvrđena presuda, za krivična djela iz čl.300 Krivičnog zakonika – neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga i čl.401a – stvaranje kriminalne organizacije. U predmetu Kt-S br.13/13 – presuda Apelacionog suda od 29. IV 2015. u odnosu na dva lica presuda ukinuta i predmet vraćen na ponovno suđenje, za krivična djela iz čl.300 Krivičnog zakonika – neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga i čl.401a – stvaranje kriminalne organizacije.

U periodu od 1. IV 2015. do 23. VII 2015. za krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije iz čl. 401a Krivičnog zakonika nema procesuiranih predmeta, osim jednog predmeta za čl. 401 protiv 11 lica, odnosno ukinuti predmet Višeg suda u Bijelom Polju Ks.br.8/14 koji je dobio poslovnu oznaku ovog suda Ks.11/15 za čl. 401/2-1, 412 i 253 KZ.

Za krivično djelo pranje novca iz čl.268 Krivičnog zakonika u radu su se nalazila dva predmeta i to protiv dva lica.

1.1.7.6. Međunarodna saradnja

Nakon stupanja na snagu Sporazuma o operativnoj i strateškoj saradnji sa Europol-om, 28. IV 2015, posredstvom sigurnih komunikacionih kanala Europol-a, omogućena je razmjena operativnih i ličnih podataka sa državama EU (podataka o tekućim istragama i obavještajnih podataka o organizovanim kriminalnim grupama i njihovim članovima).

U toku je proces pridruživanja kontaktnim tačkama (konkretnim operativnim predmetima) i imenovanje kontakt osoba koje će imati ulogu nacionalnih kontakt tačaka za pristup informacijama i komunikaciji u okviru Kontaktnih tačaka Europol-a. Uprava policije je zatražila pristup u tri tačke, i očekuje se pozitivno mišljenje Europol-a, nakon čega će se i formalno pristupiti tim fokalnim tačkama.

Takođe, izvršen je odabir policijskog predstavnika koji će biti upućen u svojstvu oficira za vezu u sjedište Europol-a u Hagu. U toku su administrativne procedure i pripreme za potpisivanje Sporazuma o saradnji između Crne Gore i Europol-a kojim se reguliše status crnogorskog oficira za vezu i Memoranduma o razumijevanju o tajnosti i bezbjednosti informacija između Crne Gore i Europol-a, kojim će se i formalno ispuniti uslovi za upućivanje oficira za vezu.

Prioritet u razmjeni operativnih informacija i podataka vezanih za konkretne policijske/tužilačke istrage, daje se aktivnostima prepoznatim u okviru SOCTA strateškog dokumenta, i osam operativnih prioriteta za borbu protiv organizovanog kriminala, i to: praćenje djelovanja organizovanih kriminalnih grupa koje su sklone primjeni nasilja; koje su na međunarodnom nivou uključene na krijumčarenje heroina; koje su na međunarodnom nivou uključene na krijumčarenje kokaina; koje su uključene u ilegalne migracije i trgovinu ljudima; koje su uključene u krijumčarenje akciznih roba (cigarete); koje su uključene u razbojništva; koje su uključene u zelenašenja i u vezi sa koruptivnim krivičnim djelima.

U tom dijelu, u periodu od 1. IV do 26. VIII, razmijenjeno je 13.372 informacija, od čega 4.593 informacija vezanih za međunarodne potrage, dok je 8.372 informacija razmijenjeno u okviru konkretnih operativnih provjera vezanih za istrage krivičnih djela (ostatak od 407 odnosi se na stratešku međunarodnu saradnju). Od navedenih 8.372 razmijenjenih informacija po konkretnim provjerama vezanim za istrage prekograničnog kriminala: u okviru ekonomskog organizovanog kriminala, razmijenjeno je 224 informacija, u okviru narkotika, razmijenjeno je 491 informacija, u okviru opšteg kriminaliteta i opšteg organizovanog kriminala, razmijenjeno je 2.930 informacija.

Posredstvom Odsjeka za međunarodnu policijsku saradnju i sigurnih kanala komunikacije (Interpol, Europol, Selec), pravovremeno i efikasno razmjenjuju se sve informacije vezano za policijske istrage, a u cilju suzbijanja svih oblika kriminaliteta.

U periodu od od 1. IV do 26. VIII, razmijenjeno je komunikacija: sa Interpolom - 7910 komunikacija, sa Europolom – 336 komunikacija i sa Selecom - 78 komunikacija.

U maju 2015. u Berlinu je potpisana Zajednička izjava o namjeri između Saveznog ministarstva unutrašnjih poslova Savezne Republike Njemačke i Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore o saradnji u sprječavanju i borbi protiv transnacionalnog kriminala i izgradnji kapaciteta, kojom su, između ostalog, predviđene prioritete oblasti saradnje u vezi sa krivičnim djelima: teškog i organizovanog kriminala, trgovine drogom, ilegalnih migracija, pranja novca, terorizma, nedozvoljene trgovine oružjem, kompjuterskog kriminala.

1.2. TEMELJNA PRAVA I ZAŠTITA MANJINA

1.2.1. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA

1.2.1.1. Zatvorski sistem

1.2.1.1.1. Normativni/strateški okvir

Skupština je 26. VI 2015. donijela Zakon o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti (Sl. list CG, br. 36/15).

1.2.1.1.2. Jačanje administrativnih kapaciteta

U Direkciji za kaznenu i prekršajnu evidenciju 3 službenika počela su s radom 1. VIII 2015.

1.2.1.1.3. Statistički podaci

Izdato je 24.158 uvjerenja o kaznenoj evidenciji.

Ukupno je do danas potpisano 40 sporazuma sa pravnim licima i organizacijama kod kojih se izvršavaju kazne rada u javnom interesu.

1.2.1.2. Zaštita ličnih podataka i slobodan pristup informacijama

1.2.1.2.1. Bilans ostvarenih rezultata

REDOVNI I VANREDNI NADZOR - Izveštajni period: 1. IV 2015. do 1. VIII 2015.

	REDOVNI NADZORI	INSTITUCIJA	OSNOV	PONOVLJENI NADZOR
	22	22	po službenoj dužnosti	4
UKUPNO	22	22		4

	VANREDNI NADZORI	INSTITUCIJA	OSNOV	PONOVLJENI NADZOR
	10	10	po zahtjevima za zaštitu prava	
	11	11	na osnovu incijativa	
UKUPNO	21	21		

	RJEŠENJE PO PRIGOVORIMA	MIŠLJENJA	SAGLASNOST ZA VIDEO NADZOR	SAGLASNOST ZA IZNOŠENJE PODATAKA
	0	10	5	1
UKUPNO	0	10	5	1

**PREDMETI PO ŽALBAMA IZ OBLASTI SLOBODNOG PRISTUPA INFORMACIJAMA -
Izveštajni period: 1. IV – 1. VIII 2015.**

USVOJENO	475
DJELIMIČNO USVOJENO	6
ODBIJENO	44
ODBAČENO	0
NENADLEŽNOST	5
OBUSTAVLJEN POSTUPAK	81
UKUPNO	611

1.2.2. EKONOMSKA I SOCIJALNA PRAVA

1.2.2.1. Antidiskriminacija

Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom (Sl. list CG, br. 35/15) donijet je 26. VI 2015.

Već su preduzeti koraci da se, u saradnji sa nevladinim organizacijama, svim resornim ministarstvima, predstavnicima Delegacije EU i predstavnicima EK, uradi sveobuhvatna analiza svih zakonskih propisa na koje se odnose ili se može odnositi zaštita prava osoba sa invaliditetom, kako bi se postigla puna usklađenost standarda postavljenih ovim zakonom u svim drugim propisima.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava potpisalo je memorandume o saradnji o mjerama u borbi protiv diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta i promociji tolerancije prema seksualnim manjinama sa još tri opštine, i to: Tivat, Herceg Novi i Pljevlja.

1.2.2.2. Rodna ravnopravnost

Donijet je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti 26. VI 2015. (Sl. list CG, br. 35/15).

U aprilu 2015. u Odjeljenju za poslove rodne ravnopravnosti Ministarstva za ljudska i manjinska prava zaposlena je jedna službenica na neodređeno vrijeme.

1.2.2.3. Dječja prava

Utvrđen je 11. VI 2015. Predlog zakona o potvrđivanju 38. Konvencije o međunarodnoj naplati potraživanja za izdržavanje djeteta i druge oblike izdržavanja porodice.

Memorandum o saradnji između Centra bezbjednosti Podgorica i JU Centra „Ljubović“ potpisan je 16. VI 2015.

1.2.2.4. Prava osoba s invaliditetom

Održane su dvije sjednice Savjeta za brigu o licima sa invaliditetom, i to u maju i julu 2015.

1.2.2.5 Nasilje u porodici

Usvojeni su Poslovnici o radu multidisciplinarnih timova za sprečavanje nasilja u porodici, dok je u saradnji sa UNICEF-om tokom juna tekuće godine izrađeno unificirano Upustvo koje će koristiti svi multidisciplinarni timovi.

U maju 2015. potpisan je Memorandum o razumijevanju između Ministarstva za ljudska i manjinska prava i osam nevladinih organizacija koje pružaju usluge SOS telefona za žene i djecu žrtve nasilja.

U sklopu projekta „Uspostavljanje efikasnog sistema prevencije i zaštite djece i mladih od nasilja u porodici u obrazovnim institucijama“ pripremljen je i licenciran program „Obrazovanje zaposlenih u vaspitno-obrazovnim institucijama o postupanju, prevenciji i zaštiti djece i mladih od nasilja u porodici“.

Takođe, u maju 2015. sačinjen je Program obuke za nosioce pravosudnih funkcija i policijske službenike na temu nasilja u porodici.

1.2.3. KULTURNA PRAVA I ZAŠTITA MANJINA

1.2.3.1. Manjinska prava

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Uprava za kadrove sproveli su istraživanje i pripremili Informacije o zastupljenosti manjina u organima državne uprave. Ministarstvo je utvrdilo dalje smjernice i upoznalo starješine ovih organa sa obavezom o sprovođenju ustavnog načela o srazmjernoj zastupljenosti manjina u organima vlasti u Crnoj Gori.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je 15. IV 2015. potpisalo Memorandum o saradnji sa Policijskom akademijom.

1.2.3.2. Raseljena i interno raseljena lica

Donijet je Zakon o izmjeni Zakona o strancima (Sl. list CG, br. 28/15), kojim je propisano da će se čl. 64, 66 i 133 stav 1 tač. 7 Zakona o strancima (Sl. list CG, br. 56/14), primjenjivati od 1. XI 2015.

Na osnovu Zakona o strancima donijeti su sljedeći podzakonski akti: Pravilnik o načinu unošenja u stranu putnu ispravu zabrane izlaska i otkaza boravka stranca i načinu ispravljanja podataka koji su greškom uneseni u vizu i Pravilnik o pravilima boravka i kućnom redu u Prihvatištu za strance (Sl. list CG, br. 20/15), kao i Pravilnik o izgledu i sadržaju obrasca posebne identifikacione isprave, obrascu putnog lista za strance, obrascu i bližem načinu izdavanja putne isprave za lice bez državljanstva (Sl. list CG, br. 22/15). na objavljivanje u Službenom listu upućeni su: Pravilnik o obrascu i načinu podnošenja prijave i odjave boravka stranca i sadržaju i načinu vođenja evidencije i Pravilnik o bližem načinu podnošenja prijave i odjave boravka stranca preko turističke organizacije.

Direktorat za upravne unutrašnje poslove je uz finansijsku podršku Međunarodne organizacije za migracije (IOM) pripremio Informator za radnike strance, koji je štampan u 21 000 primjeraka i distribuiran svim relevantnim subjektima.

U okviru Regionalnog stambenog programa, 19. V 2015. zvanično su otpočeli radovi na izgradnji objekta Pilot projekat – Nikšić.

U toku je izrada glavnog građevinskog projekta za izgradnju objekata u okviru projekta Kamp Konik. Nakon završetka glavnog projekta i njegove revizije pristupiće se pripremi tendera za izbor izvođača radova i nadzora nad izgradnjom objekta, čije objavljivanje je planirano za septembar 2015.

Kada je riječ o trećem projektu u okviru Regionalnog stambenog programa - „Izgradnja Doma za stare“ pripremljena je tenderska dokumentacija.

1.2.3.2.1 Statistika raseljenih i interno raseljenih lica

Novih zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine u ovom izvještajnom periodu nije bilo.

U odnosu na prethodni izvještajni period dodatno je riješeno 355 zahtjeva što je dovelo do smanjenja broja postupaka koji su u toku sa 2.854 na 2.499.

1.2.3.3. Romi i Egipćani

Povodom 8. aprila - Svjetskog dana Roma organizovano je javno predavanje na temu: “Osnovni istorijski pojmovi romskog jezika, kulture i umjetnosti u Evropi” .

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je u saradnji sa u saradnji s MUP-om, Upravom policije – CB Nikšić i NVO Centar za romske inicijative organizovalo kampanje u romskim naseljima, kao i edukaciju roditelja, djece, aktivistkinja iz romske i egipćanske zajednice, službenika/ca državne uprave o zaštiti od nasilja u porodici i dječjih i prisilnih brakova među romskom populacijom u Nikšiću, Beranama, Podgorici, Budvi, Kotoru, Tivtu i Hercegu

Novom. U ovim aktivnostima bili su uključeni studenti i aktivisti iz romske i egipćanske zajednice.

1.3 REGIONALNA SARADNJA I MEĐUNARODNE OBAVEZE

1.3.1. Multilateralna i regionalna saradnja

Samit Zapadno-balkanske šesterke održan je u Beču 27. VIII 2015. kao još jedan značajan korak u nastavku saradnje šest zapadnobalkanskih zemalja. Učestvovali su predsjednik Vlade, ministar vanjskih poslova i evropskih integracija i ministar ekonomije.

Predsjednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović učestvovao je na sastanku predsjednika Vlada Zapadno-balkanske šesterke u Briselu, 21. IV 2015. na kojem je dao podršku usvajanju Zajedničke deklaracije sa detaljnom listom prioritetnih projekata u oblasti saobraćajne infrastrukture u okviru Glavne saobraćajne mreže za Zapadni Balkan koja bi trebalo da se realizuje kroz ZB6 okvir.

Potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija dr Igor Lukšić učestvovao je na: Sastanku šefova diplomatija zemalja učesnica Procesa saradnje u Jugoistočnoj Evropi (SEECp) u Tirani, 22. V 2015; Samitu šefova država i vlada zemalja učesnica Procesa saradnje u Jugoistočnoj Evropi (SEECp) u Tirani, 26. V 2015; 125. Ministarskoj sjednici Komiteta ministara Savjeta Evrope u Briselu, 19. V 2015 i sastanku ministara vanjskih poslova zemalja članica Centralno-evropske inicijative (CEI) u Ohridu, 15. VI 2015;

Crna Gora je predsjedavala FSC-om 22. IV 2015, od aprila do kraja jula 2015.

Crna Gora je bila domaćin Trećeg međunarodnog IDAHO Forumu u Budvi, 10-12. V 2015. Tema Forumu je bila okončanje zločina iz mržnje i nasilja nad LGBTI osobama. Na forumu je potpisana Zajednička izjava za suzbijanje zločina iz mržnje i nasilja nad LGBTI osobama.

U periodu 6-7. VII 2015. generalni direktor Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu (WIPO) Fransis Guri posjetio je Crnu Goru i susreo se s najvišim državnim zvaničnicima (Predsjednikom Crne Gore, predsjednikom Vlade, ministrima ekonomije i nauke).

1.3.1.2. Bilateralna saradnja sa zemljama u regionu

Albanija

Ugovorno-pravna osnova je unaprijeđena potpisivanjem Sporazuma o saradnji u kontekstu pristupanja EU (22. V 2015), Sporazuma o saradnji u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija (17. IV 2015), jednogodišnjeg Protokola o saradnji policija Crne Gore i Albanije tokom ljetnje turističke sezone (9. VI 2015). Sporazum o recipročnom priznavanju vozačkih dozvola, potpisan 15. XII 2014, stupio je na snagu 7. IV 2015.

Imenovanjem kopredsjedavajućih, otpočele su aktivnosti za formiranje međudržavne Komisije za valorizaciju Skadarskog jezera.

Održan je sastanak Zajedničkog komiteta za međudržavnu granicu, u vezi sa obnavljanjem i održavanjem graničnih piramida (21. jul 2015.).

Bosna i Hercegovina

Redovne, šeste bilateralne konsultacije ministarstava vanjskih poslova održane su 08. VI 2015, u Sarajevu.

Ugovor o saradnji između MVP BiH i MVPEI CG o konzularnoj zaštiti i viznim pitanjima (potpisan 3. X 2014), stupio je na snagu 20. V 2015. i omogućava da se u Ambasadi BiH u Jordanu pružaju konzularne usluge crnogorskim državljanima, uključujući i izdavanje viza.

Sporazum o granici između dvije države potpisan je 26. VIII 2015. u Beču, na marginama samita Zapadnobalkanske šesterke.

Srbija

Potpisan je Protokol o elektronskoj razmjeni podataka u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja i Tehnički protokol o elektornskoj razmjeni podataka između Fonda PIO Crne Gore i Republičkog Fonda PIO Srbije, 23. VII 2015, kao i Protokol o saradnji u oblasti evropskih integracija između MUP-a CG i MUP-a Srbije, 28. VII 2015.

Generalni konzulat Crne Gore u Republici Srbiji, sa sjedištem u Sremskim Karlovcima, sa konzularnim područjem koje obuhvata Autonomnu pokrajinu Vojvodinu, počeo je sa radom u maju 2015.

Prvi sastanak Zajedničkog odbora Crne Gore i Srbije u kontekstu pristupanja EU održan je 23 - 24. VII 2015. u Podgorici.

Kosovo*²

Održane su prve bilateralne političke konsultacije između MVPEI CG i MIP-a R. Kosovo*, 20 - 21. VII 2015, u Prištini.

Ugovorno-pravna osnova je unaprijeđena potpisivanjem Memoranduma o saradnji između vazduhoplovnih vlasti Crne Gore i Kosova*, 28. IV 2015.

Sporazum o granici između dvije države potpisan je 26. VIII 2015.

Nastavljen je dijalog povodom pitanja ustavnog priznanja crnogorske nacionalne manjine.

Bivša jugoslovenska Republika Makedonija

Preseljenje Ambasade Crne Gore u objekat bivšeg konzulata SFRJ, koji je bjR Makedonija dobila u vlasništvo u procesu sukcesije imovine bivše SFRJ, završeno je 1. IV 2015.

² Ovak naziv ne prejudicira stavove o statusu i u skladu je s Rezolucijom SB UN 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskoj deklaraciji nezavisnosti

Otvaranje Odjeljenja za ekonomska pitanja i turizam u Ambasadi Crne Gore u Skoplju, koje će osim promocije turističkih potencijala Crne Gore imati važnu ulogu u ostvarivanju intenzivnije komunikacije privrednih subjekata dvije zemlje upriličeno je 7. V 2015.

Ugovorno – pravna osnova unaprijeđena je potpisivanjem Memoranduma o saradnji između: Nacionalne turističke organizacije Crne Gore i Agencije za promociju turizma bjR Makedonije, Memoranduma o saradnji Turističke organizacije Glavnog grada Podgorice i Grada Skoplja i Memoranduma o saradnji Asocijacije turističkih agencija Crne Gore i Asocijacije turističkih agencija bjR Makedonije (7. V 2015).

Hrvatska

U toku je usaglašavanje Nacrta Specijalnog sporazuma za obraćanje pred MSP u Hagu (sastanak ekspertske grupe održan 17. IV 2015. u Zagrebu).

Počasni konzulat Crne Gore u Dubrovniku sa nadležnošću za županije Splitsko-dalmatinsku, Zadarsku, Šibensko-kninsku i Dubrovačko-neretvansku, otvoren je 15. VI 2015.

Turska

Administrativni sporazum za sprovođenje Sporazuma o socijalnom osiguranju između Crne Gore i Republike Turske potpisan je 18. V 2015.

Italija

Memorandum o razumijevanju Uprave za antikorupcijsku inicijativu Ministarstva pravde Crne Gore i Nacionalne agencije za borbu protiv korupcije Italije potpisan je razmjenom originalnih primjeraka diplomatskim putem 3. i 21. VII 2015.

Sporazum o strateškoj saradnji između Crne Gore i Italije stupio je na snagu 25. V 2015.

2. EKONOMSKI KRITERIJUMI

2.1. Postojanje funkcionalne tržišne privrede

Makroekonomska stabilnost

U julu 2015. **ukupna industrijska proizvodnja** ostvarila je rast od 33,6% u odnosu na jul 2014. Na godišnjem nivou rast proizvodnje je zabilježen u sva tri sektora: sektoru prerađivačke industrije od 44,8%, sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 21,5% i sektoru vađenja ruda i kamena od 3,1%. U prvih sedam mjeseci 2015. u odnosu na isti period 2014. zabilježen je rast ukupne industrijske proizvodnje od 12,9%. Rast proizvodnje je zabilježen u sektoru prerađivačke industrije od 20,1%, u sektoru snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom od 4,8% i u sektoru vađenja rude i kamena od 2,5%.

Prema preliminarnim podacima Monstata, Crnu Goru je u junu 2015. posjetilo 181.111 **turista** što je za 12,8% više u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Istog mjeseca

ostvareno je 1.151.018 noćenja što je za 15,6% više u odnosu na isti mjesec prethodne godine. U prvih šest mjeseci 2015. broj dolazaka turista se povećao za 13,8%, dok se broj noćenja povećao za 13,7% u odnosu na isti period prethodne godine.

U šumarstvu je u prvih šest mjeseci 2015, proizvedeno ukupno 106.317 m³ šumskih sortimenata, što je za 27,1%³ više nego u istom periodu prethodne godine.

Vrijednost izvršenih **građevinskih radova** u prvih šest mjeseci 2015. bila je viša za 9,7% u odnosu na isti period 2014, dok je građevinska aktivnost mjerena efektivnim časovima rada povećana za 5,3%.

Godišnja stopa inflacije, mjerena potrošačkim cijenama u julu 2015. iznosila je 1,9%. Godišnji rast je zabilježen u kategoriji „hoteli i restorani“ 5,1%, „alkoholna pića i duvan“ 3,2%, „hrana i bezalkoholna pića“ i „rekreacija i kultura“ po 2,8%, „zdravlje“ 2,6%, „odjeća i obuća“ 2,1%, „stanovanje, voda, struja, gas i druga goriva“ 1,9%, i „pokućstvo i rutinsko održavanje stana“ 0,7%. Godišnji pad cijena je zabilježen u kategoriji „prevoz“ 1,3%, „ostali proizvodi i usluge“ 0,5% i „komunikacije“ 0,1%, dok su cijene u kategoriji „obrazovanje“ ostale nepromijenjene.

Broj zaposlenih u junu 2015. je, prema evidenciji Monstata, iznosio je 180.884 lica, što je za 1,7% više u odnosu na prethodni mjesec, a za 0,6% više u odnosu na jun 2014. Rast broja zaposlenih tokom prvih šest mjeseci ove godine u odnosu na isti period prethodne iznosi 1,1%. Rast je zabilježen u petnaest od ukupno devetnaest sektora, pri čemu je najveći rast zabilježen u sektoru poslovanje s nekretninama (12,2%), a najmanji u sektoru informisanje i komunikacije od 0,5%. Pad broja zaposlenih bilježe četiri sektora: sektori poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo i prerađivačka industrija (od po -5,7%), sektor snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija (-3,4%) i sektor snabdijevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i sl. (-1%).

Najveći broj lica u junu 2015. zaposlen je u sljedećim djelatnostima: trgovini na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala (20,7%), državna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (11,6%), usluge smještaja i ishrane (9,3%), obrazovanje (7,4%), zdravstvena i socijalna zaštita i prerađivačka industrija po (6,4%) i saobraćaj i skladištenje (5,6%).

Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, u julu 2015. bilo je 31.277 registrovanih **nezaposlenih lica** što predstavlja rast od 0,6% u odnosu na prethodni mjesec i rast od 0,5% u odnosu na jul 2014. Administrativna stopa nezaposlenosti u julu 2015. iznosila je 13,48% što je za 0,07% više od stope iz jula prethodne godine.

Prosječna zarada u Crnoj Gori, je u julu 2015. iznosila 719 eura i bila je za 0,8% viša u odnosu na jul prethodne godine. Prosječna zarada bez poreza i doprinosa je iznosila 476 eura i u odnosu na jul prethodne godine bila je viša za 1,3%.

³Iskazano ponderisanim indeksom, a neponderisanim je proizvodnja viša za 30,4% za isti period.

Najveće zarade bez poreza i doprinosa, u julu 2015, zabilježene su u sektoru finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (907 eura), snabdijevanje električnom energijom (843 eura), poslovanje s nekretninama (747 eura) i informisanja i komunikacije (689 eura). Najnižu zaradu bez poreza i doprinosa bilježe zaposleni u trgovini na veliko i trgovini na malo (325 eura) i administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (340 eura). Prosječna zarada bez poreza i doprinosa je zabilježila realni pad od 0,5% na mjesečnom nivou.

Broj penzionera u junu 2015. bio je 111.123 ili 1,7% više nego u istom mjesecu prethodne godine. Prosječna penzija je iznosila 271,99 eura, i u odnosu na jun 2014. bila niža za 1%.

Eksterni sektor u prva dva kvartala 2015. karakteriše rast deficita tekućeg računa, rast suficita na računu usluga, kao i neto priliva stranih direktnih i portfolio investicija. **Deficit tekućeg računa**, prema preliminarnim podacima, iznosio je 490,4 miliona eura i povećan je za 9,6% u poređenju sa prvih šest mjeseci 2014. godine. Povećanje deficita tekućeg računa posljedica je veće neravnoteže na računu roba, smanjenja izvoza i povećanja uvoza roba, i smanjenja suficita na računu sekundarnih dohodaka.

Visok nivo uvozne zavisnosti i dalje je evidentan u robnoj razmjeni sa inostranstvom. Deficit na računu roba u periodu januar-jun 2015. iznosio je 686,7 miliona eura⁴ ili 5,7% više nego u prethodnoj godini. Ukupan izvoz roba iznosio je 148,5 miliona eura, što predstavlja smanjenje od 5,7%. Na pad izvoza roba najviše je uticalo smanjenje izvoza mesa i prerada mesa i električne energije. Ukupan uvoz roba u prvoj polovini 2015. povećan za 3,5% i iznosio je 835,2 miliona eura. Povećanje uvoza je posljedica većeg uvoza mašina i transportnih uređaja. Pokrivenost spoljnotrgovinskog deficita suficitom ostvarenim na ostalim računima tekućeg računa iznosila je 28,6%, što je za 2,5% manje nego u istom periodu prethodne godine. Kada govorimo o izvozu roba po regionima, glavni spoljnotrgovinski partner Crne Gore su zemlje CEFTA sa 45,4% i zemlje EU 41,6%. Najviše roba uvozi se iz zemalja EU 41,4% i CEFTA 37,3%.

U posmatranom periodu suficit na **računu usluga** iznosio je 121 milion eura, i na približno istom je nivou kao i prethodne godine.

Pozitivan rezultat ostvaren je na računu **primarnih (faktorskih) dohodaka** iz inostranstva na kojem je zabilježen neto priliv od 25,2 miliona eura, što predstavlja rast od 2,8%. Na računu sekundarnih dohodaka i pored ostvarenog neto priliva u iznosu od 50 miliona eura zabilježen je pad od 13,3%. Ostvarenje suficita na ova dva podračuna u značajnoj mjeri doprinosi ublažavanju spoljnotrgovinskog deficita.

U prvoj polovini 2015. na **finansijskom računu** ostvaren je neto priliv kapitala, usljed značajnog priliva portfolio i stranih direktnih investicija. Na računu portfolio investicija zabilježen je veći priliv novčanih sredstava, usljed pojačanog zaduživanja države na

⁴*Metodološke napomene: Podaci o spoljnoj trgovini u platnom bilansu Crne Gore prikazani su po specijalnom sistemu trgovine. CBCG vrši prilagođavanje podataka dobijenih od Monstata za potrebe platnog bilansa u skladu sa metodologijom MMF-a (Balance of Payments Manual, sixth edition, IMF, 2009).*

međunarodnom tržištu kapitala, što je rezultiralo neto prilivom u iznosu od 350 miliona eura. Na računu ostalih investicija ostvaren neto odliv u iznosu od 62,8 miliona eura. U posmatranom periodu zabilježeno je smanjenje obaveza države i banaka po osnovu kredita, dok su ostali sektori (privreda) povećali svoje obaveze.

U periodu januar-jun 2015, prema preliminarim podacima, **neto strane direktne investicije** iznosile su 185,4 miliona eura ili 19,1% više u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Povećanje neto priliva SDI posljedica je manjeg povlačenja stranih investicija u poređenju sa 2014, dok je ukupan priliv bio na približno istu nivou. Ukupan priliv stranih direktnih investicija iznosio je 222,3 milion eura, dok je istovremeno ostvaren odliv od 37 miliona eura. U posmatranom periodu ostvaren je rast priliva po osnovu vlasničkih ulaganja koja su iznosila 111,3 miliona eura, što čini 50,1% ukupno ostvarenog priliva. U strukturi vlasničkih ulaganja, 41,2 miliona eura se odnosilo na investicije u preduzeća i banke, dok je priliv po osnovu ulaganja u nekretnine iznosio 70,1 milion eura. Priliv SDI u formi interkompanijskog duga iznosio je 108,5 miliona eura ili 8,7% manje nego u istom periodu 2014, dok su povlačenja sredstava rezidenata investiranih u inostranstvu iznosila 2,5 miliona eura.

2.1.1. Ekonomska kretanja

2.1.1.1. Monetarna i fiskalna politika

Izvorni prihodi budžeta za period od 1. IV do 1. IX 2015. iznosili su 562,9 miliona eura i niži su za 3,3 % u odnosu na plan, i 1 % u odnosu na ostvarenje u istom periodu 2014. Najveći porast bilježe prihodi od akciza 41,9%, i doprinosi za 34,5 % u odnosu na isti period 2014. Na rashodnoj strani Budžeta, primjenjivale su se ranije uvedene mjere privremenog obustavljanja usklađivanja penzija, a sprovedene su i restriktivne mjere u dijelu rashoda za rad komisija i drugih radnih grupa Vlade, i potrošnje u javnim preduzećima i drugim privrednim subjektima u kojima Vlada ima većinski udio kapitala, kao i u lokalnim samoupravama.

Izdaci budžeta za period od 1. IV do 1. IX 2015, iznosili su 545,4 miliona eura i niži su za 16,3 % u odnosu na plan, i u odnosu na isti period 2014, za 6,2 %.

Deficit budžeta za period od 1.IV do 1.IX 2015, iznosio je 17,2 milion eura i niži je u odnosu na plan za 53 miliona eura, i viši u odnosu na isti period 2014, za 4,1 miliona eura.

2.2. Razvoj finansijskog sektora

Bankarski sistem Crne Gore je stabilan, solventan i likvidan. U sistemu je i dalje prisutno značajno učešće nekvalitetnih kredita. Kreditna aktivnost banaka je u porastu. Kreditni rizik je dominantan, i stoga mu se posvećuje posebna pažnja. Poslovanje banaka u periodu od 30. IV 2015. do 31. VII 2015. karakteriše rast aktive, depozita i kapitala, kao i rast kredita i potraživanja od banaka i od clijenata. U posmatranom periodu likvidnost banaka održana je na zadovoljavajućem nivou, što pokazuju ključni parametri likvidnosti.

Ukupna aktiva banaka na kraju jula 2015. iznosi 3.327,5 miliona eura, dok je na kraju aprila 2015. iznosila 3.177,6 miliona eura. Najznačajniju stavku agregatnog bilansa banaka čine krediti i potraživanja od banaka i od clijenata u ukupnom iznosu od 2.264,4 miliona eura ili 68,05%. U odnosu na decembar 2014. ostvaruju rast od 51,2 miliona eura ili 2,31%. Na kraju aprila 2015, ukupni krediti i potraživanja od banaka i od clijenata iznosili su 2.219,3 miliona eura.

Ukupni depoziti (uključujući sredstva na escrow računima, kamate i vremenska razgraničenja) na dan 31. VII 2015. iznose 2.497,6 miliona eura, dok su na dan 30. IV 2015. iznosili 2.357,7 miliona eura. Na depozite stanovništva odnosi se 1.410,6 miliona eura ili 56,48%, na depozite pravnih lica 1.065 miliona eura odnosno 42,64%, a na sredstva na escrow računima, kamate i vremenska razgraničenja 0,88%.

Bruto nekvalitetna aktiva (C, D i E) koja obuhvata kredite i potraživanja i ostale stavke aktive i vanbilansa, na nivou bankarskog sistema na dan 31. VII 2015. iznosi 443,1 miliona eura, što predstavlja 13,32% ukupne aktive. U odnosu na decembar 2014. ova aktiva bilježi rast od 1,75%. Bruto nekvalitetna aktiva (C, D i E) na nivou bankarskog sistema bilježi pad u odnosu na april 2015. kada je iznosila 445,5 miliona eura, odnosno 14,02% ukupne aktive.

Bruto krediti i potraživanja koji kasne sa otplatom na 31. VII 2015. iznose 510,2 miliona eura i čine 20,90% ukupnih bruto kredita i potraživanja. U odnosu na decembar 2014. bruto krediti i potraživanja koji kasne s otplatom bilježe rast od 7,27%, dok su na kraju aprila 2015. iznosili 483,2 miliona eura, odnosno 20,14% ukupnih bruto kredita i potraživanja. Bruto nekvalitetni krediti i potraživanja (C, D i E) koji obuhvataju kredite od banaka i clijenata, sredstva i depozite kod banaka, kamatu, faktoring i forfeting, potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama i vremenska razgraničenja, na nivou sistema za jul 2015. iznose 399,4 miliona eura i predstavljaju 16,36% ukupnih bruto kredita i potraživanja. U odnosu na decembar 2014. bilježe pad od 0,67%, dok su na kraju aprila 2015. iznosili 411,5 miliona eura i predstavljali 17,15% ukupnih bruto kredita i potraživanja.

Ukupni kapital banaka na dan 31. VII 2015. iznosio je 470 miliona eura, i posmatrano u odnosu na decembar ostvaruje rast 5,86%. Na kraju drugog kvartala 2015. koeficijent solventnosti kod svih banaka je iznad zakonom propisanog minimuma od 10%, i na agregatnom nivou iznosi 15,83%.

Bankarski sistem je na kraju jula 2015. ostvario dobit u iznosu od 11,5 miliona eura, pri čemu je pet od četrnaest banaka u sistemu iskazalo negativan finansijski rezultat.

Aktivne kamatne stope su i dalje visoke. Na 31. VII 2015, prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa na ukupne kredite iznosila je 8,93%, dok je na kraju aprila 2015. iznosila 9,07%. U julu 2015. pasivna prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa iznosila je 1,40% i niža je nego u aprilu 2015 kada je iznosila 1,59%.

U bankarskom sistemu Crne Gore na 31. VII 2015. posluje pet mikrokreditnih finansijskih institucija, čija ukupna bilansna suma iznosi 44,5 miliona eura. U odnosu na decembar 2014. aktiva ostvaruje rast od 16,29%. Od ukupne bilansne sume 65,29% se odnosi na aktivu jedne mikrokreditne finansijske institucije.

2.3. Sposobnost suočavanja s pritiskom konkurencije i tržišnim silama unutar Unije

2.3.1. Ljudski i fizički kapital

Energetika

U cilju stvaranja uslova za realizaciju Projekta izgradnje HE Komarnica i dalje su u toku suaktivnosti Elektroprivrede Crne Gore (EPCG) i Elektroprivrede Srbije (EPS) sa Energoprojekt-Hidroinženjeringom na sagledavanju troškova izvođenja dodatnih istražnih radova s relevantnim projektima, studijama i elaboratima, kao i troškova izrade Idejnog projekta sa Studijom opravdanosti i Elaboratom o procjeni uticaja na životnu sredinu.

Najvažnije realizovane aktivnosti u vezi projekta povezivanja elektro-energetskih sistema Crne Gore i Italije s jačanjem interne crnogorske mreže podmorskim kablovima u posmatranom periodu za pomenuti projekat su:

- Aktivnosti koje se odnose na završavanje postupaka koji se odnose na obezbjeđivanje zemljišta koje je potrebno za izgradnju stubnih mjesta za dalekovod su u završnoj fazi;
- Pripremu projektne dokumentacije za sva tri segmenta projekta (TS Lastva, 400 kV dalekovod Lastva-Čevo i 400 kV dalekovod Čevo-Pljevlja);
- Aktivnosti na obezbjeđivanju pristupnih puteva za izvođenje radova;
- Izvođenje zemljanih radova na lokaciji za TS Lastva;
- Početak pripremnih radova na pristupnim putevima za 400 kV dalekovod Lastva Čevo.

3. SPOSOBNOST PREUZIMANJA OBAVEZA IZ ČLANSTVA U EU

3.1. POGLAVLJE 1: SLOBODA KRETANJA ROBA

3.1.1. Opšti principi

Izrađen je Nacrt akcionog plana za usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva s članovima 34-36 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije koji se dalje usaglašava s ekspertima EU.

3.1.2. Strateški okvir

Vlada je 11. VI 2015, usvojila Prvi polugodišnji izvještaj o relizaciji obaveza iz Akcionog plana za primjenu Strategije slobode kretanja robe 2014 – 2018, i uputila EK na uvid. U toku je priprema drugog polugodišnjeg izvještaja, čije je usvajanje planirano za novembar.

3.1.3. Normativni okvir

Skupština je 16. VII 2015. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o akreditaciji („Sl. list CG“, br. 43/15).

Odluka o obrazovanju Koordinacionog tijela za nadzor na tržištu donijeta je 14. V 2015. („Sl. list CG“, br. 32/15).

Direktive novog pristupa

- Pravilnik o zahtjevima za stepene korisnosti novih toplovodnih kotlova na tečno i gasovito gorivo („Sl. list CG“, br. 42/15);
- Pravilnik o opremi lične zaštite („Sl. list CG“, br. 17/15);
- Pravilnik o bezbjednosnim uslovima koje moraju da ispunjavaju pirotehnička sredstva („Sl. list CG“, br. 42/15);
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima i postupcima za ocjenjivanje usaglašenosti, znakovima i načinu označavanja eksplozivnih materija („Sl. list CG“, br. 45/15).

Direktive starog pristupa

- Uredba o maloprodajnim cijenama lijekova („Sl. list CG“, br. 44/15);
- Pravilnik o upisu u registar sredstava za ishranu bilja („Sl. list CG“, br. 45/15);
- Pravilnik o načinu skladištenja i rukovanja amonijum-nitratnim đubrivima s visokim sadržajem azota („Sl. list CG“, br. 45/15).

Metrologija

Realizovane su aktivnosti u oblasti potvrđivanja kompetentnosti za obavljanje kalibracija mjerila/etalona, nabavka opreme iz budžeta Zavoda za metrologiju, kao i različite obuke.

Ocjenjivačka posjeta u postupku proširenja opsega akreditacije Zavoda za metrologiju za sprovođenje kalibracija/mjerila etalona u Laboratoriji za pritisak, Laboratoriji za električne veličine i Laboratoriji za vrijeme i frekvenciju realizovana je 1. i 2. VII 2015. Glavni i tehnički ocjenjivači iz ATCG i HAA tom prilikom u opštem dijelu implementacije sistema menadžmenta kvalitetom u skladu s MEST EN ISO/IEC 17025:2011 nisu utvrdili neusaglašenosti, dok su u Laboratoriji za pritisak utvrđene tri neusaglašenosti, u Laboratoriji za električne veličine je utvrđeno pet neusaglašenosti, a u Laboratoriji za vrijeme i frekvenciju pet neusaglašenosti. Korektivne mjere su sprovedene do utvrđenog roka, 2. VIII 2015.

Vlada je, 16. VII 2015, utvrdila Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju (Zaključak br. 08-1686 od 23. VII 2015), kojim su sistematizovana radna mjesta za ukupno 52 izvršioca uključujući i starješinu Zavoda. U Zavodu za metrologiju je sada 36 izvršilaca koji su u stalnom radnom odnosu.

Akreditacija

Skupština je 16. VII 2015. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o akreditaciji („Sl. list CG“, br. 43/15). Zaključno s julom 2015, u sistemu akreditacije postoji ukupno 24 tijela za ocjenu usaglašenosti akreditovanih od strane ATCG-a, od kojih 17 pripadaju grupi laboratorija za ispitivanje, dva grupi laboratorija za kalibraciju, četiri grupi kontrolnih tijela i jedan grupi certifikacionih tijela za certifikaciju proizvoda. Takođe, dva tijela za ocjenu usaglašenosti su u proceduri dobijanja akreditacije.

ATCG je sproveo dva početna ocjenjivanja u cilju dodjeljivanja akreditacije tijelima za ocjenu usaglašenosti. U skladu s Planom nadzornih posjeta i ponovnog ocjenjivanja akreditovanih organizacija, ATCG je sproveo sedam nadzornih posjeta i jedno ponovno ocjenjivanje u cilju praćenja kompetentnosti i održavanja akreditacije tijela za ocjenu usaglašenosti.

U skladu s obavezama koje proističu iz punopravnog članstva u Evropskoj kooperaciji za akreditaciju (EA), predstavnik ATCG-a je uzeo učešće u radu Generalne Skupštine Evropske kooperacije za akreditaciju (GA EA), kao i u radu EA MAC komiteta.

ATCG je nastavilo da doprinosi radu EA i ILAC-a kroz redovnu razmjenu relevantnih informacija i učešće u razvoju pravila i procedura EA i ILAC/IAF putem davanja komentara na nacрте dokumenata i glasanja u cilju njihovog usvajanja, i nastavilo saradnju s nacionalnim akreditacionim tijelima zemalja regiona, koja je uključivala razmjenu informacija, iskustva, ocjenjivača, organizovanje zajedničkih skupova, obuka i sl.

Standardizacija

Tokom izvještajnog perioda, Institut za standardizaciju Crne Gore donio je ukupno 1.133 crnogorska standarda (MEST) i srodna dokumenta, u potpunosti usaglašena s evropskim i međunarodnim standardima. Od ovog broja, 102 su harmonizovani MEST. Uz to, pripremljeno je novih 564 nacрта MEST za koje se očekuje da će biti donijeti do kraja septembra 2015.

Delegacija Instituta pratila je rad 43. Generalne skupštine CEN, kao i 55. Generalne skupštine CENELEC, te je učestvovala na Četvrtom evropskom samitu u oblasti standardizacije, koji je u organizaciji CEN/CENELEC održan u Letoniji.

Institut je uspostavio saradnju s ASTM International, ranije poznat kao Američko društvo za ispitivanje i materijale (American Society for Testing and Materials – ASTM). Cilj je da se zainteresovanim stranama u Crnoj Gori, preko Instituta, omogući dostupnost ASTM standarda.

Tržišni nadzor

Shodno Zakonu o nadzoru proizvoda na tržištu („Sl. list CG“, br. 33/14) Vlada je donijela Uredbu o utvrđivanju grupa proizvoda nad kojima se vrši nadzor na tržištu („Sl. list CG“, br.

20/15) i Odluku o obrazovanju Koordinacionog tijela za nadzor na tržištu („Sl. list CG“, br. 32/15).

U reaktivnom nadzoru Tržišna inspekcija i Zdravstveno-sanitarna inspekcija su pratile opasne proizvode na osnovu podataka preuzetih iz RAPEX-a i drugih dostupnih baza podataka o opasnim proizvodima (Regionalna mreža za razmjenu informacija o opasnim proizvodima), kao i po obavještenju Uprave carina, izvještaja inspektora iz nadzora.

U navedenom periodu, izvršena su ukupno 784 inspeksijska pregleda od čega 248 pregleda u proaktivnom nadzoru (po programu) i 536 pregleda u reaktivnom nadzoru (po RAPEX obavještenjima 423, po informacijama iz drugih izvora 16 po obavještenjima inspektora iz nadzora 96, po obavještenju Uprave carina 1 inspeksijski pregled).

Na tržištu Crne Gore, u proaktivnom i reaktivnom nadzoru, ukupno su pronađene 83 vrste opasnih proizvoda u ukupnoj količini od 2.832 komada i 23.65 kg, od čega su:

- 23 vrsta u ukupnoj količini od 1.559 komada i 23.65 kg opasni proizvodi s ozbiljnim rizikom, i to: dječja odjeća osam vrsta u količini od 331 komada, električne kvarcne grijalice četiri vrste u količini od 279 komada, plastična stolica tri vrste u količini od 899 komada, fen za kosu – jedna vrsta u količini četiri komada, prenosna dječja lampa jedna vrsta u količini četiri komada, oprema za plivanje jedna vrsta u količini dva komada, naočare za sunce jedna vrsta u količini 40 komada, sredstava za ishranu bilja jedna vrsta u količini od 13 kg i sredstava za zaštitu bilja tri vrste u količini od 10.65 kg;

- 60 vrsta u količini od 1.273 komada opasnih proizvoda koje ne predstavljaju ozbiljan rizik i to: fen za kosu četiri vrste u količini od 115 komada, dječja kolica pet vrsta u količini pet komada, obuća 31 vrsta u količini 590 komada, tekstil 14 vrsta u količini 547 komada, el.svjetiljke opšte namjene šest vrsta u količini 16 komada.

Inspektori su izrekli mjeru trajne zabrane prometa za 1.559 komada i 23.65 kg opasnih proizvoda koji predstavljaju ozbiljan rizik, kao i mjeru opoziva od krajnjih potrošača za devet vrsta u količini od 1.137 komada. Za 1.273 komada opasnih proizvoda koji ne predstavljaju ozbiljan rizik izrečena je mjera privremene zabrane prometa.

3.2. POGLAVLJE 2 – SLOBODA KRETANJA RADNIKA

3.2.1. Pristup tržištu rada

U skladu sa Zakonom o strancima Vlada je 25. VI 2015. donijela Uredbu o kriterijumima i postupku za utvrđivanje godišnjeg broja dozvola za privremeni boravak i rad stranaca.

3.2.2. Koordinacija socijalne sigurnosti

Skupština je 31. VII 2015. donijela Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Crne Gore i Republike Turske o socijalnom osiguranju.

Vlada je na sjednici od 30. VII 2015. utvrdila Predlog zakona o zdravstvenom osiguranju.

Na polju međunarodne bilateralne saradnje u oblasti socijalnog osiguranja realizovane su sljedeće aktivnosti:

- U Bukureštu je, u periodu 21 - 23. IV 2015, održan prvi krug pregovora između delegacija Crne Gore i Rumunije u vezi sa zaključivanjem Sporazuma o socijalnom osiguranju;
- U Sofiji je, u periodu 26 - 28. V 2015, održan treći krug pregovora između delegacija Crne Gore i Republike Bugarske u vezi sa zaključivanjem Sporazuma o socijalnom osiguranju;
- U Sarajevu je, u periodu 8 - 9. VII 2015, održan peti krug pregovora između delegacija Crne Gore i Bosne i Hercegovine u vezi sa zaključivanjem Sporazuma o socijalnom osiguranju.

3.3. POGLAVLJE 3: PRAVO OSNIVANJA PREDUZEĆA I SLOBODA PRUŽANJA USLUGA

3.3.1. Sloboda pružanja prekograničnih usluga

Završen je analitički pregled nacionalnog zakonodavstva u odnosu na Direktivu o uslugama. Izvršen je analitički pregled više od 130 propisa (zakonskih i podzakonskih akata) i identifikovane su usluge pokrivene Direktivom. Preciznije, identifikovano je više od 330 uslužnih aktivnosti koje tretira Direktiva o uslugama, dok su takođe analizirani postupci za izdavanje odobrenja i zahtjevi. U ovom dijelu je bitno napomenuti da je izrađen Skringing izvještaj koji su zemlje članice EU bile u obavezi da dostave Evropskoj komisiji nakon završenog procesa analitičkog pregleda nacionalnog zakonodavstva.

Vlada je 25. VI 2015. razmotrila i usvojila Akcioni plan za transponovanje Direktive o uslugama koji je pripremljen uz tehničku podršku IPA projekta "Usklađivanje zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU u dijelu slobodnog pružanja usluga i zaštite konkurencije". Akcioni plan sa periodom realizacije 2015-2018. sadrži horizontalni (okvirni) zakonodavni i institucionalni okvir za implementaciju Direktive o uslugama, kao i vertikalni (sektorski) pregled zakonodavstva (67 propisa) koje nije usklađeno a Direktivom i administrativne rokove za izmjenu propisa u skladu sa članovima Direktive, nadležna tijela za implementaciju obaveza i očekivane rezultate.

Ministarstvo ekonomije je 20. IV 2015. dalo na javnu raspravu **Nacrt zakona o uslugama**. Izvještaj sa javne rasprave o Nacrtu zakona o uslugama je objavljen 8. VI 2015. na stranici Ministarstva ekonomije i portalu e uprave.

3.3.2. Uzajamno priznavanje profesionalnih kvalifikacija

3.3.2.1. Međunarodna saradnja / Ekspertska pomoć

Pododbor za unutrašnje tržište i konkurenciju održan je u Podgorici 28. i 29. V 2015.

U aprilu 2015. je formirana Radna grupa za izradu Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o priznavanju inostranih kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija,

u skladu s izmjenama Direktive 2005/36/EZ. Rok za izradu konačnog teksta radne verzije zakona i dostavljanja na dalju proceduru prema Vladi je IV kvartal 2016.

3.3.3.2. Statistika

U periodu od 1. IV 2015 – 1. IX 2015. je:

- Ministarstvu rada i socijalnog staranja podnijeto 62 zahtjeva za priznavanje inostranih sertifikata o stečenim stručnim kvalifikacijama u svrhu zapošljavanja u Crnoj Gori u periodu 1. IV 2015. - 22. VII 2015.
- Ministarstvu prosvjete (ENIC centar) podnijeto 749 zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih isprava u oblasti visokog obrazovanja u svrhu zapošljavanja u Crnoj Gori u periodu 1. IV 2015. - 22. VII 2015, dok je, u istom periodu, za priznavanje inostranih obrazovnih isprava za osnovno i srednje obrazovanje u svrhu zapošljavanja ili nastavka obrazovanja podnijeto 843 zahtjeva.

3.4. POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

3.4.1. Platni sistem

U periodu od početka primjene novog Zakona o platnom prometu Centralna banka Crne Gore je izdala odobrenja za pružanje platnih usluga za tri platne institucije:

- “MONTENEGRO TRANSFERS” D.O.O. PODGORICA – za pružanje platne usluge “izvršavanje novčanih doznaka”. Takođe, registrovano je 12 agenata ove platne institucije;
- “CAPITAL TRANSFER MNE” D.O.O. PODGORICA - za pružanje platne usluge “izvršavanje novčanih doznaka”;
- “DINERS CLUB INTERNATIONAL MONTENEGRO” D.O.O. PODGORICA - za pružanje platne usluge “izdavanje i/ili prihvatanje platnih instrumenata.

3.4.2. Sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma

Strategijski okvir

Vlada je 8. V 2015. donijela Strategiju za prevenciju i suzbijanje terorizma, pranja novca i finansiranja terorizma 2015-2018. i Akcioni plan za njeno sprovođenje do 2016. Takođe, Posebna pažnja je usmjerena na povećanje nivoa usklađenosti nove Strategije s ciljevima definisanim relevantnim međunarodnim dokumentima, prvenstveno Globalnoj protivterorističkoj strategiji Ujedinjenih nacija i Protivterorističkoj strategiji Evropske unije, kao i drugim osnovnim protivterorističkim dokumentima UN-a, Evropske unije, NATO-a, OEBS-a i Savjeta Evrope. Vlada je 28. V 2015. usvojila Informaciju o budućem načinu praćenja sprovođenja Strategije i donijela zaključak u kojem se navodi da se Biro za operativnu koordinaciju zadužuje da prati implementaciju.

Statistički podaci

U periodu od 1. IV do 26. VIII 2015. u Sektoru za analitičke poslove i kontrolu obveznika otvoreno je 114 predmeta. U istom periodu primljen je 71 izvještaj o sumnjivim transakcijama. Takođe, u istom periodu, drugim nadležnim državnim organima (Tužilaštvu, Upravi policije, ANB, Poreska uprava, Sud) proslijeđeno je 74 informacija i obavještenja (od ovog broja na inicijativu USPNFT upućeno je 12 obavještenja, 31 informacija je upućena kao odgovor na zahtjeve ovih državnih organa; u istom periodu ovim državnim organima proslijeđena je 31 dopunska informacija).

Izvršeno je 48 kontrola kod obveznika nad kojima USPNFT vrši direktan nadzor po Zakonu o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma. Od navedenog broja kontrola podnešena su 3 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka i iz prethodnog perioda izrečene su kazne u iznosu od 6.050,00 eura. Pored toga izdato je 14 prekršajnih naloga u iznosu od 24.500,00 eura, a naplaćeno je 14 prekršajnih naloga u iznosu od 16.415,00 eura. Takođe, proslijeđeno su 2 inicijative drugim državnim organima na dalje postupanje.

U izvještajnom periodu, stranim finansijsko-obavještajnim službama proslijeđeno je 59 zahtjeva, a od stranih FOS primljena su 22 zahtjeva za dostavu finansijsko obavještajnih podataka.

Bilans ostvarenih rezultata

Uprava za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma je privremeno blokirala (na 72 sata) 4 transakcije u ukupnom iznosu od 10.300.000 dolara i 443.850 eura.

U okviru IPA projekta "Podrška EU vladavini prava u Crnoj Gori" uspješno je izvršena isporuka neophodnog hardvera krajem aprila 2015. U toku aprila je u okviru istog projekta raspisan i tender za razvoj softvera. Ovaj tender je bio neuspješan zbog nedostatka odgovarajuće ponude, tako da je planirano ponavljanje tenderske procedure i razmatranje novih tenderskih ponuda sredinom septembra 2015.

Na 47. Plenarnom zasijedanju Komiteta eksperata Savjeta Evrope za evaluaciju sprovođenja mjera protiv pranja novca i finansiranja terorizma (MONEYVAL), održanom u periodu 13. – 17. IV 2015, usvojen je izvještaj o IV krugu evaluacije o napretku Crne Gore u oblasti SPN/FT. Prema procedurama MONEYVAL-a, Crna Gora ima obavezu unaprijeđenog izvještavanja ovog Komiteta o poboljšanju sistema SPNFT u skladu s preporukama FATF. Saglasno navedenim procedurama Crna Gora je obavezna da u aprilu 2016. na 50. Plenarnom zasijedanju MONEYVAL-a dostavi izvještaj o napretku ostvarenom u sistemu SPNFT.

3.5. POGLAVLJE 5: JAVNE NABAVKE

Formirana je Radna grupa 16. VI 2015. u cilju izrade Strategije javnih nabavki.

3.6. POGLAVLJE 6: PRIVREDNO PRAVO

3.6.1. Normativni okvir

Pripremljen je Nacrt zakona o tržištu kapitala, koji je bio na javnoj raspravi od 11. VI do 3. VII 2015.

3.6.2. Status implementacije projekta Svjetske banke

Komponenta 1: Tehnička podrška MF u uspostavljanju efektivnog sistema javnog nadzora revizije i jačanje kapaciteta MF za izradu politika korporativnog finansijskog izvještavanja – Ugovor s prvorangiranim ponuđačem/konzorcijumom (AARC/Deloitte) potpisan je 15. V 2015. U proteklom periodu Ministarstvo finansija je intenzivno radilo na pripremi nacrta Zakona o računovodstvu i Zakona o reviziji, prenoseći rješenja koja se nalaze u relevantnim EU direktivama. Ministarstvo radi na definisanju profila članova Savjeta za reviziju (5 članova), kao i inspektora u okviru novog predviđenog Direktorata za računovodstvo i reviziju.

Komponenta 2: Tehnička podrška jačanju kapaciteta revizorske profesije u Crnoj Gori (podrška Institutu sertifikovanih računovođa CG) – Urađen je Akcioni plan za punopravno članstvo Instituta sertifikovanih računovođa Crne Gore u IFAC, kao i strateški plan koji je ukazao na prednosti i mane prihodovnih aktivnosti Instituta i njihovu održivost u narednom trogodišnjem periodu. U toku je pregled programa profesionalne edukacije računovođa i revizora, kako bi se ovi programi unaprijedili i uskladili sa EU direktivama i međunarodnim obrazovnim standardima za profesionalne računovođe.

3.7. POGLAVLJE 7: PRAVO INTELEKTUALNE SVOJINE

3.7.1. Normativni okvir

Skupština je 16. VII 2015. donijela Zakon o patentima, koji je u potpunosti usklađen s pravnom tekovinom EU.

3.7.2. Sprovođenje prava intelektualne svojine

ZAVOD ZA INTELEKTUALNU SVOJINU

Statistički podaci

U oblasti industrijske svojine broj zahtjeva za registraciju (žig, patent, industrijski dizajn) koje je Zavod primio u izvještajnom periodu, kao i broj međunarodnih prijava za žig i industrijski dizajn za koje je dezinirana Crna Gora je sljedeći: žig (nacionalni – 153 i međunarodni - 626); nacionalni i prošireni evropski patent – 60; industrijski dizajn (nacionalni – 3 i međunarodni - 72) i autorska djela – 7.

UPRAVA CARINA

- U izvještajnom periodu Uprava carina je rješenjem usvojila 36 zahtjeva za preduzimanje mjera za zaštitu prava intelektualne svojine, jedan zahtjev je zaključkom obustavljen zbog odustanka stranke, dok je šest zahtjeva u postupku.
- Uprava carina je, po osnovu sumnje da se radi o robi koja povrjeđuje prava intelektualne svojine, prekinula osam carinskih postupaka i privremeno je zadržala robu u ukupnoj količini od 16.014 od komada robe.
- U cilju jačanja administrativnih kapaciteta Uprave carina, kao nadležnog organa za sprovođenje zaštite prava intelektualne svojine, zaposlen je jedan službenik u Odsjeku za zaštitu prava intelektualne svojine i praćenje zabrana i ograničenja.

UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE⁵

PRIVREDNI SUD

U Privrednom sudu je primljeno ukupno 26 predmeta iz oblasti zaštite prava intelektualne svojine, od čega je pravosnažno okončan postupak u jednom predmetu, dok je u dva predmeta donijeta prvostepena presuda. Po izjavljenim žalbama protiv pomenutih presuda u toku je žalbeni postupak pred Apelacionim sudom, dok je u preostalim predmetima u toku prvostepeni postupak. Ovi predmeti se uglavnom odnose na zaštitu prava na žig i zaštitu prava autora muzike, a određeni broj i na zaštitu autorskog i srodnih prava. Prosječno trajanje postupka u ovim predmetima je oko **šest mjeseci**.

UPRAVA POLICIJE

Statistički podaci

U izvještajnom periodu nema podnijetih prijava vezano za povredu prava intelektualne svojine.

Jačanje administrativnih kapaciteta

U okviru Ministarstva unutrašnjih poslova – Uprave policije - Odsjeka za suzbijanje privrednog kriminaliteta shodno novom Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta izvršena je centralizacija pomenutog Odsjeka kojom su po teritorijalnom principu formirane tri regije: Centar, Jug i Sjever i sistemazovano j 48 radnih mjesta mjesta od kojih se **dva sistematizovana radna mjesta odnose na oblast zaštite intelektualne svojine** i to u okviru Grupe za suzbijanje krivičnih djela protiv imovine, intelektualne svojine, životne sredine i uređenja prostora.

U okviru Odsjeka za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije shodno novom Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta izvršena je

⁵ Detaljan prikaz statistika Uprave za inspeksijske poslove u sprovođenju prava intelektualne svojine dat je u Prilogu 3.

centralizacija pomenutog Odsjeka u okviru kojeg postoji **Grupa za suzbijanje krivičnih djela visokotehnološkog kriminala i u istoj su sistematizovana tri radna mjesta.**

3.8. POGLAVLJE 8: KONKURENCIJA

3.8.1. Politika konkurencije

3.8.1.1. Implementacija

Koncentracije

Agenciji je, u skladu sa Zakonom o zaštiti konkurencije, u izvještajnom periodu podnijeto **12** zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije, dok je **3** zahtjeva prenijeto iz prethodnog perioda. Od ukupnog broja podnijetih zahtjeva **12** je riješeno, dok su **3** predmeta u postupku.

Zabranjeni sporazumi

Upravni sud je potvrdio Rješenje Agencije kojim se utvrđuje zaključenje zabranjenog sporazuma - kartela od strane četiri najveća učesnika na tržištu štampanih dnevnih novina dostupnih na cijeloj teritoriji Crne Gore (Daily Press- Vijesti, Jumedia Mont- Dan, Media Nea – Dnevne novine i Pobjeda). Upravni sud je odbio tužbe *Daily Press-a* i *Jumedia Mont-a* čime je rješenje postalo pravosnažno. S obzirom da je područni organ za prekršaje obustavio postupak, a Vijeće za prekršaje odbilo žalbu Agencije, Agencija je podnijela zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovnom sudu Crne Gore.

Agencija je donijela Rješenje, kojim je utvrđeno da su privredni subjekti-učesnici na tržištu, „Lovćen“ Osiguranje AD i „Sava Montenegro“ AD izvršili povredu konkurencije na tržištu neživotnog osiguranja. U skladu s predmetnim Rješenjem, sporazumi su proglašeni zabranjenim i ništavim, uz istovremenu zabranu njihove dalje primjene.

Zloupotreba dominantnog položaja

U postupku pokrenutom protiv društva za proizvodnju, promet roba i usluga „Ledo“ d.o.o. Podgorica, stranka je dostavila predlog mjera, uslova i rokova u skladu s čl. 45 Zakona o zaštiti konkurencije, kojima će otkloniti negativne efekte njenog postupanja ili propuštanja postupanja. Razmatranje predloga Agencije je u toku.

3.8.1.2. Administrativni kapaciteti

U Agenciji je trenutno zaposleno **12** službenika i namještenika, od čega poslove zaštite konkurencije obavlja **sedam** službenika.

3.8.1.4. Zaštita konkurencije

Agenciji su podnijete tri inicijative za pokretanje postupka za ispitivanje povrede konkurencije od strane učesnika na tržištu.

3.8.1.5. Procesne novčane kazne

U postupku pokrenutom protiv "Ledo" d.o.o, dva učesnika na tržištu su pokrenula upravni spor pred Upravnim sudom, zbog izrečene procesne kazne, za nepostupanje po zaključku Agencije. Istovremeno, Agencija je kaznila devet učesnika na tržištu procesnom novčanom kaznom, zbog nepostupanja po Zaključcima za dostavljanje podataka i dokumentacije. Poništen je jedan zaključak, zbog povraćaja u pređašnje stanje. Zbog neispunjenja obaveze naložene rješenjem Agencije u postupku sprovođenja koncentracije, Agencija je kaznila jedan privredni subjekat periodičnom novčanom kaznom.

3.8.1.6. Slobodan pristup informacijama

Agenciji je podnijeto šest zahtjeva za slobodan pristup informacijama. Agencija je donijela tri rješenja, kojima su zahtjevi odbijeni kao neosnovani, dva rješenja kojima su zahtjevi o slobodnom pristupu informacijama usvojeni uz brisanje određenih podataka iz rješenja, jedno rješenje, kojim je zahtjev o slobodnom pristupu informacijama djelimično usvojen.

3.8.1.8. Zaštita povjerljivih podataka

Agencija je na osnovu podnijetih Zahtjeva za zaštitu povjerljivih podataka izdala sedam zaključaka o zaštiti podataka u pokrenutim postupcima po zahtjevima za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije, kao i jedan zaključak o zaštiti podataka u pokrenutom postupku utvrđivanja zloupotrebe dominantnog položaja.

3.8.2. Državna pomoć

3.8.2.1. Normativni i administrativni napredak

Na osnovu Uredbe o dopunama uredbe o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći, Ministarstvo finansija je donijelo treći Pravilnik o listi pravila državne pomoći koji u nacionalno zakonodavstvo prenosi sedam novih regulativa EU iz oblasti državne pomoći, i to: 1) *Okvir za državnu pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije (2014/C 198/01)* 2) *Smjernice o državnoj pomoći za podsticanje ulaganja za finansiranje rizika (2014/C 19/04)* 3) *Smjernice za određene mjere državne pomoći u kontekstu šeme trgovanja emisijama gasova sa efektom staklene bašte nakon 2012. (2012/C 158/04)* 4) *Saopštenje Komisije kojim se daje uputstvo u vezi sa primjenom pravila državne pomoći kompanijama za upravljanjem brodovima* 5) *Smjernice Evropske zajednice za državnu pomoć pomorskom transportu (2004/C 13/03)* 6) *Saopštenje Komisije o smjernicama EU za primjenu pravila o državnoj pomoći u odnosu na brzi razvoj širokopojasnih mreža (2013/C 25/01)* 7) *Kriterijumi za analizu državne pomoći za pospješavanje sprovođenja važnih projekata od zajedničkog evropskog interesa spojive sa unutrašnjim tržištem (2014/C 188/02).*

Objavljenim pravilnicima („Sl. list CG“ br. 35/14, 02/15 i 38/15) Crna Gora je u svoj zakonodavni okvir **prenijela ukupno 20 regulativa EU iz oblasti državne pomoći**.

Izrađen je *Priručnik o dodjeljivanju i praćenju državne pomoći*.

Organ državne pomoći i implementacija/primjena pravne tekovine

Komisija za kontrolu državne pomoći donijela je osam rješenja po prijavljenim državnim pomoćima:

- **dva rješenja** o usklađenosti državne pomoći, po prijavljenim šemama državne pomoći;
- **jedno rješenje** kojim se prijavljena pomoć ne smatra državnom pomoći;
- **jedno mišljenje** kojim se prijavljena pomoć ne smatra državnom pomoći;
- **jedno rješenje** o usklađenosti državne pomoći, po prijavljenim individualnim državnim pomoćima;
- **3 rješenja** o usklađenosti Zakona o elektronskim medijima, Pravilnika o raspodjeli sredstava iz fonda Agencije i Uredbe o biznis zonama sa pravilima državne pomoći.

Takođe, Komisija za kontrolu državne pomoći i Odjeljenje za državnu pomoć, radili su, zajedno s drugim ministarstvima na pripremi **četiri pravna akta**, od kojih su za tri akta donijeta i rješenja o usklađenosti. U izvještajnom periodu, Komisija je pokrenula još jedan **ex-officio slučaj**, u predmetu za usklađivanje Zakona o komunalnim uslugama s pravilima državne pomoći.

U izvještajnom periodu Komisija za kontrolu državne pomoći je usvojila **Godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći u 2014**. Izvještaj je nakon usvajanja na Vladi prosljeđen Skupštini na dalju proceduru.

Vlada je 4. VI 2015. donijela **Odluku o izmjeni i dopunama Poslovnika Vlade Crne Gore**, kojom se obavezuju svi organi da prilikom dostavljanja materijala Vladi moraju imati i mišljenje Komisije za kontrolu državne pomoći. S tim u vezi, zbog povećanog obima posla u Odjeljenju za državnu pomoć su zaposlena tri nova službenika.

3.9 POGLAVLJE 9: FINANSIJSKE USLUGE

3.9.1. Osiguranje i penzijsko osiguranje pod pokroviteljstvom poslodavca

Regulativa sektora osiguranja

Programom rada Vlade za 2015. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju je predviđen za usvajanje u IV kvartalu 2015.

Agencija za nadzor osiguranja pripremila je nacrt Pravilnika o bližem sadržaju izvještaja spoljnog revizora za finansijske izvještaje društava za osiguranje, koji je bio na javnoj

raspravi do 30. VII 2015. Savjet agencije za nadzor osiguranja će pomenuti Pravilnik usvojiti početkom septembra 2015.

Agencija je pripremila i objavila i nove Smjernice o analizi rizika pranja novca i finansiranja terorizma u osiguranju, na osnovu novog zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma. Sektor životnog osiguranja je imao obavezu da se s objavljenim smjernicama usaglasi do 30. VI 2015. Step en usaglašenosti obveznika s datim smjernicama će biti utvrđen redovnim kontrolama u narednom periodu.

Nadzor nad obavljanjem poslova osiguranja

Agencija za nadzor osiguranja je pokrenula postupke neposrednog nadzora nad poslovanjem tri društva za osiguranje (dvije sveobuhvatne neposredne kontrole poslovanja društava za osiguranje i jedna ciljna neposredna kontrola poslovanja). Agencija je za dva društva za osiguranje sprovela ciljne posredne kontrole, sačinila zapisnike o izvršenom posrednom nadzoru i izrekla mjere nadzora.

Na osnovu redovnih izvještaja subjekata nadzora, izvršene su redovne posredne kontrole poslovanja svih društava za osiguranje i Udruženja – Nacionalnog biroa osiguravača za 2014, za I kvartal 2015. i za II kvartal 2015.

Administrativni kapaciteti, obuke i međunarodna saradnja

Od devet lica angažovanih u Sektoru za nadzor tržišta osiguranja, troje lica očekuje rokove za završetak procedure licenciranja za obavljanje aktuarskih poslova, a jedno lice je na obuci u oblasti računovodstva (ukupno četiri lica). Agencija je u ovom periodu angažovala dva spoljna saradnika, takođe iz oblasti aktuarstva, za potrebe kontrole tržišta osiguranja. Angažovanje ovih lica, kao pomoć drugim zaposlenima, dijelom je predstavljalo i neposrednu obuku za novozaposlena lica.

Imajući u vidu zahtjeve u pogledu primjene novog koncepta nadzora – Solventnost II, kao i usklađivanja i primjene regulative i razvoja kadrovskih kapaciteta u cilju primjene supervizorske prakse i standarda iz EU, Agencija je u saradnji sa supervizorima iz finansijskog sektora i Ministarstvom finansija, radila na pripremi akcionih dokumenata za odobravanje projekta iz instrumenta Assistance IPA II 2014-2016, koji su u nacrtu upućeni EK i DEU. Agencija učestvuje i u izradi strateškog dokumenta, koji bi trebalo da obezbijedi pomoć iz pretpristupnih fondova za period 2017-2020.

3.9.2. Tržišta hartija od vrijednosti i investicione usluge i infrastruktura finansijskih tržišta

Komisija za hartije od vrijednosti je izradila Nacrt zakona o tržištu kapitala.

U skladu sa sugestijama, izvršeno je usaglašavanje sa Direktivom 2014/65/EU (MiFID II) i Uredbom 600/2014 (MiFIR), kao i sa novousvojenom regulativom u oblasti zloupotrebe tržišta tj. Direktivom 2014/57/EU (MAD II) i Uredbom 596/2014 (MAR).

Nacrt zakona je bio na javnoj raspravi od 11. VI do 3. VII 2015. Programom rada Vlade za 2015. Predlog zakona o tržištu kapitala je predviđen za usvajanje u IV kvartalu 2015.

Komisija za hartije od vrijednosti je usvojila sljedeća pravila i izmjene pravila: Pravila o izmjeni i dopuni Pravila o kontroli poslovanja sa hartijama od vrijednosti („Sl. list CG", br. 21/15); Pravilnik o izmjenama Pravilnika o naknadama za rad Komisije („Sl. list CG", br. 25/15); Pravila o izmjeni Pravila o metodologiji za obračunavanje neto vrijednosti imovine zatvorenih investicionih fondova („Sl. list CG", br. 26/15); Pravila o postupku i rokovima za isplatu vlasnika investicionih jedinica („Sl. list CG", br. 30/15); Pravila o izmjeni Pravila o izdavanju dozvole za rad i davanju saglasnosti društvima za upravljanje investicionim fondovima („Sl. list CG", br. 30/15); Pravila o izmjenama Pravila o načinu upisa i vođenja registra emitenata hartija od vrijednosti kod Komisije za hartije od vrijednosti („Sl. list CG", br. 30/15); Pravila o izmjeni pravila o utvrđivanju bližih uslova za sticanje zvanja investicionog menadžera investicionog fonda („Sl. list CG", br. 30/15); Pravila o pravu na dobijanje informacija o hartijama od vrijednosti upisanim u registar Centralne depozitarne agencije („Sl. list CG", br. 30/15).

Komisija za hartije od vrijednosti, kao jedan od nadzornih organa nad primjenom Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma je 12. VI 2015, donijela: Upitnik o sprovođenju mjera propisanih Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma kod društava za upravljanje investicionim fondovima i Upitnik o sprovođenju mjera propisanih Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma kod društava za upravljanje penzionim fondovima.

3.10. POGLAVLJE 10: INFORMATIČKO DRUŠTVO I MEDIJI

3.10.1. Elektronske komunikacije

Normativni okvir

EKIP je usvojio Plan raspodjele radio-frekvencija iz opsega 2500-2690 MHz za TRA-ECS sisteme („Sl. list Crne Gore" br. 17/15).

EKIP je 23. VII 2015. donio: Pravilnik o tehničkim i drugim uslovima za projektovanje, izgradnju i korišćenje elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme u objektima i Pravilnik o načinu i rokovima za sprovođenje mjera, zaštite sigurnosti i integriteta elektronskih komunikacionih mreža i usluga.

Ostvareni rezultati

U skladu sa Zakonom o digitalnoj radio difuziji, 17. VI 2015. prestao je da se emituje analogni signal i prešlo se na digitalni sistem emitovanja.

Uspostavljena je Nacionalna tačka razmjene internet saobraćaja (IXP) i 22. VII 2015. počela s testnim radom.

Na osnovu Sporazuma o snižavanju cijena usluge rominga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama između ministarstava nadležnih za oblast elektronskih komunikacija: Bosne i Hercegovine, Crne Gore, bjR Makedonije i Republike Srbije i Odluke o dinamici snižavanja cijena rominga koju je donijela Agencija za elektronske komunikacije i poštanski saobraćaj, jeftiniji roming primjenjuje se od 30. VI 2015.

EKIP je raspisala javnu nabavku broj 5/2015 vezanu za nabavku konsultantskih usluga za sprovođenje postupka dodjele radio-frekvencija u postupku aukcije. Otvaranje ponuda je bilo krajem juna 2015. Po pitanju predstojeće dodjele RF iz gore navedenih opsega, sprovedene su preliminarne konsultacije za postojeća tri mobilna operatora, a do kraja septembra će biti objavljene javne konsultacije vezane za dokument Informativni memorandum u kome će biti obrađena sva značajna pitanja za sprovođenje procesa aukcije. Javne konsultacije će biti otvorene za sve zainteresovane učesnike za predstojeći postupak dodjele RF za implementaciju TRA-ECS sistema u predmetnim opsezima.

EKIP je sprovela Test tri kriterijuma na tržištima određenim Odlukom o pokretanju drugog kruga analiza relevantnih tržišta usluga koja su predmet provjere ispunjenosti Testa tri kriterijuma („Sl. list CG", br. 09/15). EKIP je, takođe, sprovela javni konsultativni postupak povodom Nacrta dokumenata o sprovedenom Testu tri kriterijuma na relevantnim tržištima u periodu od 5. V 2015 do 5. VI 2015. i po prijemu primjedbi, komentara i sugestija zainteresovanih strana u javnom konsultativnom postupku pripremila Pregled odgovora na iste.

Analize tržišta po sprovedenom Testu tri kriterijuma su na javnim konsultacijama do 15. IX 2015, osim za tržište Veleprodajnog tržišta prenosa i emisije radio difuznih signala, za koje je utvrđeno da nisu ispunjeni uslovi Testa tri kriterijuma.

Statistički podaci

Primljeno je ukupno 55 žalbi korisnika javnih komunikacionih usluga na odluke operatora po prigovorima korisnika. Donijeto je 16 odluka Savjeta EKIP-a, od kojih je devet žalbi korisnika pozitivno rješeno, a odbijeno je sedam žalbi. Donijeto je i 28 zaključaka kojima je obustavljen postupak po žalbama jer su, u jednom broju žalbi, podnosioci odustali od vođenja postupka, pošto je operator u međuvremenu izmijenio odluke po prigovorima u njihovu korist ili je ocijenjeno da EKIP nije nadležna za rješavanje žalbi.

Služba nadzora EKIP je izvršila 45 kontrola, a do kraja izvještajnog perioda je planirano 46 kontrola.

Ukupan broj priključaka fiksne telefonije je 30. VI 2015. iznosio 155.509. Od ukupnog broja korisnika na fizička lica se odnosilo 135.800 aktivnih priključaka (87,33%) a na pravna lica 19.709 aktivna priključka (12,67%).

Do 30. VI 2015. broj korisnika mobilne telefonije u Crnoj Gori iznosio je 1.009.087, što odgovara penetraciji od 163%.

Broj korisnika fiksnog širokopojasnog pristupa u 2014. porastao je za 8,5% u odnosu na 2013. i iznosio je 103.863 korisnika. Broj korisnika mobilnog širokopojasnog pristupa u 2014. smanjio se za 18,8% u odnosu na 2013. i iznosio je 64.673 korisnika.

Do 1. VII 2015. prenešeno je 16.881 brojeva, od toga 1.272 u fiksnoj, a 15.609 brojeva u mobilnoj telefoniji.

Međunarodna saradnja

Sredinom juna 2015. potpisan je Tehnički sporazum između nadležnih administracija Crne Gore, Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o pograničnoj koordinaciji GSM sistema u opsezima 880-915/925-960 MHz i 1710-1785/1805-1880 MHz.

3.10.2. Usluge informatičkog društva

Normativni okvir

Vlada je 18. VI 2015. donijela Uredbu o načinu rada, sadržaju i upravljanju portalom elektronske uprave („Sl. list CG“, br. 39/15).

Vlada je 2. VII 2015. donijela Uredbu o sadržaju i načinu vođenja podataka u jedinstvenom informacionom sistemu za elektronsku razmjenu podataka.

MIDT je donijelo Pravilnik o evidenciji elektronskih registara i informacionih sistema državnih organa i organa državne uprave („Sl. list CG“, br. 27/15).

Ostvareni rezultati

Vlada je 25. VI 2015. usvojila Izvještaj o incidentnim situacijama na internetu u Crnoj Gori sa osvrtom na status CIRT timova kako bi na adekvatan način sagledali strukturu i organizaciju timova u Crnoj Gori i dali predlog za unapređenje stanja u oblasti polazeći od rastućih prijetnji koje dolaze sa interneta.

Statistički podaci

Na portalu e-Uprave trenutno ima 141 servisa, što je za 26 više u odnosu na prethodni izvještajni period.

Ukupan broj registracija .me domena iznosi 809.478, dok je ukupan broj registara 225.

3.10.3. Audiovizuelna politika

Normativni okvir

Savjet AEM je 18. V 2015. donio Pravilnik o raspodjeli sredstava iz Fonda Agencije za pomoć komercijalnim radio emiterima, koji propisuju postupak, uslove i kriterijume za raspodjelu sredstava, kao i način korišćenja tih sredstava.

Ostvareni rezultati

Savjet AEM je 16. IV 2015. donio zaključke da se obustavljaju postupci po javnim konkursima za dodjelu prava na pristup kapacitetu multipleksa prve DVB-T2 mreže sa nacionalnim pokrivanjem - MUX 1 i dodjelu prava na pružanje AVM usluga na zahtjev posredstvom druge DVB-T2 mreže s nacionalnim pokrivanjem - MUX 2 zbog toga što na konkurse nije podnesena nijedna potpuna i blagovremena prijava.

Savjet AEM je 23. IV 2015. donio Rješenje o dodjeli prava na pružanje AVM usluga na zahtjev posredstvom DVB-T2 mreža sa lokalnim pokrivanjem. Pravo na pružanje ove usluge na teritoriji opštine Ulcinj, posredstvom lokalnog multipleksa (MUX UL L1) dobilo je privredno društvo "Mir & Teuta" d.o.o.

Savjet AEM je 8. VI 2015. donio Rješenje o dodjeli prava na pristup kapacitetu multipleksa DVB-T2 mreže sa lokalnim pokrivanjem MUX UL L1. Pravo na emitovanje opšteg komercijalnog televizijskog programa posredstvom ovog lokalnog multipleksa DVB-T2 dodijeljeno je privrednim društvima „Mir & Teuta“ d.o.o. (emiter TV Teuta) i „Boin“ d.o.o. (emitter TV Boin).

Po osnovu drugog konkursa za dodjelu prava na pružanje AVM usluga na zahtjev posredstvom DVB-T2 mreža sa lokalnim pokrivanjem, Savjet AEM je 26. VI 2015. godine, donio Rješenje o dodjeli prava na pružanje AVM usluga na zahtjev posredstvom 15 DVB-T2 mreža sa lokalnim pokrivanjem. Pravo na pružanje ove usluge na teritoriji opština (Bar, Berane-Andrijevica, Bijelo Polje, Budva, Cetinje, Kolašin-Mojkovac, Kotor, Nikšić-Plužine, Plav-Gusinje, Pljevlja, Podgorica-Danilovgrad, Rožaje, Sarnik, Herceg Novi-Tivat i Žabljak), posredstvom lokalnih multipleksa, dobilo je privredno društvo "Radio-difuzni centar" d.o.o.

Po osnovu sprovednog javnog konkursa, Savjet AEM je 3. VIII 2015. godine donio Rješenje o dodjeli prava na pristup kapacitetu tri multipleksa DVB-T2 mreže sa lokalnim pokrivanjem u opštinama Bijelo Polje (MUX BP L1), Plav i Gusinje (MUX PL-GS L1) i Podgorica i Danilovgrad (MUX PG-DG L1). Pravo na emitovanje opšteg komercijalnog televizijskog programa posredstvom ovih lokalnih multipleksa DVB-T2 dodijeljeno je privrednim društvima „Sun Sun“ d.o.o. (emiter TV Sun), „Adnan“ d.o.o. (emiter TV Glas Plava) i „Boin“ d.o.o. (emiter TV Boin).

Savjet AEM je 8. VI 2015. donio Odluku o raspisivanju prvog javnog konkursa za raspodjelu sredstava iz Fonda AEM za pomoć komercijalnim radio emiterima kao i Odluku o kriterijumima i metodologiji bodovanja prijava.

U skladu sa definisanim kriterijumima i metodologijom bodovanja, Savjet AEM je 10. VII 2015. donio Odluku o raspodjeli sredstava iz Fonda AEM za pomoć komercijalnim radio emiterima kojom je izvršena dodjela sredstva u iznosu od 130.000,00 eura tako što je:

- 75.000,00 eura raspodijeljeno za 12 godišnjih grantova za podsticanje učešća sopstvene produkcije u ukupnoj programskoj strukturi radio emitera i

- 55.000,00 eura raspodijeljeno za 18 programskih grantova za povećanje obima, strukture i raznovrstnosti ponude sadržaja posvećenih tematskim oblastima od javnog interesa.

Savjet AEM je 23. IV 2015. usvojio Izvještaj o finansijskom poslovanju i Izvještaj o radu Agencije za elektronske medije za 2014.

3.11. POGLAVLJE 11: POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ

3.11. Poljoprivreda i ruralni razvoj

Strategijski okvir

Vlada je 26. VI 2015. donijela **Strategiju razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2015–2020. s Akcionim planom** za usaglašavanje sa pravnom tekovinom EU za poglavlje 11– Poljoprivreda i ruralni razvoj, koja predstavlja početno mjerilo za otvaranje pregovora u ovom poglavlju.

Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja u okviru IPARD II 2014-2020 (IPARD Program) je odobren od strane EK 20. VII 2015.

Normativni okvir

- Skupština je donijela **Zakon o kooperativama** 16. VII 2015. („Sl. list CG“, br. 43/15)

Pravilnik o karakteristikama i kvalitetu, načinu uzorkovanja i metodama analiza maslinovog ulja, objavljen je 1. VII 2015. („Sl. list CG“, br.33/15). Pravilnikom su definisane karakteristike, načini uzorkovanja i metode koje se koriste prilikom hemijske i organoleptičke analize maslinovog ulja.

Ostvareni rezultati

U skladu s **Uredbom o uslovima, načinu i dinamici sprovođenja mjera agrarne politike za 2015. (Agrobudžet)**, objavljeno je šest javnih poziva za dodjelu podrške u oblasti maslinarstva, voćarstva, vinogradarstva, unapređenje kvaliteta sirovog mlijeka, zatim podrške investicijama u preradu na gazdinstvima, diversifikaciju ekonomskih aktivnosti u ruralnim sredinama i za uvođenje i sertifikaciju sistema kvaliteta i bezbjednosti hrane. Takođe, s ciljem da proizvođači jednostavnije apliciraju za ostvarivanje prava na podršku, pripremljeni su i objavljeni formulari, tj. obrasci zahtjeva i za ostale agrobudžetske programe za koje nijesu objavljeni javni pozivi (npr. za uzgoj ljekovitog bilja, povrća, ratarskih kultura, za kontrolu kvaliteta proizvoda i dr.).

Realizacija **projekta „Tehnička podrška rejonizaciji vinogradarskog područja Crne Gore“** otpočela je 16. IV 2015. Opšti cilj ovog projekta je jačanje sektora vinogradarstva i proizvodnje vina u Crnoj Gori kroz usklađivanje sa standardima EU. Vrijednost projekta je 300.000,00 eura i finansira se kroz IPA 2011. Izrada elaborata o rejonizaciji povjerena je

Centru za istraživanja, testiranja i obuke u poljoprivredi iz Barija, Italija (*Centro di Ricerca, Sperimentazione e Formazione in Agricoltura*).

3.11.1 Organska poljoprivreda i politika kvaliteta

Normativni okvir

Pravilnik o bližem sadržaju, načinu upisa i vođenja Registra subjekata u organskoj proizvodnji objavljen je 26. V 2015. („Sl. list CG“, br. 26/15). Pravilnikom su jasno definisana pravila na koji način se subjekti mogu upisati u registar.

Sprovedene obuke:

- Ekspertska misija s ciljem izrade Pravilnika o minimalnom kvalitetu voćnih sokova i njima sličnim proizvodima namjenjenih za ishranu i Pravilnika o minimalnom kvalitetu voćnih džemova, želea, marmelada, pekmeza, zaslađenog kesten pirea i njima sličnim proizvodima namjenjenih za ishranu, Podgorica, 20–24. IV 2015.
- Ekspertska misija s ciljem izrade Pravilnik o sprovođenju mjera IPARD programa (mjere I i III), Podgorica, 4-8. V 2015.
- MPRR je organizovalo studijsko putovanje 40 poljoprivrednih proizvođača koji se bave stočarskom proizvodnjom u Austriju, u periodu 21–25. VI 2015.
- Studijsko putovanje mladih poljoprivrednih proizvođača koji se bave voćarstvom i stočarstvom u Poljsku organizovano je u periodu 08–12. VI 2015.
- Studijsko putovanje 30 poljoprivrednih proizvođača u Belgiju (u oblasti stočarstva, ratarstva, voćarstva, povrtlarstva itd.) organizovano je u periodu od 22-26 VII 2015. Posjeta je organizovana sa ciljem da se posjeti jedan od najvećih poljoprivrednih sajmova tog tipa koji se održava u Evropi u Libramonu, pokrajina Valonija, Belgija.
- U Podgorici je 21. IV 2015. održana konferencija koja obilježava početak aktivnosti na projektu „Unapređenje standarda kvaliteta proizvoda od mesa u Crnoj Gori i razmjena iskustava zemalja Zapadnog Balkana” koji obezbjeđuje podršku za efikasniji i integrisan lanac proizvodnje hrane u Crnoj Gori, unapređenjem kvaliteta i bezbjednosti u sektoru prerade mesa, uz podršku razvoju geografskih oznaka porijekla prehrambenih proizvoda.

3.12. POGLAVLJE 12: BEZBJEDNOST HRANE, VETERINARSKA I FITOSANITARNA POLITIKA

Skupština je donijela sljedeće zakone:

1. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti dobrobiti životinja („Sl. list CG“, br. 47/15 od 18. VII 2015.);

2. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sadnom materijalu („Sl. list CG“, br. 48/15 od 21. VIII 2015.);
3. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sjemenskom materijalu poljoprivrednog bilja („Sl. list CG“, br. 48/15 od 21. VIII 2015.);
4. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja („Sl. list CG“, br. 48/15 od 21. VIII 2015.);
5. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o veterinarstvu („Sl. list CG“, br. 48/15 od 21. VIII 2015.);
6. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stočarstvu („Sl. list CG“, br. 48/15 od 21. VIII 2015.);
7. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o identifikaciji i registraciji životinja („Sl. list CG“, br. 48/15 od 21. VIII 2015.).

Vlada je utvrdila 2 predloga zakona koji se nalaze u skupštinskoj proceduri. To su:

1. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o reproduktivnom materijalu šumskog drveća (utvrđen na sjednici Vlade 16. VII 2015.);
2. Predlog zakona o bezbjednosti hrane (utvrđen na sjednici Vlade 27. VIII 2015.).

3.12.1. Bezbjednost hrane

Normativni okvir

Donijeti su:

1. Pravilnik o maksimalnom nivou rezidua sredstava za zaštitu bilja na ili u bilju, biljnim proizvodima, hrani ili hrani za životinje („Sl. list CG“, br. 21/15 od 29. IV 2015.);
2. Pravilnik o higijenskim, veterinarsko – zdravstvenim i drugim uslovima za nus proizvode i objekte za preradu ili uništavanje nus proizvoda životinjskog porijekla („Sl. list CG“, br. 45/15 od 12. VIII 2015.);
3. Pravilnik o klasifikaciji i postupanju sa nus proizvodima životinjskog porijekla i metodama prerade nus proizvoda („Sl. list CG“, br. 45/15 od 12. VIII 2015.).

Sprovedene obuke

Održane su obuke u okviru Unaprijeđenog treninga za bezbjednost hrane (BTFS), Tajeksa, WHO/FAO, FAO, MIDAS WB, CAPS II, po sljedećim temama: antimikrobna rezistencija, unaprjeđenje standarda i promocija zdravlja životinja akvakulture, higijena hrane i fleksibilnost, ispunjavanje početnih mjerila u Poglavlju 12, godišnji sastanak oficira za vezu za pripremu Tajeks programa za 2015, analiza rizika, izrada Nacrta akcionog plana za

kontrolu i eradikaciju klasične kuge svinja kod domaćih i divljih svinja nakon prestanka vakcinacije; implementacija pravne tekovine EU u oblasti zdravlja životinja akvakulture, kreiranje i uspostavljanje geografskog informativnog sistema (GIS sistem) za monitoring školjki na registrovanim uzgajalištima, upoznavanje operatera i veterinarskih inspektora o zahtjevima za upravljanje nusproizvodima životinjskog porijekla u oblastima kojima proizvode. Obuke je pohađalo 15 službenika iz organa nadležnih za bezbjednost hrane (Veterinarska uprava, Ministarstvo zdravlja, Fitosanitarna uprava i Uprava za inspekcijske poslove).

3.12.2. Veterinarska politika

Normativni okvir

Donijeti su:

1. Program o izmjeni Programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2015. („Sl. list CG“, br. 17/15 od 17. IV 2015.);
2. Pravilnik o izmjenama pravilnika o identifikaciji svinja („Sl. list CG“, br. 21/15 od 29. IV 2015.);
3. Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju odgajivačnice („Sl. list CG“, br. 21/15 od 29. IV 2015.);
4. Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju pansioni i skloništa za napuštene životinje („Sl. list CG“, br. 28/15 od 3. VI 2015.);
5. Pravilnik o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje egzotičnih i ne - egzotičnih bolesti vodenih životinja i zdravstvenim uslovima za njihovo stavljanje u promet („Sl. list CG“, br. 34/15 od 2. VII 2015.);
6. Pravilnik o zdravstvenim uslovima životinja za proizvodnju hrane i proizvoda životinjskog porijekla namijenjenih ishrani ljudi („Sl. list CG“, br. 34/15 od 2. VII 2015.);
7. Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjava zoološki vrt („Sl. list CG“, br. 34/15 od 2. VII 2015.);
8. Pravilnik o načinu i mjerama kontrole salmonele kod živine i drugih specifičnih uzročnika zoonoza koji se prenose hranom („Sl. list CG“, br. 36/15 od 10. VII 2015.);
9. Pravilnik o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje zarazne bolesti atipične kuge živine (Newcastle disease) („Sl. list CG“, br. 36/15 od 10. VII 2015.);
10. Pravilnik o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje zarazne bolesti slinavka i šapa („Sl. list CG“, br. 38/15 od 17. VII 2015.);
11. Plan upravljanja kriznim situacijama u slučaju pojave klasične kuge svinja (Vlada usvojila na sjednici od 9. VII 2015; „Sl. list CG“, br. 44/15 od 7. VIII 2015.);

12. Pravilnik o uslovima za dobijanje, održavanje, suspenziju i oduzimanje zdravstvenog statusa ovaca i koza na brucelozi („Sl. list CG“, br. 44/15 od 7. VIII 2015.);
13. Pravilnik o dopunama Pravilnika o maksimalnom nivou rezidua sredstava za zaštitu bilja, na ili u bilju, biljnim proizvodima, hrani ili hrani za životinje („Sl. list CG“, br. 44/15 od 7. VIII 2015.)

Ostvareni rezultati

Usvojen je Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2015. i mjere po programu sprovode veterinarske ambulante (kojima su ovi poslovi od javnog interesa dodijeljeni u skladu sa Zakonom o veterinarstvu) i Specijalistička veterinarska laboratorija, dok kontrolu vrši veterinarska inspekcija na cijelom epizootičkom području Crne Gore, a sprovode veterinarske ambulante.

Donijet je Program monitoringa rezidua za 2015.

Realizovane su planirane aktivnosti iz Projekta IPA 2011 “Jačanje Veterinarske službe CG”. Nakon sprovedenih pripremnih aktivnosti u pripremi (kreiranje i unaprjeđenje centralne baze podataka, nabavka materijala i opreme, oznaka za obilježavanje svinja, štampanje odgovarajuće dokumentacije i drugih materijala, informativna kampanja o najavi programa identifikacije i registracije svinja za držaoce svinja, obuka administracije i veterinarskih ambulanti), 21. VII 2015. otpočela je Kampanja identifikacije i registracije svinja u Crnoj Gori a prva obilježavanja krajem jula na području svih opština.

Kontinuirano se vrši sprovođenje procesa registracije i odobravanja objekata za hranu životinjskog porijekla.

Urađen je Predlog plana upravljanja nus - proizvodima životinjskog porijekla i Predlog studije izvodljivosti za pilot projekat za zbrinjavanje nus - proizvoda životinjskog porijekla kategorije 1, naročito SRM, u opštinama Bijelo Polje i Nikšić kroz MIDAS projekat.

Sprovedene obuke

Održane su obuke u okviru Unaprijeđenog treninga za bezbjednost hrane (BTFS) i Tajeks radionica na temu biosigurnosnih mjera.

3.12.3. Fitosanitarna politika

Normativni okvir

Donijeti su:

Zdravlje bilja

1. Naredba o sprovođenju hitnih fitosanitarnih mjera radi sprječavanja širenja i suzbijanja crvenog surlaša palmi *Rhynchophorus ferrugineus* („Sl. list CG“, br. 18/15 od 20. IV 2015.);

2. Naredba o zabrani unošenja bilja *Catharanthus* G. Don, *Nerium* L., *Olea* L., *Prunus* L., *Malva* L., *Portulaca* L., *Quercus* L., i *Sorghum* L. porijeklom iz Italije - pokrajina Apulija („Sl. list CG“, br. 24/15 od 11. V 2015.);
3. Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprječavanje širenja i suzbijanje bakterija *Xylella fastidiosa* („Sl. list CG“, br. 36/15 od 10. VII 2015.);
4. Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprječavanje unošenja i širenja *Anoplophora chinensis* (Forster) („Sl. list CG“, br. 43/15 od 31. VII 2015.);
5. Pravilnik o upisu u registar sredstava za ishranu bilja („Sl. list CG“, br. 45/15 od 12. VIII 2015.);

Pesticidi i rezidue pesticida

6. Pravilnik o maksimalnom nivou rezidua sredstava za zaštitu bilja na ili u bilju, biljnim proizvodima, hrani ili hrani za životinje („Sl. list CG“, br. 21/15 od 29. IV 2015.);

Sjeme i sadni materijal

7. Pravilnik o proizvodnji i stavljanju u promet vegetativnih djelova za umnožavanje povrća i rasada povrća („Sl. list CG“, br. 38/15 od 17. VII 2015.).

Ostvareni rezultati

Završene su aktivnosti po Programu fitosanitarnih mjera za 2014. i započete aktivnosti po Programu fitosanitarnih mjera za 2015: ispitivanje propisanih monitoringa (štetni organizmi, nitrati u lisnatom povrću; rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla i dr.); sprovođenje aktivnosti shodno Akcionom planu za eradikaciju i suzbijanje crvenog surlaša palmi - *Rhynchophorus ferrugineus* (Oliver); usvajanje i sprovođenje hitnih fitosanitarnih mjera u odnosu na štetni organizam *Xylella fastidiosa*, kao i aktivnosti na sprovođenju procesa sertifikacije u proizvodnji sjemena i sadnog materijala.

Kontinuirano se sprovodi proces registracije obaveznika biljnih pasoša i do septembra 2015. u registar je ukupno upisano 487 subjekata s pravom upotrebe MNE broja, u cilju priprema za početak realizacije projekta IPA 2012 – „Development of the Food Safety and Phytosanitary Services in Montenegro Contract No: IPA/2015/356-866; Europeaid/135835/DH/SER/ME“ i uvođenja sistema biljnih pasoša u oblasti zdravlja bilja.

Sprovedene obuke

Održane su obuke u okviru Unaprijeđenog treninga za bezbjednost hrane (BTFS) i Tajeks radionice po sljedećim temama: analiza rizika za štetne organizme, implementacija pravne tekovine EU u oblasti zdravlja bilja u unutrašnjem prometu, pregovori u Poglavlju 12 - Fitosanitarna politika; registracija i kontrola proizvođača i uvoznika u oblasti zdravlja bilja, zaštitne mjere protiv štetnih organizama bilja.

3.13. POGLAVLJE 13: RIBARSTVO

3.13. Ribarstvo

Vlada je 25. VI 2015. donijela **Strategiju ribarstva Crne Gore 2015–2020 s Akcionim planom** za prenošenje, implementaciju i sprovođenje pravne tekovine EU, koja predstavlja početno mjerilo za otvaranje pregovora u ovom poglavlju.

Normativni okvir

U skladu sa dinamikom pridruživanja EU donešena su dva podzakonska akta:

- **Pravilnik o obliku, sadržini i načinu vođenja registra profesionalnih ribara** („Sl. list CG“, br. 13/15)
- **Naredba o lovostaju uzrasnih klasa riba i drugih morskih organizama** („Sl. list CG“, br. 26/15)
- Skupština je donijela **Zakon o izmjenama i dopunama zakona o morskom ribarstvu i marikulturi** 31. VII 2015. („Sl. list CG“, br. 47/15). U Zakonu se uglavnom radilo o tehničko - terminološkom usklađivanju teksta zakona, a stvoren je pravni osnov za donošenje planova upravljanja i planova prikupljanja podataka. Takođe je izvršeno usklađivanje kaznene politike, čime su otklonjeni nedostaci u sprovođenju Zakona o morskom ribarstvu i marikulturi.

Ostvareni rezultati

Pod pokroviteljstvom Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja i FAO AdriaMed projekta, 2. IV 2015. u Podgorici je održana radionica na temu Ekosistemski pristup upravljanju ribarstvom.

Sprovedene obuke

U navedenom periodu, predstavnici Ministarstva – Direkcije za ribarstvo i Instituta za biologiju mora iz Kotora učestvovali su na sjednicama i radionicama Generalne komisije za ribarstvo u Mediteranu (GFCM):

- Satelitski sistem monitoringa ribolovnih plovni objekata u Mediteranu, Marakeš (Maroko), 20–21. IV 2015.
- Nelegalni, neprijavljeni i neregulisani ribolov u Mediteranu, Marakeš (Maroko), 22–24. IV 2015.
- Komisija za ocjenu implementacije preporuka GFCM-a, Rim (Italija), 25–29. V 2015.
- Zaštićeno morsko područje na Mediteranu i Crnom moru, Tunis (Tunis) 9–12. VI 2015.
- Forum Jadransko- jonskih privrednih komora, Drač (Albanija) 11–13. V 2015.

- Konferencija zainteresovanih strana o plavoj ekonomiji, Atina (Grčka) 26–27. V 2015.
- Ekspertska misija o razvoju ribarskog informacionog sistema održana u periodu od 06–10 VII 2015. u Podgorici.

3.14. POGLAVLJE 14: SAOBRAĆAJNA POLITIKA

3.14.1 POMORSKI SAOBRAĆAJ

Skupština je 16. VII 2015. donijela Zakon o potvrđivanju Atinske konvencije o prevozu putnika i njihovog prtljaga morem, usvojene 1974. i Protokola iz 2002. („Sl. list CG” - Međunarodni ugovori, br. 8/15. Takođe, Skupština je 31. VII 2015. donijela Zakon o potvrđivanju Pariškog memorandum o razumijevanju o kontroli države luke (Paris MoU) koji je objavljen u Sl. listu Crne Gore - Međunarodni ugovori, br. 10/15.

Instalacija senzorskih stanica Obosnik, Crni Rt i Mavrijan za nadzor i kontrolu pomorskog saobraćaja VTMIS (Vessel Traffic Monitoring and Information System) završena je 15. VI 2015, a probno testiranje pojedinačnog rada opreme (radara, radiogoniometra, VHF stanica) rađeno je u periodu od 22 - 25. VI 2015.

Objedinjena slika sa senzorskih stanica dovedena je i stavljena u probni rad 10. VII 2015. na obalnoj stanici BARRADIO, budućem VTS centru Uprave pomorske sigurnosti. Probni rad će trajati do 15. IX 2015. kada se planira i zvanična primopredaja.

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva objavilo je Pravilnik o načinu vršenja nadzora informisanja i upravljanja pomorskim saobraćajem kojim se, zajedno sa Zakonom o sigurnosti pomorske plovidbe („Sl. list CG”, br. 62/13) u potpunosti implementiraju odredbe Direktive 2002/59/EZ. Pravilnik je objavljen u Sl. listu CG, br. 34/15.

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva je 4. V 2015. donijelo Pravilnik o posebnim uslovima koje treba da ispunjavaju inspektori sigurnosti pomorske plovidbe i postupku vršenja inspeksijskog nadzora („Sl. list CG”, br. 22/15) kojim je u potpunosti implementirana Direktiva 2009/16/EZ.

Na sjednici Vlade od 20. VIII 2015, donijet je Predlog uredbe o bližem postupku i načinu sprovođenja istraživanja pomorskih nezgoda i nesreća, kojim se u potpunosti prenosi Direktiva 2009/18/EZ koja mijenja i dopunjuje Direktivu 1999/35/EZ i Direktivu 2002/59/EZ.

3.14.2 DRUMSKI SAOBRAĆAJ

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva donijelo je Pravilnik o obrascu odobrenja za obavljanje prevoza za sopstvene potrebe („Sl. list CG”, br. 24/2015).

Iz nadležnosti Ministarstva unutrašnjih poslova, odnosno Direktorata za vanredne situacije, donijeti su sljedeći propisi:

- Pravilnik o bližim uslovima koje mora da obezbijedi pravno lice za pregled ispravnosti vozila za prevoz opasnih materija („Sl. list CG", br. 24/15),
- Pravilnik o bližem sadržaju zahtjeva za izdavanje i obrascu sertifikata o osposobljenosti vozača za prevoz opasnih materija („Sl. list CG", br. 26/15),
- Pravilnik o bližem načinu organizovanja i sprovođenja provjere znanja lica koja učestvuju u utovaru i istovaru opasnih materija („Sl. list CG", br. 31/15),
- Pravilnik o bližem načinu organizovanja i sprovođenja provjere znanja lica zaduženog za bezbjednost prevoza opasnih materija („Sl. list CG", br. 31/15) i
- Pravilnik o bližem načinu organizovanja i sprovođenja provjere znanja vozača za prevoz opasnih materija („Sl. list CG", br. 31/15).

Nadalje, iz nadležnosti Ministarstva unutrašnjih poslova, odnosno Direktorata za upravne unutrašnje poslove donijeti su sljedeći propisi: Pravilnik o registraciji motornih i priključnih vozila ("Sl. list CG", br. 10/15) i Pravilnik o uslovima u pogledu prostora, opreme i alata radionice za tahografe („Sl. list CG", br. 32/15).

3.14.3 ŽELJEZNIČKI SAOBRAĆAJ

Na osnovu Zakona o bezbjednosti, organizaciji i efikasnosti željezničkog prevoza („Sl. list CG", br. 1/14) donijeta su četiri pravilnika: Pravilnik o načinu izdavanja sertifikata o bezbjednosti u željezničkom prevozu („Sl. list CG", br. 27/15), Pravilnik o načinu izdavanja sertifikata o bezbjednosti za upravljanje željezničkom infrastrukturom („Sl. list CG", br. 27/15), Pravilnik o bližem sadržaju godišnjih izvještaja o bezbjednosti u željezničkom saobraćaju i zajedničkim pokazateljima bezbjednosti („Sl. list CG", br. 29/15) i Pravilnik o vrstama signala, signalnih oznaka i oznaka na pruzi („Sl. list CG", br. 31/15).

3.14.4 VAZDUŠNI SAOBRAĆAJ

Vlada je 8. V 2015. usvojila Nacionalni program o izmjenama i dopunama nacionalnog programa bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva Crne Gore.

Takođe, donijeti su sljedeći podzakonski akti: Pravilnik o načinu postupanja sa planovima leta u pretpoletnoj fazi („Sl. list CG", br. 27/15), Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o posadi vazduhoplova („Sl. list CG", br. 27/15) i Pravilnik o utvrđivanju zajedničke šeme obračuna naknada za usluge u vazdušnoj plovidbi („Sl. list CG", br. 27/15).

3.15. POGLAVLJE 15: ENERGETIKA

3.15.1. Normativni okvir

Skupština je 16. VII 2015. donijela Zakon o potvrđivanju Ugovora o Energetskoj povelji.

Vlada je 30. VII 2015. utvrdila Predlog zakona o energetici i Predlog zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa.

Ministarstvo ekonomije je donijelo Pravilnik o kvalitetu i kontroli kvaliteta tečnih goriva naftnog porijekla („Sl. list CG", br. 26/15 od 26. V 2015).

Regulatorna agencija za energetiku je donijela:

- Odluku o utvrđivanju prijedloga finansijskog izvještaja sa izvještajem o radu Regulatorne agencije za energetiku za 2014, od 24. IV 2015.
- Odluku o raspisivanju novog javnog konkursa za izbor člana Odbora Regulatorne agencije za energetiku, od 30. IV 2015.
- Odluku o izboru Predsjedavajućeg Odbora Agencije, od 15. V 2015.
- Odluku o utvrđivanju prijedloga izvještaja o stanju energetskeg sektora Crne Gore u 2014, od 19. VI 2015.
- Metodologiju o izmjenama i dopunama Metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije, od 19. VI 2015.
- Metodologiju o izmjenama i dopunama Metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje distributivnog sistema električne energije, od 19. VI 2015.
- Metodologiju o izmjenama i dopunama Metodologije za utvrđivanje regulatornog prihoda javnog snabdjevača i regulisanih tarifa za snabdijevanje električnom energijom, od 19. VI 2015.
- Pravila o izmjeni i dopuni Pravila o odobravanju naknade za rad operatora tržišta električne energije, od 19. VI 2015.
- Odluku o utvrđivanju tabela sa privremenim cijenama za električnu energiju za period 01. VIII – 31. XII 2015. godine, od 29. VI 2015.
- Metodologiju za utvrđivanje cijena i uslova za pružanje pomoćnih i sistemskih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije, od 21. VII 2015.

3.15.1.1. Statistički podaci

Regulatornoj agenciji za energetiku podnijeto je 46 žalbi. Za obračun neovlašćeno preuzete električne energije podnijeto je 26 žalbi, zbog obustave isporuke električne energije 14 žalbi, 3 žalbe na rješenje oizdavanju saglasnosti za priključenje i 3 žalbe na odbijanje priključenja na mrežu.

3.15.2. ENERGETSKA EFIKASNOST

3.15.2.1. Bilans ostvarenih rezultata

Ministarstvo ekonomije je u okviru fondova podrške EU, a preko IPA 2011, obezbijedilo sredstva za realizaciju projekta „Razvoj održivog korišćenja energije“, u okviru kojeg će posebna pažnja biti posvećena: sagledavanju mogućnosti i unapređenju okvira za poboljšanje energetske efikasnosti i veće korišćenje obnovljivih izvora energije u sektoru transporta, analizi stanja i razvoju legislative za oblast strateških rezervi nafte, kao i sagledavanju potencijala za korišćenje visoko-efikasne kogeneracije i daljinsko grijanje u Crnoj Gori.

Projekat je počeo u aprilu 2015, a planirano trajanje projekta je 2 godine. Konsultant koji će biti zadužen za implementaciju projekta u narednom periodu je konzorcijum firmi: European Profiles (GR) i Eptisa (ES) i Emisia (GR) kao *capacity provider*.

U periodu april–septembar 2015, na projektu **„Energetska efikasnost u Crnoj Gori - dodatno finansiranje“** (MEEP AF) sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- Započeti su radovi na primjeni mjera energetske efikasnosti na objektima: Opšta bolnica “Danilo I” Cetinje, Dom zdravlja Cetinje, Opšta bolnica Kotor, Dom zdravlja Kotor i Institut za bolesti djece Kliničkog Centra Crne Gore. Planirano je da se radovi završe do 15 IX 2015.
- Započeti su radovi na adaptaciji termo-tehničkih instalacija sa pratećim elektro radovima u Kliničkom centru Crne Gore. Planirano je da se radovi završe do 15 X 2015.
- Pripremljeni su detaljni energetske pregledi za objekte: Dom zdravlja Nikšić, Dom zdravlja Kolašin, Dom zdravlja Berane i Dom zdravlja Andrijevića.
- U toku je izrada glavnih projekata za primjenu mjera energetske efikasnosti za: Dom zdravlja Nikšić, Dom zdravlja Kolašin, Dom zdravlja Berane i Dom zdravlja Andrijevića.
- Potpisani su ugovori sa konsultantskim firmama za:
 - Reviziju glavnih projekata za primjenu mjera energetske efikasnosti za: Dom zdravlja Nikšić, Dom zdravlja Kolašin, Dom zdravlja Berane i Dom zdravlja Andrijevića.
 - Sprovođenje socijalnog monitoring i evaluacije primjene mjera energetske efikasnosti.

Ministarstvo ekonomije je, u saradnji s Njemačkom bankom za razvoj (KfW), pokrenulo „Program energetske efikasnosti u javnim zgradama“ (EEPPB) u vrijednosti 13,44 miliona eura. Cilj Programa je unapređenje energetske efikasnosti i uslova komfora u ciljnim zgradama, koje su u nadležnosti Ministarstva prosvjete (osnovne, srednje i specijalne škole, vrtići i studentski domovi). U periodu april – septembar 2015. sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- U toku je izvođenje radova na primjeni mjera energetske efikasnosti u 8 obrazovnih ustanova. Završetak radova je planiran za oktobar 2015. Vrijednost ugovorenih radova iznosi 5,5 miliona Eura.
- U toku je tenderski postupak za izbor izvođača radova na primjeni mjera energetske efikasnosti u 2 vrtića, 4 osnovne škole i 4 srednje škole, čije izvođenje je planirano za 2016.

3.15.3. NUKLEARNA ENERGIJA I PITANJA RADIJACIJE

3.15.3.1. Bilans ostvarenih rezultata

Nakon donošenja Zakona o potvrđivanju Konvencije o nuklearnoj sigurnosti („Sl. list- Međunarodni ugovori“, br. 3/15) Depozitaru konvencije su dostavljeni instrumenti ratifikacije, nakon čega je imenovana fokalna tačka. Konvencija je stupila na snagu na međunarodnom nivou 22. VII 2015. Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u maju i julu 2015. izradilo Dvanaesti i Trinaesti nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima i dostavilo Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju.

Počela je realizacija regionalnog projekta “Dalje jačanje nuklearnih regulatornih tijela Albanije, BjR Makedonije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Kosova* i Crne Gore” 1. VII 2015. Projekat, koji će trajati tri godine, u okviru pretpristupnog instrumenta IPA2014 u okviru Programa nuklearna sigurnost i zaštita od zračenja.

Vlada je 25. VI 2015. usvojila Izvještaj Ekspertskog tima o sprovođenju nacionalnog projekta MNE9004 "Mapiranje radona u Crnoj Gori i unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona".

U aprilu 2015. realizovana je prolječna kampanja zamjene detektora radona. Prikupljeni detektori, eksponirani tokom proteklih 6 mjeseci na teritoriji Crne Gore, posebno na sjevernom dijelu, poslali su referentnim laboratorijama na očitavanje nakon čega će se proračunati rezultati mjerenja radona u stanovima u zimskom periodu i započeti njihova analiza.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Privredna komora Crne Gore i Inženjerska komora organizovali su 30. IV 2015. okrugli sto na temu „Unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona”.

Održana je prva dvodnevna obuka Tima za mitigaciju radona u Podgorici na Građevinskom fakultetu 25-26. VI 2015..

Vezano za uspostavljanje mreže šest stanica za mjerenje ambijentalne doze gama zračenja u vazduhu (GDR) stanice formiran je radni tim kojeg čine predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma, Agencije za zaštitu životne sredine i D.O.O. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“. Zadatak tima je da pripremi neophodnu infrastrukturu za instalaciju mreže stanice i o specifikaciji opreme u što kraćem roku informiše izvođača radova koji je pobijedio na tenderu Evropske komisije u okviru LOT1 reprogramiranog nacionalnog projekta „Jačanje zaštite od zračenja i nuklearne sigurnosti u Crnoj Gori kroz unapređenje kapaciteta JU „Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore“ .

3.15.4. OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE

Male hidroelektrane

Krajem aprila je privredno društvo "Hidroenergija Montenegro" doo Berane dobilo ukupno četiri upotrebne dozvole, i to za: mHE “Orah”, mHE “Rmuš” i mHE “Spaljevići 1” na vodotoku Šekularska (Opština Berane) i mHE “Bistrica” na vodotoku Bistrica (Opština

Berane). Regulatorna agencija za energetiku je 19. V 2015. donijela rješenje o sticanju statusa povlašćenog proizvođača za sve četiri pomenute mHE.

Privredno društvo "Synergy" doo Podgorica je dobilo upotrenu dozvolu 14. V 2015. za mHE "Vrelo" na vodotoku Vrelo (Opština Bijelo Polje). Za pomenutu mHE, Agencija je izdala rješenje o sticanju statusa povlašćenog proizvođača 10. VII 2015.

Vlada je 16. IV 2015. prihvatila Predlog Aneksa br. 2 ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Trepačka rijeka, kojim je predviđeno da se II faza realizacije produžava na period od 12 mjeseci.

Vlada je 8. V 2015. donijela odluku o mirovanju prava i obaveza iz ugovora o koncesiji za izgradnju male hidroelektrane na vodotoku Režević rijeka, u trajanju od 12 mjeseci.

Aneks br. 1 ugovor o koncesiji za izgradnju male hidroelektrane na vodotok Komarača zaključen je 5. V 2015.

Zbog problema oko rješavanja mjesta priključenja planiranih malih hidroelektrana na vodotok Murinska rijeka, Ministarstvo je pripremilo i usaglasilo sa koncesionarom tekst Predloga aneksa br. 1 ugovora kojim se I faza produžava na period od 12 mjeseci. Pomenuti Predlog aneksa Vlada je prihvatila 9. VII 2015. Takođe, Vlada je 23. VII 2015. prihvatila Predlog aneks br. 1 ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na osnovu energetske dozvole na vodotoku Piševska rijeka i Sporazum o prenošenju pomenutog Ugovora, koji će biti potpisani u narednom periodu.

U skladu sa svojim nadležnostima Ministarstvo ekonomije je na osnovu člana 18 Zakona o koncesijama („Sl. list CG" br. 08/09), objavilo oglas o početku javne rasprave na nacrt Koncesionog akta za davanje koncesija za korišćenje vodotoka za izgradnju malih hidroelektrana u Crnoj Gori. Javna rasprava je održana u periodu od 12. V 2015. do 12. VI 2015. Predmet koncesije obuhvaćen koncesionim aktom je projektovanje, izgradnja, korišćenje i održavanje malih hidroelektrana na vodotocima Ibrištica, Štitarička i Bukovica. Takođe, na osnovu člana 7 Zakona o koncesijama („Sl. list CG" br. 08/09), Ministarstvo ekonomije je objavilo javnu raspravu za nacrt Plana davanja koncesija za korišćenje vodotoka za izgradnju malih hidroelektrana u Crnoj Gori za 2015. Cilj javne rasprave je da se svi zainteresovani subjekti upoznaju sa trenutnim nacrtom Plana na osnovu kojeg će biti raspisano javno nadmetanje za davanje koncesija za izgradnju malih hidroelektrana na predmetnim vodotocima. Javna rasprava je održana u periodu od 25. VI 2015. do 10. VII 2015.

Vjetroelektrane

VE Krново

Poštujući rokove definisane Ugovorom o zakupu zemljišta, izgradnja vjetroelektrane na lokalitetu Krново počela je 7. V 2015.

Direktni ugovor koji podrazumjeva trostrani ugovor između Agenta obezbjeđenja, kao predstavnika banke, investitora i države CG je zaključen 6. VII 2015. Osnovni razlog za potpisivanje ovakvog sporazuma je da se kreditoru omogući da sam projekat traje tokom perioda neophodnog za otplatu kredita i predstavlja uobičajnu međunarodnu praksu u ovoj vrsti kreditiranja.

VE Možura

Investitor je 28. V 2015. obavijestio Ministarstvo ekonomije da je Upravi za inspekcijske poslove predao Elaborat o pripremnim radovima za izgradnju vjetroelektrane.

Imajući u vidu da se investitor u februaru ove godine obratio sa zahtjevom da se Ugovor o zakupu prenese na kompaniju „Enemalta coporation“, Ministarstvo je uputilo Informaciju o relizaciji Ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrane na lokalitet Možura prema Vladi. Vlada je 9. VII 2015. usvojila pomenutu Informaciju i zadužila Ministarstvo ekonomije da formira Komisiju koja će ocijeniti podobnost pomenute kompanije, kao i da u slučaju ispunjavanja utvrđenih uslova za podobnost ponuđača, pripremi Ugovor o prenosu Ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrane na lokalitetu Možura.

3.16. POGLAVLJE 16: POREZI

Administrativni okvir

U toku je izrada tenderske dokumentacije za Pojekat Ipa 2014 *Jačanje administrativnih kapaciteta Poreske uprave*. Vrijednost Projekta iznosi 1.000.000 eura.

Sporazum o učešću Crne Gore u programu Fiscalis 2014-2020 potpisan je 29. V 2015. Očekuje se dostavljanje pisma o saglasnosti oko finansijske kontribucije, u skladu s članom 3 Aneks I Sporazuma.

Sekretarijatu OECD-a upućeno je pismo namjere kojim je pokazana spremnost da Crna Gora krajem ove ili početkom naredne godine postane članica OECD Globalnog foruma o transparentnosti i razmjeni podataka u poreske svrhe.

Kada je u pitanju automatska razmjena podataka između Poreske uprave i drugih institucija, urađena je sveobuhvatna analiza i dokumentovanje sistema u dijelu interoperabilnosti, napravljen je obrazac za specifikaciju podataka o razmjeni sa institucijama, sistematizovani su zahtjevi i kreiran predlog arhitekture rješenja interoperabilnosti na osnovu kojeg je implementiran sistem.

3.17. POGLAVLJE 17: EKONOMSKA I MONETARNA UNIJA

3.17.1 Ekonomska politika

U aprilu je Vlada usvojila Smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period od 2015-2018, koje predstavljaju najznačajniji input za pripremu Budžeta za 2016. i Programa ekonomskih reformi za Crnu Goru 2015-2018. Ovim dokumentom se obezbjeđuje kreiranje konzistentne ekonomske politike, identifikuju potencijali i ograničenja i definišu mjere za ostvarivanje dinamičnijeg ekonomskog rasta. Istovremeno, dokument sadrži srednjoročni makroekonomski i fiskalni okvir, na osnovu koga se utvrđuju limiti potrošnje, po ekonomskoj klasifikaciji i po potrošačkim jedinicama prvog reda. Limiti potrošnje, shodno navedenom zakonu, obavezujući su za 2016. i indikativni za naredni srednjoročni period.

Vlada je 9. IV 2015. usvojila Strategiju implementacije ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija. Crna Gora je u obavezi da uskladi svoje zakonodavstvo, procese i kapacitete iz Direktive 2011/85/EU, koja se odnosi na budžetsko računovodstvo i statističko izvještavanje, prognoze, numerička fiskalna pravila, srednjoročni budžetski okvir i jasnu podjelu nadležnosti. Za potpuno usklađivanje s pomenutom direktivom, potrebno je da se u sistem javnih finansija uvede ESA 2010 metodologija, s odgovarajućim institucionalnim obuhvatom. Donošenje ove strategije je preduslov za realizaciju ove obaveze.

Vlada je 2. VII 2015. usvojila Pravce razvoja Crne Gore 2015-2018.

3.17.2 Monetarna politika

Zakon o sporazumnom finansijskom restrukturiranju dugova prema finansijskim institucijama je donijet u Skupštini 14. IV 2015.

Evropskoj komisiji je dostavljen revidirani Akcioni plan za usklađivanje s pravnom tekovinom u oblasti monetarne i ekonomske politike. Video konferencija na kojoj je razmatran revidirani Akcioni plan i dodatna pravna argumentacija po pitanju nezavisnosti Centralne banke održana je 30. VI 2015.

Na planu usaglašavanja s Evropskim računovodstvenim standardima - ESA 2010 standardima u pogledu nivoa opšteg državnog deficita i duga, Vlada Crne Gore je usvojila 9. IV 2015. Strategiju implementacije ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija, koja uključuje komentare/sugestije EUROSTAT-a i Evropske komisije, kao i relevantnih institucija CG. Dvije aktivnosti sadržane u Akcionom planu su već završene: 1) usvojena je Strategija za prelazak javnog sektora na obračunsko računovodstvo i 2) završena je aktivnost definisana Strategijom implementacije ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija, koja je sadržana i u Akcionom planu, a odnosi se na formiranje stalne radne grupe predstavnika Ministarstva finansija, Centralne banke i Monstata zadužene za institucionalnu klasifikaciju sektora države u skladu sa ESA metodologijom.

3.18. POGLAVLJE 18: STATISTIKA

3.18.1 Statistička infrastruktura

Trenutan broj zaposlenih u Zavodu je 105, dok je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za statistiku predviđeno 200 službeničkih i namješteničkih radnih mjesta. U izvještajnom periodu povećan je broj zaposlenih za jednog službenika s ugovorom na neodređeno vrijeme i izabran je jedan službenik na određeno vrijeme.

Potpisana su dva memoranduma o saradnji: s Ministarstvom prosvjete i Agencijom za elektronske medije.

U 2015. implementirane su i tri nove klasifikacije: CPA 08 u skladu sa Regulativom (EZ) br. 451/2008; GEONOM nomenklatura zemalja i teritorija za statistiku spoljne trgovine u skladu s Regulativom (EZ) br. 1106/2012; ISCED 2011 u skladu s Regulativom (EU) br. 823/2010, dok se COICOP klasifikacija počela primjenjivati na petocifarskom nivou.

Povećan je obim praćenja podataka o grupi preduzeća sprovođenjem istraživanja o poslovanju srednjih i velikih preduzeća i započet konkretan rad na procesu profilisanja preduzeća na način što je urađen prvi primjer profilisanja kompleksnih preduzeća.

3.18.2 Makroekonomska statistika

U oblasti kvartalnog BDP-a Zavod za statistiku je u 2015. ostvario veliki napredak uvođenjem novog metoda obračuna kvartalnog BDP-a po potrošnom pristupu u tekućim i stalnim cijenama primjenom direktne metode. Rezultati ovog obračuna objavljeni su krajem aprila 2015. za četiri kvartala 2014, a u junu 2015. objavljeni su rezultati za prvi kvartal 2015.

U skladu s ESA 95 programom za transmisiju nacionalnih računa poslate su EUROSTAT-u sledeće tabele:

- ESAP2AGR_0101_A: Gross value added at basic prices and gross domestic product at market prices;
- ESAP2AGR_0101_Q: Gross value added at basic prices and gross domestic product at market prices;
- ESAP2AGR_0102_A: GDP identity from the expenditure side;
- ESAP2BRK_0301_A: Output and income;
- ESAP2BRK_0501_A: Final consumption expenditure of households by purpose;
- ESAP2BRK_0502_A: Final consumption expenditure of households;
- ESAP2SEC_0800_A: ESAP2 - Non-Financial Accounts by Sector – Annual;
- ESAP2REG_1200_A: ESAP2 - Tables by Industry and by Region, NUTS III – Annual.

Vlada je usvojila Strategiju za implementaciju ESA 2010 metodologije u oblasti javnih finansija u aprilu 2015, a na osnovu tog dokumenta formirana je radna grupa sastavljena od predstavnika Ministarstva finansija, Zavoda za statistiku i Centralne banke Crne Gore, koja ima mandat da radi na pitanjima institucionalne klasifikacije, revizije i prilagođavanja ekonomske klasifikacije, odnosno kontnog plana, definisanja procedura izvještavanja i drugim pitanjima relevantnim za prilagođavanje izvještavanja zahtjevima ESA 2010 metodologije.

U oblasti harmonizovanog indeksa potrošačkih cijena, početkom 2015. je poslat i ažurirani Euro SDMX Metadata Structure (ESMS).

3.18.3 Biznis statistika

Završen je pilot projekat kojim se kreirao e-upitnik u oblasti statistike trgovine na malo. Za sve kratkoročne biznis statistike završena je izrada metadata u ESMS formatu, koji su i dostavljeni Eurostat-u. U junu 2015. završeni su nacrti izvještaja o kvalitetu za sve kratkoročne statistike.

Nova 2015 PRODCOM lista je primijenjena, a podaci za 2014. su proslijeđeni Eurostat-u u junu 2015.

Podaci iz oblasti drumskog teretnog saobraćaja su po prvi put poslani Eurostat-u u julu 2015.

3.18.4 Socijalna statistika

U okviru EU SILC istraživanja, izmijenjena je aplikacija za unos i kontrolu unijetih podataka u aprilu 2015. Terenski rad za EU SILC 2015 sproveden je u periodu april-maj 2015, nakon čega je počeo sukcesivni unos podataka prikupljenih na terenu.

Zavod za statistiku, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Zavod za socijalnu i dječju zaštitu formirali su radno tijelo koje će definisati neophodne podatke iz oblasti statistike socijalne i dječje zaštite, u cilju implementacije Evropskog sistema integrisane statistike socijalne zaštite (ESSPROS).

3.18.5 Statistika poljoprivrede

Vezano za biljnu proizvodnju, završen je preračun vremenskih serija (2007 – 2013), i podaci dostavljeni Eurostat-u u julu 2015. Bruto domaća proizvodnja mesa (GIP) je izračunata i podaci dostavljeni Eurostat-u u junu 2015. U aprilu 2015. uvedene su nove varijable za potrebe Ekonomskog računa u poljoprivredi kroz Kvartalno istraživanje o rashodima i poljoprivrednoj proizvodnji gazdinstva u skladu s Regulativom Komisije (EZ) br. 138/2004. Bilansi su sadržani u okviru proizvodnog računa u poljoprivredi. U junu 2015. sprovedeno je istraživanje o uzgoju ribe u ribnjacima i istraživanje o uzgoju bijele ribe i školjaka u 2014.

3.18.6 Životna sredina i energetika

U cilju usklađivanja strukturalne statistike energetike u aprilu 2015, u partnerstvu s Energetskom zajednicom EU, po prvi put je sprovedeno istraživanje o potrošnji energenata u industriji, javnom i komercijalnom sektoru u 2014.

U okviru *statistike životne sredine*, podaci statistike otpada, dostavljaju se Eurostat-u od aprila 2014. U junu 2015. završena je obrada i analiza podataka za 2014. u oblasti statistike otpada i unaprijeđena je metodologija u dijelu primjene statističkih metoda.

3.19. POGLAVLJE 19: SOCIJALNA POLITIKA I ZAPOSŁJAVANJE

3.19.1 Radno pravo

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova je donijet u Skupštini Crne Gore 16. VII 2015. i objavljen je u Službenom listu Crne Gore br. 42/15. **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o volonterskom radu je usvojen u Skupštini Crne Gore 31. VII 2015.** i objavljen je u Službenom listu Crne Gore broj 48/15.

3.19.2 Zaštita i zdravlje na radu

Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je: Pravilnik o mjerama zaštite prilikom upotrebe sredstava za rad („Sl. list CG“, br. 27/15), Pravilnik o znakovima za zaštitu i zdravlje na radu („Sl. list CG“, br. 24/15), Pravilnik o mjerama zaštite prilikom ručnog prenošenja tereta („Sl. list CG“, br. 29/15), Pravilnik o mjerama zaštite na radnom mjestu („Sl. list CG“, br. 40/15) i Pravilnik o upotrebi sredstava i opreme lične zaštite na radu („Sl. list CG“, br. 40/15).

Skupština je 16. VII 2015. donijela **Zakon o potvrđivanju Konvencije Međunarodne organizacije rada (MOR) o promotivnom okviru bezbjednosti i zdravlja na radu broj 187 i Zakon o potvrđivanju Konvencije Međunarodne organizacije rada o bezbjednosti i zdravlju u građevinarstvu broj 167.**

3.19.3 Politika zapošljavanja

Ukoliko posmatramo podatke Monstata, odnosno podatke iz Ankete o radnoj snazi za I kvartal 2015. u odnosu na I kvartal 2014. uočeni su pozitivni pomaci kako u stopi aktivnosti i zaposlenosti tako i u stopi nezaposlenosti.

Tako je prema podacima iz Ankete o radnoj snazi, u I kvartalu 2015. za populaciju starosti 15+, stopa aktivnosti bila 51,5%, stopa zaposlenosti 42,1% i stopa nezaposlenosti 18,2%.

Stopa aktivnosti za populaciju starosti 15-64 iznosila je 60,2%, stopa zaposlenosti 49,1% a stopa nezaposlenosti je bila 18,4%. U odnosu na I kvartal 2014. stope aktivnosti i zaposlenosti su zabilježile blagi rast (60,0% : 60,2% i 48,5% : 49,1%), dok je stopa nezaposlenosti smanjena sa 19,3 % na 18,4%.

Stopa aktivnosti i stopa zaposlenosti žena (15-64) bilježe rast u odnosu na isti kvartal prethodne godine (55,0% : 53,8%; 45,1% : 43,2%) dok je stopa nezaposlenosti žena smanjena sa 19,8% na 18,0 % u I kvartalu 2015.

Stopa aktivnosti i stopa zaposlenosti mladih, uzrasta 15-24 godine, takođe bilježe rast u odnosu na isti kvartal prethodne godine sa 25,3% na 27,5%, odnosno sa 15,2% na 17,4% dok je stopa nezaposlenosti smanjena sa 39,9% na 36,7% u prvom kvartalu 2015.

Kada je u pitanju dugoročna nezaposlenost, prema podacima Monstata, ona i dalje uzima visoko učešće u ukupnoj nezaposlenosti sa približno 80,6% u prvom kvartalu 2015. godine (u istom periodu prethodne godine dugoročna nezaposlenost je iznosila 76,9%).

Kada su u pitanju administrativni podaci, odnosno podaci Zavoda za zapošljavanje, na dan 30. VI 2015. na evidenciji nezaposlenih nalazilo se 31.092 nezaposlenih lica (žena je bilo 14.733 ili 47,38%), odnosno broj registrovanih nezaposlenih lica je smanjen za 1,51% u odnosu na isti period prethodne godine.

Navedeni pozitivni pomaci u indikatorima tržišta rada u posmatranom periodu, uticaj su mjera koje se sprovode kroz implementaciju Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2015. i mjera aktivne politike zapošljavanja koje sprovodi Zavod za zapošljavanje Crne Gore, kao i sprovođenje trećeg kruga Programa stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem.

3.19.4 Socijalna zaštita

Skupština je 16. VII 2015. usvojila **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti** („Sl. List CG”, br. 42/15).

U ovom izvještajnom periodu usvojeni su sljedeći podzakonski akti, u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Sl. list CG”, br. 27/13 i 1/15): Pravilnik o sadržini, obrascu i načinu izdavanja potvrde o ostvarenom putovanju („Sl. list CG”, br. 17/15); Pravilnik o obavljanju pripravničkog staža kod pružaoca usluga socijalne i dječje zaštite („Sl. list CG”, br. 22/15); Pravilnik o uslovima, programu i načinu polaganja stručnog ispita u socijalnoj i dječjoj zaštiti („Sl. list CG”, br. 24/15); Granski kolektivni ugovor za socijalnu djelatnost („Sl. list CG”, br. 25/15); Pravilnik o dopuni pravilnika o organizaciji, normativima, standardima i načinu rada centara za socijalni rad („Sl. list CG”, br. 30/15); Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima usluga podrške za život u zajednici („Sl. list CG”, br. 30/15); Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima savjetodavno - terapijskih i socijalno-edukativnih usluga („Sl. list CG”, br. 32/15); Pravilnik o bližim uslovima za izdavanje, obnavljanje i oduzimanje licence za rad stručnim radnicima u oblasti socijalne i dječje zaštite („Sl. list CG”, br. 34/15); Pravilnik o bližim uslovima za izdavanje, obnavljanje i oduzimanje licence za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite („Sl. list CG”, br. 34/15); Pravilnik o standardima za akreditaciju programa obuke, odnosno programa pružanja usluge, načinu sprovođenja postupka akreditacije programa i sadržaju i obliku sertifikata („Sl. list CG”, br.

34/15), Pravilnik o visini sredstava za razvoj, odnosno finansiranje usluga socijalne i dječje zaštite i kriterijumima za njihovu raspodjelu („Sl. list CG“, br. 42/15).

U Direktoratu za socijalno staranje i dječju zaštitu, u skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta koji je usvojen u februaru 2015. osnovana je nova Direkcija koja će se baviti razvojem usluga socijalne i dječje zaštite. U prethodnom periodu, pomenuta Direkcija je u saradnji sa partnerima na projektu “Nastavak reforme sistema socijalne i dječje zaštite: Unapređenje socijalne inkluzije” realizovala dva konkursa za podršku uslugama socijalne i dječje zaštite: „Pomoć u kući za stare“ u opštinama Cetinje, Danilovgrad, Šavnik, Mojkovac, Bar i Plužine i „Nacionalna SOS telefonska linija za žrtve nasilja u porodici.“

Takođe, u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Sl. list CG“, br. 27/13 i 1/15) u okviru Uprave za inspekcijske poslove formiran je Odsjek za socijalnu inspekciju, koji će vršiti nadzor nad stručnim radom pružalaca usluga socijalne i dječje zaštite.

U junu 2015. pravo na materijalno obezbjeđenje koristilo je 11.629 porodica sa 37.514 članova, ličnu invalidninu 2.043 lica, dodatak za njegu i pomoć 11.597 lica, zdravstvenu zaštitu 1.937 lica, troškove sahrane 35 lica, pravo na naknadu za novorođeno dijete 538 lica, dodatak za djecu 8.883 porodica sa 17.556 djece, troškove ishrane u predškolskim ustanovama 627 lica, refundaciju naknade zarade i naknadu zarade za porodično, odnosno roditeljsko odsustvo, naknadu po osnovu rođenja djeteta, refundaciju naknade zarade i naknadu zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena 5.991 lica.

Uslugu porodičnog smještaja-hraniteljstva i porodičnog smještaja koja je namijenjena djeci i mladima, trudnicama, samohranim roditeljima sa djetetom do navršene treće godine života, odraslim i starim licima, u junu 2015. koristilo je 409 korisnika.

Usluga smještaja pruža se u javnim ustanovama socijalne i dječje zaštite. Usluga smještaja djece bez roditeljskog staranja i djece, čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama, pruža se u JU Dječji dom “Mladost” u Bijeloj, gdje je u junu 2015. boravilo 97 djece. Usluga smještaja djece i mladih sa poremećajem u ponašanju pruža se u JU Centar “Ljubović” u Podgorici, gdje je u junu 2015. boravilo 14 djece. Usluga smještaja lica sa intelektualnim smetnjama i smetnjama autističnog spektra pruža se u JU Zavod “Komanski most” u Podgorici, gdje je u junu 2015. boravilo 111 lica. Usluga smještaja odraslih lica sa invaliditetom i starih lica pruža se u JU Domu starih “Grabovac” u Risnu, gdje je u junu 2015. boravilo 235 lica i JU Domu starih “Bijelo Polje” u Bijelom Polju, gdje je u junu 2015. boravilo 127 lica. Za korisnike za koje se usluga smještaja ne može obezbijediti u Crnoj Gori, obezbjeđuje se u ustanovama van Crne Gore. U ustanovama van Crne Gore u junu 2015. bilo je na smještaju 73 lica.

3.19.5 Socijalna inkluzija

Na sjednici Skupštine opštine u Bijelom Polju 15. V 2015. usvojena je Odluka o promjeni naziva dnevnog centra za djecu sa smetnjama u razvoju i dopune djelatnosti. Promijenjen je

naziv dnevnog centra u Centar za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju „Tisa“, a u okviru njega će funkcionisati mala grupna zajednica. Usvojen je i Statut Centra „Tisa“.

Uspostavljanje mreže dnevnih centara na lokalnom nivou je od velikog značaja za unapređenje položaja djece sa smetnjama u razvoju i do sada je osnovano devet dnevnih centara i to: u Bijelom Polju, Nikšiću, Pljevljima, Herceg Novom, Plavu, Ulcinju, Cetinju, Beranama i Mojkovcu. U junu 2015. pravo na dnevni boravak koristilo je 144 djece.

U vezi s **Projektom Socijalni karton - Informacioni sistem socijalnog staranja (ISSS)**, Vlada Crne Gore je na sjednici od 11. XII 2014. usvojila projektni dokument za Fazu II i prihvatila sporazum o zajedničkom finansiranju između Programa Ujedinjenih nacija i Vlade Crne Gore .

Faza II dalje izgrađuje informacioni sistem i obuhvata sledeće komponente: 1. Monitoring i dalji razvoj Faze I; 2. Ustanove – Izgradnja informacionog sistema za ustanove socijalne i dječje zaštite; 3. Interoperabilnost; 4. Izgradnja kapaciteta (institucionalni, tehnički, kadrovski). U okviru Faze II će se realizovati razvoj informacionih sistema ustanova socijalne i dječje zaštite koji će biti povezani sa informacionim sistemom centara za socijalni rad, a takođe će se realizovati i razmjena podataka sa resursnim centrima i sekretarijatima za socijalno staranje lokalnih samouprava. Rok za realizaciju Faze II je septembar 2017, a ukupna vrijednost Projekta je 1.2 milona eura.

U okviru IPA II Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je pripremlilo i Akcioni dokument „Promocija i zaštita ljudskih prava Roma i Egipćana i drugih ranjivih grupa“. U toku je **treći krug** usaglašavanja s EK - dokument je sa određenim izmjenama poslat na dodatne komentare i sugestije **5. VIII 2015.**⁶

3.19.6 Pripreme za Evropski socijalni fond

Instrument pretpristupne pomoći (IPA) – IV komponenta

Nakon potpisivanja Finansijskog sporazuma, Operativna struktura (OS) za IPA IV komponentu zvanično je otpočela fazu javnog nadmetanja za ugovore predviđene kroz prioritete i mjere OP RLJR.

Na osnovu pristiglih prijava, u skladu sa objavljenim Obavještenjima o javnim nabavkama (Contract Notices), za četiri ugovora o uslugama u okviru Operativnog programa „Razvoj ljudskih resursa 2012-2013“, realizovane su evaluacije u periodu april-maj 2015. pripremljeni su evaluacioni izvještaji i formirane uže liste kvalifikovanih kompanija pojedinačno za svaki ugovor. Kompanije koje su ušle u uži izbor su pozvane da dostave prijave za drugi krug evaluacija. Dostavljanje ponuda je u toku. Za jedan od ugovora, tačnije ugovor o uslugama „Aktivne mjere tržišta rada za zapošljavanje“, rad Evaluacione komisije je započeo 24. VIII 2015. i evaluacija pristiglih ponuda je u toku.

⁶ Detaljni prikaz dat je u Prilogu 2 – sprovedene obuke i dodatne aktivnosti u određenim poglavljima pravne tekovine

Paralelno sa radom na tenderskoj dokumentaciji za ugovore o uslugama, relevantna tijela OS su, uz stalnu podršku DEU, radila na izradi i finalizaciji tenderske dokumentacije za grant šeme u okviru OP RLJR. Poziv za podnošenje prijedloga projekta „Transfer znanja između sektora visokog obrazovanja, istraživanja i privrede” (grant šema u okviru Ose prioriteta II Operativnog programa) pokrenut je 8. V 2015. Aplikacioni paketi za druge dvije grant šeme čekaju ex-ante odobrenje ili eventualne komentare od DEU.

Tenderska dokumentacija za okvirni ugovor o uslugama planiran u okviru prioriteta Tehničke podrške (Osa prioriteta IV Operativnog programa) je odobrena od strane Delegacije EU i tender je pokrenut 24. VII 2015. Izvršena je evaluacija pristiglih ponuda 20. i 21. VIII 2015., nakon čega je nacrt izvještaja Evaluacione komisije poslat DEU na ex-ante kontrolu.

Ujedno, radi se i na izradi tenderske dokumentacije za ugovor o nabavci opreme za srednje stručne škole u okviru Ose prioriteta II Operativnog programa.

Drugi sastanak Sektorskog monitoring odbora (SMO) za Operativni program „Razvoj ljudskih resursa 2012-2013“ održan je 30. VI 2015. tokom kojeg je, između ostalog, predstavljen i razmatran Prvi sektorski godišnji izvještaj o implementaciji OP-a, koji je zatim dostavljen EK i Nacionalnom IPA koordinatoru (NIPAK-u).

IPA II finansijska perspektiva (2014-2020)

Radna grupa za izradu Sektorskog Operativnog programa 2015-2017 (SOP) za sektor obrazovanje, zapošljavanje i socijalna inkluzija je imala redovne sastanke i konsultacije u toku procesa izrade navedenog programa. Pored toga, održana je i dvodnevna radionica za radnu grupu 2. i 3. IV koja je poslužila kao konsultativna platforma između ključnih aktera prije podnošenja prvog nacrta SOP-a Evropskoj komisiji.

Prvi nacrt SOP-a poslat je Evropskoj komisiji 17. IV 2015. Komentari od EK dobijeni su 22. V 2015. Javne konsultacije i radionica na temu SOP-a održane su 2. VI 2015, odnosno 3. i 4. VI 2015.

Radna grupa održala je i niz konsultativnih sesija, uključujući i dvodnevne konsultacije u pogledu akcija planiranih unutar SOP-a 3. i 4. VII 2015. a prije dostavljanja drugog nacrta SOP-a EK. Drugi nacrt SOP dostavljen je EK 7. VII 2015, nakon čega su 27. VII 2015. dobijeni komentari i dodatne sugestije za unapređenje ovog dokumenta. Treći nacrt SOP-a dostavljen EK 3. VIII 2015., nakon obavljenih sastanaka, konsultacija i radionica Radne grupe na njegovom poboljšanju. Takođe, shodno zahtjevu EK, ovaj nacrt SOP-a je nakon uvrštenih dodatnih izmjena dostavljen i 7. VIII 2015. EK na dalje razmatranje i eventualne komentare.

3.19.7 Antidiskriminacija i jednake mogućnosti

Novi Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom je usvojen u Skupštini Crne Gore 26. VI 2015⁷.

Zakon sadrži nekoliko veoma važnih odredbi koje se odnose na: uvođenje novih oblika diskriminacije posebno kada je riječ o diskriminaciji u oblasti pristupačnosti površinama i objektima u javnoj upotrebi, diskriminaciji u pristupu dobrima i uslugama, te diskriminaciji u oblasti zdravstvene zaštite, socijalne i dječje zaštite, pristupačnosti javnog prevoza, ograničavanje prava na samostalni život i život u zajednici, na slobodu mišljenja i izražavanja, diskriminaciju u oblasti porodičnih odnosa, u oblasti obrazovanja, profesionalne rehabilitacije, rada i zapošljavanja, političkog i javnog života, kulture, sporta, itd.

Zakon, takođe, sadrži i **kaznene odredbe** kojima su zapriječene vrlo visoke novčane kazne koje će imati odvraćajući uticaj na počinioce diskriminacije.

Planom edukacije u pružanju zaštite od svih oblika diskriminacije za 2015., obuhvaćeni su predstavnici državnog tužilaštva, budući da su Zakonom o zabrani diskriminacije i oni prepoznati kao nadležni za sprovođenje ovog Zakona. Od ukupno 5 seminara + 5 pratećih radionica (koliko je predviđeno Nastavnim planom za edukaciju državnih službenika, nosioca pravosudnih funkcija i zaposlenih u drugim organima, organizacijama i institucijama koji dolaze u kontakt sa slučajevima diskriminacije), održani su 2 seminara + 2. radionice, a treći seminar/radionica zakazan je za 5. i 6. oktobar 2015.

Medijska kampanja o zabrani diskriminacije i afirmaciji antidiskriminatorskog ponašanja, u 2015. za temu ima podizanje nivoa svijesti opšte populacije prema diskriminaciji, stvaranje tolerantnog okruženja i senzibilisanja javnosti posebno prema osobama sa invaliditetom, LGBT populaciji, Romima, zatim, diskriminaciji po osnovu rodnog identiteta i drugim najčešće diskriminisanim društvenim grupama.

U okviru kontinuiranih aktivnosti koje se odnose na promociju antidiskriminacije, biće sprovedena medijska kampanja (na TV stanicama i bilbordima) pod sloganom: "Svako lice nosi drugačiju priču. Ona ga čini posebnim. Probaj da je čuješ i razumiješ. Poštuj različitosti.

Odbaci diskriminaciju –prihvati čovjeka".Kampanja će obuhvatiti: radijski džingl, oglašavanje na bilbordima i city-light-ovima na najfrekventnijim saobraćajnicama tokom; oglašavanje u dnevnim novinama; insertacija flajera kroz tiraže dvoje dnevnih novina, kao i emitovanje TV-spota na nekoliko TV stanica u CrnojGori. **Kampanja će otpočeti u avgustu i trajće do kraja godine.**

U interesu razvoja partnerskog odnose između vlasti i **LGBT zajednice** na promociji ljudskih prava i unapređenja položaja LGBT osoba u društvu, predviđena je i saradnja sa lokalnim vlastima, i to kroz potpisivanje **Memoranduma o razumijevanju** o mjerama u borbi protiv diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta i

⁷ Usvajajući ovaj Zakon, Skupština Crne Gore je donijela i obavezujuće zaključke date u Prilogu 4

promociji tolerancije prema seksualnim manjinama sa crnogorskim opštinama. **Do sada su potpisani Memorandumi sa devet opština i to: Kotor, Tivat, Budva, Bar, Ulcinj, Herceg Novi, Podgorica, Cetinje i Pljevlja.**

Kako bi se nastavila politika pokrenuta "Strategijom za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba 2013 – 2018", realizuju se godišnji akcioni planovi za njeno sprovođenje koji predviđaju realizaciju niza mjera u cilju zaštite ove društvene grupe. Ovdje, prije svega, mislimo na mjere u oblasti ljudskih prava LGBT osoba, u okviru kojih posebno izdvajamo mjere iz Akcionog plana za 2015. koje su u nadležnosti Ministarstva za ljudska i manjinska prava, kao što su: jačanje kapaciteta i promovisanje antidiskriminatornog ponašanje kroz kontinuiranosprovođenje seminara/radionica i treninga prema utvrđenom Planu implementacije antidiskriminacionog zakonodavstva kojim su, u ovoj godini obuhvaćeni predstavnici državnog tužilaštva **(u toku sprovođenje ciklusa edukacije)** medijska kampanja posvećena zabrani diskriminacije najranjivijih društvenih grupa (LGBT, osobe sa invaliditetom, Romi, žene) – **u toku sprovođenje kampanje** projekat učenja o različitim iskustavima registrovanog partnerstva (Francuska, Njemačka, Holandija, Engleska i Vels), kao pretpostavke za definisanje političkih uslova kod izbora modela koji najbolje odgovara crnogorskim uslovima **(urađen je Nacrt komparativne analize Registrovanog partnerstva** kao model uređenja istopolnih zajednica u zemljama članicama EU);

Savjet za zaštitu od diskriminacije održao je XI sjednicu 2. VII 2015, na kojoj je jedna od tema bila funkcionisanje institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Ministarstvo pravde pripremili su **Akcioni dokument „Podrška politikama anti-diskriminacije i jednakih mogućnosti“**. Aktivnosti iz ovog Akcionog dokumenta će doprineti zaštiti, promociji i osnaživanju ljudskih prava i jednakih mogućnosti. One se odnose na potrebu jače implementacije politike i standarda anti-diskriminacije i jednakih mogućnosti, a takođe je cilj poboljšanje sistema zaštite ljudskih prava lica lišenih slobode. Aktivnosti će biti implementirane kroz direktni menadžment, kroz paralelno finansiranje modaliteta (UNDP i Savjet Evrope). Ukupna vrednost projekta je 1.728 miliona a kontribucija EU je 1.435 miliona (700.000,00 eura Savjet Evrope i 735.000,00 eura UNDP). Kofinansiranje iz Crne Gore biće kroz paralelno kofinansiranje u iznosu od 293.000,00 eura (73.000,00 eura UNDP, 70.000,00 Savjet Evrope, 150.000,00 nacionalne kofinansiranje Crne Gore) i odvojeno je od EU kontribucije.

Jednake mogućnosti

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti, usvojen je **26. VI 2015.** u Skupštini Crne Gore.

Zakonom je proširen obim sankcija koje se tiču diskriminacije po osnovu pola te kršenja principa jednakog tretmana muškaraca i žena u određenim oblastima života, uključujući i diskriminaciju prema ženama uslijed trudnoće.

Zakon je usklađen sa Zakonom o zabrani diskriminacije, Zakonom o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kao i pravnom tekovinom EU. Tu se prije svega misli na usklađenost definicije diskriminacije po osnovu pola sa definicijama posredne i neposredne diskriminacije u skladu sa EU standardima.

Zakon je usaglađivan s potvrđenim međunarodnim ugovorima i drugim dokumentima donijetim pod okriljem UN-a, EU i Savjeta Evrope i to sa Direktivama EU: Direktivom Savjeta 79/7/EEZ o progresivnoj primjeni principa jednakog tretmana za muškarce i žene u oblasti socijalne zaštite; Direktivom Savjeta 2000/78/EZ o uspostavljanju okvira jednakog tretmana na području zapošljavanja i odabira zvanja; Direktivom Savjeta 2004/113/EZ kojom se primjenjuje načelo ravnopravnosti muškaraca i žena u mogućnosti dobijanja i nabavke roba, odnosno pružanja usluga; Direktivom 2006/54/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta o sprovođenju načela jednakih mogućnosti i jednakog tretiranja muškaraca i žena o pitanjima zapošljavanja i obavljanja zanimanja; Direktivom 2010/41/EU Evropskog parlamenta i Savjeta primjeni načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama koji se bave djelatnošću u okviru samozapošljavanja te o ukidanju Direktive Savjeta 86/613/EEZ.

Zakonom, eliminacija diskriminacije po osnovu pola i postizanje rodne ravnopravnosti postavljeno je kao imperativ, s obzirom da je uvođenjem kaznenih odredbi propisana vrlo jasna obaveza pravnih lica, odgovornih lica u pravnom licu, i preduzetnika i preduzetnica da moraju poštovati antidiskriminacione norme i norme koje obezbjeđuju puno ostvarivanje principa rodne ravnopravnosti. Očekuje se da će propisane sankcije doprinjeti boljoj implementaciji zakona koji predstavlja najznačajniji mehanizam za eliminaciju diskriminacije po osnovu pola u svim oblastima i strukturama društva.

Zakonom je između ostalog definisano i da rodna ravnopravnost, osim muškaraca i žena, podrazumijeva i osobe drugačijeg rodnog identiteta. Zakonom je obaveza sprovođenja rodne ravnopravnosti proširena i na privredna društva, druga pravna lica i preduzetnike/ce. Definisano je da se se pitanjima posredne i neposredne diskriminacije po osnovu pola (pored svih oblika diskriminacije), u okviru svojih nadležnosti bavi Zaštitnik/ca ljudskih prava i sloboda, i u skladu sa tim postupak po predstavkama u slučajevima diskriminacije po osnovu pola prešao je iz nadležnosti Ministarstva za ljudska i manjinska prava u nadležnost ove institucije kao nacionalnog institucionalnog mehanizma za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Zakonom se uvodi više prekršaja nego što je do sada to bio slučaj.

Vlada je 20. VIII 2015. usvojila **Informaciju o učešću žena u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti**

Vlada je 27. VIII 2015. usvojila **Smjernice za stvaranje povoljnog ambijenta za ženskog preduzetništvo u lokalnim zajednicama.**

3.20. POGLAVLJE 20: PREDUZETNIČKA I INDUSTRIJSKA POLITIKA

3.20.1. Normativni okvir

U oblasti **principa preduzetničke i industrijske politike** u junu 2015. usvojena je Strategija razvoja ženskog preduzetništva 2015-2020 s pratećim višegodišnjim Akcionim planom i Akcionim planom za 2015. Takođe, u junu 2015. usvojeni su i Akcioni planovi za 2015. za Strategije razvoja malih i srednjih preduzeća 2011-2015, Strategije podsticanja konkurentnosti na mikro nivou 2011-2015 i Strategije cjeloživotnog preduzetničkog učenja 2015-2019.

3.20.2 Bilans ostvarenih rezultata

U vezi sa sprovođenjem principa Akta o malim i srednjim preduzećima i dostavljenog SBA upitnika za period 2013-2014, u Podgorici je 6. V 2015, organizovan okrugli sto na kojem su učestvovali predstavnici crnogorskih institucija i EK (DG GROWTH), OECD i ETF.

U cilju podrške preduzetnicima, malim i srednjim privrednim društvima, kao i podsticanja njihove konkurentnosti, Ministarstvo ekonomije realizuje dva programa državne pomoći. U okviru aktivnosti na implementaciji Strategije za održivi ekonomski rast Crne Gore kroz uvođenje klastera 2012-2016, Ministarstvo realizuje Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori do kraja 2016, u okviru kojeg je realizovan jedan Javni poziv za učešće u Programu i podržan jedan klaster. Takođe, Programom povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja 2014-2016, realizovan je jedan Javni poziv u okviru kojeg je podržano 15 privrednih subjekata kojima su potpisani ugovori o implementaciji.

Dodatno, Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća u saradnji s Investiciono – razvojnim fondom (IRFCG) realizuje Program podrške razvoju preduzetništva kroz nefinansijsku i finansijsku podršku za osnivanje novih i unaprijeđenje rada postojećih preduzeća koja posluju do godinu dana od dana podnošenja prijave za učešće u Programu.

3.20.3 Instrumenti preduzetničke i industrijske politike

U oblasti instrumenata preduzetničke i industrijske politike Investiciono-razvojni fond Crne Gore je za prvih šest mjeseci 2015. odobrio 124 kredita ukupne vrijednosti od 31.2 miliona eura, dok je u okviru faktoringa otkupljeno ukupno 18.5 miliona eura potraživanja za 30 projekata.

Od 1. IV Zavod za zapošljavanje je, kao što je to bio slučaj i u prva tri mjeseca godine, finansirao još tri kredita u vrijednosti od 15.000 eura, namijenjenih otvaranju još tri radna mjesta.

3.20.4 Industrijska politika

U pogledu **industrijske politike**, u sklopu Ipa projekta za pružanje ekspertske podrške u kreiranju Industrijske politike Crne Gore, u koordinaciji Ministarstva ekonomije, u posmatranom izvještajnom periodu realizovano je sledeće:

- Pripremljena je i usvojena druga Radna verzija Industrijske politike Crne Gore do 2020 od strane Radnog tima za koordinaciju izrade i implementacije Industrijske politike;
- Pripremljen je i usvojen od strane Radnog tima Nacrt višegodišnjeg Akcionog plana s definisanim aktivnostima, očekivanim rezultatima i indikatorima ostvarenosti;
- U sklopu faze užeg konsultativnog procesa, održana su dva kruga konsultacija sa predstavnicima asocijacija privatnog sektora kao i naučno istraživačkih ustanova, povodom razmatranja polaznog dokumenta kao i razmatranja prve radne verzije Industrijske politike;
- Organizovan je okrugli sto s predstavnicima ključnih asocijacija i poslovnih udruženja, kao poslednji korak u konsultacijama užeg karaktera sa privatnim sektorom, nakon čega je i formalno 15. VII 2015. započet proces javnih konsultacija sa stručnom i širom javnošću u procesu kreiranja industrijske politike.

3.21. POGLAVLJE 21: TRANSEVROPSKE MREŽE

3.21.1 Putevi

Krovni dokument politike djelovanja Evropske unije prema zemljama Zapadnog Balkana je Memorandum o razumijevanju za razvoj osnovne regionalne transportne mreže u jugoistočnoj Evropi. U skladu s ustanovljenom metodologijom i kroz SEETO forum, pristupilo se neophodnim modifikacijama SEETO sveobuhvatne mreže, na osnovu koje se utvrđuje i SEETO Glavna mreža za region Zapadnog Balkana. SEETO Glavna mreža će predstavljati proširenje TEN-T Glavne mreže koja povezuje glavne gradove zemalja ZB, glavne ekonomske centre i veće luke, a time će takođe biti definisan pristup za određivanje prioriternih infrastrukturnih projekata na Glavnoj mreži. Dogovoreni investicioni prioriteti za svaku zemlju Zapadnog Balkana treba da imaju regionalni karakter i moraju biti sadržani u jedinstvenoj listi prioriteta (Single Project Pipeline) koju pripremaju Nacionalni investicioni komiteti, kojima za svaku zemlju predsjedavaju šefovi vlada.

Na sastanku predsjednika vlada zemalja Zapadnog Balkana s predstavnicima EK, održanom 22. IV 2015. u Briselu, pod okriljem saradnje *Agenda povezivanja*, usvojena je Zajednička izjava predsjednika vlada Zapadnobalkanske šestorke, koja će finalizirati uspostavljanje Glavne saobraćajne mreže u Regionu.

Crna Gora je, u saglasnosti s ostalim zemljama Zapadnog Balkana, kao i EK, predložila sljedeće rute za uspostavljanje Glavne (*Core*) saobraćajne mreže preko teritorije Crne Gore (definisane rute korespondiraju kvalitetnom uvezivanju Crne Gore u region, i šire s EU):

- SEETO putni pravac 4: autoput Bar-Boljare (granica s Republikom Srbijom);

- SEETO putni pravac 1: jadransko-jonski koridor (primorska varijanta jadransko-jonskog autoputa, odnosno brza saobraćajnica duž crnogorskog primorja), odnosno veza s Republikom Hrvatskom i Republikom Albanijom;
- SEETO željeznički pravac 4: pruga Bar-Vrbnica (granica s Republikom Srbijom);
- SEETO željeznički pravac 2: pruga Podgorica-Tirana (veza s Republikom Albanijom); i
- luka Bar
- aerodrom Podgorica.

Infrastrukturni projekti u okviru putnih Ruta 4 i 1 (4 - autoput Bar-Boljare i 1 - granica s Republikom Hrvatskom – granica s Republikom Albanijom (primorska varijanta jadransko-jonskog autoputa)) i željezničkih Ruta 4 i 2 (4 - luka Bar – Podgorica – granica s Republikom Srbijom i 2 - pruga koja povezuje Podgoricu i Tiranu) biće apsolutni prioritet u narednom periodu. Aplikacije koje će se pripremiti vezano za ključne prioritetne infrastrukturne projekte najprije će se fokusirati na vremenski horizont do 2020. i ulagaće se napor na pripremi projektne i studijske dokumentacije neophodne za iskazivanje "zrelosti" projekta, koji će onda biti spremni za izvođenje i kofinansiranje.

Na ministarskom sastanku "Povezanost Zapadnog Balkana", kojim je predsjedavala EU komesarka za transport, Violeta Bulc, održanom u Rigi, 22. VI 2015. potenciran je poseban značaj ovakve prioritizacije, koji je komplementaran s produženjem ključnih trans-evropskih koridora na region Zapadnog Balkana: *Mediterranski, Rajna – Dunav i Orijent (Bliski Istok) – istočni Mediteran*, od kojih dva prolaze kroz Crnu Goru.

Na Bečkom samitu zapadnobalkanske šestorke sa zvaničnicima EK i jednog broja ključnih evropskih zemalja, koji je održan 27. VIII 2015. utvrđena je Glavna saobraćajna mreža za region Zapadnog Balkana. Zemlje ZB su se saglasile o listi šest investicionih projekata za saobraćajnu infrastrukturu koji odražavaju glavne prioritete i neophodnu zrelost za brzu implementaciju, što će biti predloženo da se uvrsti u IPA 2015 višekorisnički program. Oni obuhvataju intermodalni terminal, dva mosta i dva željeznička projekta. Kad je riječ o infrastrukturnim projektima u Crnoj Gori, odobren je željeznički projekat na koridoru Bliski istok-istočni Mediteran (R 4), odnosno željeznička interkonekcija Crna Gora – Srbija, u iznosu od 40 miliona eura (20 miliona eura granta obezbjeđuje WBIF Ipa 2015). U oblasti energetike, odobren je projekat na Trans-Balkanskom elektro-energetskom koridoru (I), odnosno dio mreže u Crnoj Gori.

Kroz zajednički rad s Evropskom komisijom, pripremljena je Lista prethodno identifikovanih projekata na indikativnom proširenju Glavne trans-evropske saobraćajne mreže (TEN-T) na region Zapadnog Balkana, na kojoj su se našli predlozi i projekti od interesa za Crnu Goru. Kada je u pitanju Mediteranski koridor, uključen je predlog za puteve za izradu studije izvodljivosti, glavnog projekta, elaborata o procjeni uticaja na

životnu sredinu i radove za trasu granica s R. Hrvatskom-Bar-granica s R. Albanijom-Lezhe-granica s R. Grčkom (kroz Crnu Goru to je Ruta 1).

Kada je u pitanju koridor Orijent (Bliski Istok) – istočni Mediteran, uključeni su predlozi za puteve za trasu Bar-Beograd, izrada idejnog, glavnog projekta, elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu i radove za dionicu Mateševo-Andrijevića i izrada idejnog, glavnog projekta i elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu za dionicu obilaznice oko Podgorice.

Predlog za željeznice uključuje trasu Bar-Vrabnica-Beograd i radove na unaprjeđenju postojeće željezničke pruge Bar-Vrbnica (u prvom redu na zamjenu signalno-sigurnosne opreme i rehabilitaciju određenog broja mostova).

Ruta 4 Autoput Bar-Boljare, MONRD045

Do zvaničnog početka radova na izgradnji autoputa Bar-Boljare, 11. V 2015. sprovedene su intenzivne aktivnosti u vezi s ispunjenjem svih zakonskih i ugovornih pretpostavki. Od ovog datuma teče rok od 48 mjeseci za projektovanje i izgradnju prioritetne dionice Smokovac-Uvač-Mateševo autoputa Bar-Boljare, u skladu sa zaključenim Ugovorom o projektovanju i izgradnji.

3.21.2 Željeznica

U toku je realizacija projekata iz Operativnog programa regionalnog razvoja 2012-2013 (IPA komponenta III). Finansijski sporazum između Vlade Crne Gore i Evropske unije, koju predstavlja Evropska komisija, za program „Regionalni razvoj“ potpisan je u decembru 2014. Tender za izbor Izvođača radova na projektu *Demontaža postojeće, nabavka, ugradnja i instalacija nove elektrovrhne podstanice Trebešica („EVP Trebešica“)* je raspisan 2. VI 2015, poziv je bio otvoren do 18. VIII 2015. i proces evaluacije ponuda još uvijek traje. Potpisivanje ugovora je planirano za oktobar 2015, dok je početak radova planiran za kraj tekuće godine. Planirano je da radovi traju 22 mjeseca (4 mjeseca izrada Glavnog projekta i 18 mjeseci izvođenje radova), što znači da bi ugovor trebalo da bude završen do decembra 2017. Tenderski dokument za usluge, koji je dostavljen Delegaciji EU od Direkcije javnih radova, odobren je i dostavljen izabranim kompanijama 15. VII 2015. Poziv je bio otvoren do 25. VIII 2015, a evaluacija ponuda je u toku. Očekuje se da ugovor bude potpisan u novembru 2015.

Za projekat Rehabilitacija 12 velikih kosina, rehabilitacija nestabilnog nagiba i izgradnja zaštitnih galerija na najkritičnijim dionicama glavne željezničke pruge Bar-Vrbnica (Kos-Trebešica-Lutovo-Bratonožići), rok za dostavljanje projektne dokumentacije od strane SAFEGE Konzorcijuma je bio 30. VI 2015. Studija izvodljivosti s analizom troškova i koristi od strane SAGEFE-a je dostavljena 18. VIII 2015. Izabrana je projektantska kuća COWI za pripremu tehničke dokumentacije za raspisivanje tendera za radove, po FIDIC žutoj knjizi.

Što se tiče realizacije bespovratnih sredstava u vrijednosti od milion eura, koje je Crna Gora dobila u okviru X runde WBIF instrumenta, sredstva su namijenjena za:

- izradu projektne dokumentacije za kompletnu zamjenu signalno - sigurnosnih uređaja, pri čemu je prioritet izrada projektne dokumentacije za elektronsku postavicu u stanici Podgorica, i
- izradu projektne dokumentacije za sanaciju 91 betonskog mosta.

Po pitanju zamjena signalno - sigurnosnog uređaja u stanici Podgorica u toku je revizija glavnog projekata. Ugovor sa revidentskom firmom - Institut za razvoj i istraživanja u oblasti zaštite na radu, potpisan je 6. VII 2015. Rok za završetak revizije Glavnog projekta je bio kraj avgusta 2015, a konačan Izvještaj revizije se očekuje u narednih nekoliko dana.

Od ukupno 91 betonskog mosta, za pregled je preostalo još 8 mostova. Pripremljeni su Izvještaji o stanju mostova s prijedlogom prioriternih mostova za hitnu sanaciju, nakon čega će se pristupiti izradi Glavnih projekata.

3.22. POGLAVLJE 22: REGIONALNA POLITIKA I KOORDINACIJA STRUKTURNIH INSTRUMENATA

Vlada je 3. IX 2015. usvojila **Akcioni plan za ispunjavanje zahtjeva EU u oblasti kohezije politike.**

U oblasti **zakonodavnog okvira**, 4. VI 2015. stupio je na snagu Zakon o potvrđivanju Okvirnog sporazuma između Crne Gore koju predstavlja Vlada Crne Gore i Evropske komisije o pravilima za sprovođenje finansijske pomoći Unije Crnoj Gori u okviru instrumenta pretpristupne podrške (IPA II) („Sl. list CG – međunarodni ugovori“ br. 5/15).

U cilju pripreme adekvatnog **institucionalnog okvira** za implementaciju Ipe II, a u vezi s podnijetim zahtjevima za povjeravanjem sprovođenja budžetskih zadataka, u Crnoj Gori je u periodu 8-12. VI 2015. boravila misija revizora Evropske komisije s ciljem provjere stanja i spremnosti sistema za indirektno upravljanje Ipom II.

Nastavljeno je sa snaženjem **administrativnih kapaciteta** lica uključenih u implementaciju Ipe.

Proces **programiranja** sredstava Ipe II nastavljen je intenziviranom komunikacijom s Evropskom komisijom o sadržini programa Ipe za 2015. i 2016. čija je priprema u toku. U saradnji s Evropskom komisijom nastavljene su i aktivnosti na pripremi jedinstvene liste prioriternih infrastrukturnih projekata. Nacionalna investiciona komisija je tokom izvještajnog perioda održala dvije sjednice 18. V i 24. VII 2015. na kojima su razmatrani konstitutivni dokumenti, planovi za usvajanje jedinstvene liste infrastrukturnih projekata do kraja 2015. i predlozi projekata koje će Crna Gora predložiti za kofinansiranje sredstvima Zapadnobalkanskog investicijskog okvira za 2015.

U oblasti **praćenja i ocjenjivanja** nastavljeno je s redovnim praćenjem sprovođenja projekata iz programa Ipe 2007-2013 u skladu s pravilima centralizovanog sistema

upravljanja, dok su istovremeno nastavljene pripreme crogorskih institucija za praćenje i ocjenjivanje u skladu s pravilima indirektnog upravljanja za program Ipa 2014. Redovni sastanci sektorskih nadglednih odbora za III i IV komponentu Ipe održani su 11. i 30. VI 2015. respektivno.

Kada je u pitanju **finansijsko upravljanje i kontrola**, tokom izvještajnog perioda nastavljeno je s jačanjem administrativnih kapaciteta Revizorskog tijela, kao i implementacionih tijela za sprovođenje sredstava Ipe u skladu s pravilima decentralizovanog/indirektnog upravljanja.

3.23. POGLAVLJE 23: PRAVOSUĐE I TEMELJNA PRAVA

3.23.1. PRAVOSUĐE (vidjeti 1.1.5. Pravosudni sistem)

3.23.1.1. Normativni okvir

Donijet je Zakon o naknadi štete žrtvama krivičnih djela nasilja 26. VI 2015. („Sl. list CG”, broj 35/15) koji, uvažavajući načela Evropske konvencije o naknadi štete žrtvama krivičnih djela nasilja, uređuje pravo na novčanu naknadu štete žrtvama krivičnih djela nasilja učinjenih sa umišljajem, uslove i postupak za ostvarivanje prava na naknadu, organe koji vode postupak i odlučuju o pravu na naknadu, organe i postupak koji se primjenjuje u prekograničnim slučajevima, kao i kada država ima pravo regresa.

Donijet je Zakon o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku 26. VI 2015. („Sl. list CG”, broj 35/15) kojim su uvažene preporuke stranih eksperata i Evropske komisije, otklonjene pojedine zakonske neusklađenosti, kao i precizirane pojedine odredbe sa ciljem jačanja efikasnosti krivičnog postupka.

Donijet je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku 31. VII 2015. („Sl. list CG”, broj 48/2015), kojim su unaprijeđena postojeća zakonska rješenja radi otklanjanja nedostataka uočenih u praksi i jačanja efikasnost postupka.

Donijet je Zakon o arbitraži 31. VII 2015. („Sl. list CG”, br. 47/15), kojim se reguliše sporazum o arbitraži, sastav i nadležnost arbitražnog tribunala, privremene mjere, vođenje arbitražnog postupka, donošenje arbitražne odluke i okončanje postupka, poništaj, priznanje i izvršenje arbitražne odluke, a u skladu sa Modelom zakona o arbitraži koji je razvila Komisija Ujedinjenih nacija za međunarodno trgovačko pravo.

Ministarstvo pravde je 8. VI 2015. donijelo Pravilnik o obrascu i načinu izdavanja službenih legitimacija sudija i predsjednika sudova i Pravilnik o obrascu i načinu izdavanja službenih legitimacija državnih tužilaca i rukovodilaca državnih tužilaštava.

Ministarstvo pravde je 19. VI 2015. donijelo Pravilnik o obrascu službene legitimacije i izgledu službene uniforme službenika obezbjeđenja sudova i Pravilnik o obrascu i načinu izdavanja službenih legitimacija državnih tužilaca i rukovodilaca državnih tužilaštava.

3.23.1.2. Bilans ostvarenih rezultata

U izvještajnom periodu, izabrano je šest sudija Višeg suda u Podgorici, četiri sudije Osnovnog suda u Podgorici, jedan sudija Osnovnog suda u Baru, jedan sudija Osnovnog suda u Kotoru i predsjednik Osnovnog suda u Ulcinju, kao i predsjednici sudova za prekršaje u Podgorici, Bijelom Polju i Budvi.

Nakon što je krajem januara 2015. donijeta Odluka o izboru dva državna tužioca u Vrhovnom državnom tužilaštvu, krajem juna 2015. donijeta je odluka o izboru državnih tužilaca u ostalim državnim tužilaštvima.

Tužilački savjet je u maju 2015. izabrao disciplinskog tužioca i njegovog zamjenika, kao i članove disciplinskog vijeća i njihove zamjenike, a shodno novom Zakonu o državnom tužilaštvu.

Nakon raspisanog javnog oglasa, Tužilački savjet je, u junu 2015, izabrao glavnog specijalnog tužioca i 8 specijalnih tužilaca, dok će se za dva nepopunjena mjesta ponovo raspisati javni oglas.

Tužilački savjet je 9. VI 2015. donio odluku o izboru sekretara Sekretarijata Tužilačkog savjeta. Tužilački savjet je na sjednici od 30. VII 2015. godine donio Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Sekreterijata Tužilačkog savjeta.

U julu 2015. raspisan je javni oglas za izbor 78 državnih tužilaca, čime je Tužilački savjet započeo proceduru izbora, u cilju realizacije ustavnih amandmana i zakonskih izmjena kojima je predviđeno da poslove Državnog tužilaštva vrše rukovodioci državnih tužilaštava i državni tužioci, umjesto prethodnog rješenja kada je bilo predviđeno da poslove Državnog tužilaštva vrši državni tužilac koji ima zamjenika koji je bio ovlašćen da vrši sve radnje za koje je po zakonu ovlašćen državni tužilac.

Stupanjem na snagu Zakona o sudovima dana 20. III 2015. osnovan je Privredni sud Crne Gore za teritoriju Crne Gore, sa sjedištem u Podgorici, od kojeg datuma svi novi privredni predmeti su u radu kod ovog suda. Takođe, 20. III 2015. prestao je da postoji Privredni sud u Bijelom Polju. Plan preuzimanja predmeta Privrednog suda u Bijelom Polju je donijet u februaru 2015. i u skladu sa tim Planom preuzeti su svi predmeti Privrednog suda u Bijelom Polju.

Stupanjem na snagu Zakona o sudovima dana 20. III 2015. formirano je Specijalno odjeljenje u Višem sudu u Podgorici koje je od tog datuma nadležno za krivična djela organizovanog kriminala, visoke korupcije, pranja novca, terorizma i ratnih zločina. Saglasno čl.94 Zakona o sudovima predmete primljene do dana stupanja na snagu ovog zakona u Specijalnom odjeljenju u Višem sudu u Bijelom Polju završiće to odjeljenje do donošenja prvostepene odluke. Ako poslije stupanja na snagu ovog Zakona, prvostepena odluka Višeg suda u Bijelom Polju bude ukinuta, takvi predmeti ustupiće se Specijalnom odjeljenju u Višem sudu u Podgorici.

Na sjednici od 12. V 2015. Sudski savjet je donio Odluku o broju sudija u sudovima u Crnoj Gori potrebnih za zakonito i ažurno obavljanje sudijske funkcije, a polazeći od Pravilnika o okvirnim mjerilima rada za određivanje potrebnog broja sudija i državnih službenika i namještenika u sudu.

Sudski savjet je 26. V 2015. donio Plan slobodnih sudijskih mjesta u redovnim sudovima i sudovima za prekršaje u Crnoj Gore. Shodno članu 114, stav 2 i 3 Zakona o Sudskom savjetu, imenovano je i Disciplinsko vijeće koje čine tri člana Sudskog savjeta. U Vrhovnom sudu formirano je Vijeće za odlučivanje o žalbi protiv odluke o disciplinskoj odgovornosti sudija odnosno državnih tužilaca koje čine troje sudija.

Sudski savjet je 15. VI 2015. saglasno odredbi člana 89 Zakona o sudovima donio odluku o premiještanju troje sudija Privrednog suda u Bijelom Polju na slobodna sudijska mjesta u Privrednom sudu Crne Gore.

Sudski savjet je na sjednici od 22. VI 2015. imenovao Komisiju za testiranje.

Radna grupa za mjerenje vremena postupanja sudija i drugog osoblja u pojedinačnom predmetu sačinila je Metodologiju, Plan i program rada, odredila devet sudova u kojima je u periodu od šest mjeseci, 19 januar-19 jul 2015, sproveden postupak mjerenja vremena postupanja. Kako je Radna grupa predložila, a Sudski savjet usvojio, nakon sprovedenog postupka mjerenja, pristupiće se analiziranju dobijenih podataka DELFI metodom. Preliminarni podaci dobijeni analizom će biti dostupni najvjerojatnije krajem septembra tekuće godine.

U periodu 01. I - 30. VI 2015. sudovi su primili novih 45.545 predmeta. U istom periodu ukupno su u radu imali 81.057 predmeta, od čega je delegirano/ustupljeno 2.072 predmeta. Sudovi su riješili 44.534 predmeta ili 54,94%, a ostalo je neriješeno 34.451 predmeta ili 42,5%. Na dan 30. VI 2015. u svim sudovima, po svim vrstama predmeta, ima svega 2.542 predmeta starijih od tri godine.

Vrhovni sud Crne Gore zaključio je Memorandum o saradnji sa nevladinim organizacijama Akcija za ljudska prava i Centrom za monitoring i istraživanje (CEMI). Svrha Memoranduma je predstavljanje osnova na kojima će potpisnici Memoranduma razmjenjivati informacije i zajednički sarađivati na implementaciji projekta „Monitoring reforme pravosuđa“. Tokom osamnaestomjesečne saradnje Vrhovnog suda, Akcije za ljudska prava i CEMI-ja, realizovaće se četiri tematska istraživanja: Primjena načela slučajne dodjele predmeta; primjena Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku; primjena prava na službenu odbranu i racionalizacija mreže sudova - uporedna iskustva.

Međuresorska radna grupa je u maju 2015. izradila Analizu normativnog okvira koji se odnosi na sigurnost pravosudnih objekata, kao i procjenu postojeće i potrebne infrastrukture za adekvatno obezbjeđenje objekata pravosudnih organa.

3.23.2. BORBA PROTIV KORUPCIJE (vidjeti 1.1.6. Antikorupcijska politika)

3.23.2.1. Normativni okvir

Donijet je Zakon o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku ("Službeni list Crne Gore" br. 35/15) koji je počeo da se primjenjuje 14. VIII 2015.

Vlada je 20. VIII 2015, utvrdila Predlog zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću. Predlog zakona dostavljen je Skupštini na razmatranje i usvajanje.

Tužilački savjet donio je 23. IV 2015. Odluku o broju državnih tužilaca.

Skupština je, 26. VI 2015, izabrala članove Savjeta Agencije za sprječavanje korupcije. Prva, konstitutivna, sjednica Savjeta održana je 23. VII 2015. Na sjednici Savjeta Agencije za sprječavanje korupcije koja je održana 30. VII 2015. izabrana je predsjednica Savjeta i utvrđen sadržaj javnog konkursa za izbor direktora Agencije za sprječavanje korupcije, koji je objavljen 21. VIII 2015. u štampanim medijima i na web sajtu Skupštine. Savjet Agencije je formirao i Radnu grupu koja će, u saradnji sa ostalim članovima Savjeta, pripremiti predlog poslovnika o radu Savjeta Agencije, na osnovu nacрта koji je pripremila UAI, u saradnji sa ekspertima TAIEX-a.

Uprava za inspekcijske poslove izradila je Metodologiju analize rizika u vršenju inspekcijskog nadzora, shodno odredbama Zakona o inspekcijskom nadzoru u junu 2015. i Vlada je usvojila navedenu metodologiju 25. VI 2015.

Uprava carina izvršila je analizu primjene postojećih carinskih procedura i postupaka, na osnovu koje je izrađen novi Akcioni plan, kojim je identifikovano 9 oblasti rizika, kao i radna mjesta koja su izložena riziku. Identifikovano je oko 30 osnovnih rizika i oko 50 preostalih rizika, te je na osnovu rezultata identifikacije, procjene i rangiranja rizika izvršen izbor od oko 120 odgovarajućih mjera za smanjenje rizika od korupcije. Na osnovu komparacije utvrđenih procenata vjerovatnoće rizika, uočeno je da je broj radnih mjesta koja imaju visok rizik od korupcije manji za 20% u odnosu na broj radnih mjesta koja su imala visok rizik od korupcije u prethodnom periodu.

3.23.2.2. Bilans ostvarenih rezultata

Predmet "Kalić"- Ministarstvo pravde Crne Gore je 3. VII 2015. obaviješteno diplomatskim putem da je Savezna Republika Njemačka odobrila izručenje S.K. Crnoj Gori radi daljeg krivičnog gonjenja. Primopredaja gonjenog biće realizovana po okončanju izdržavanja kazne u SR Njemačkoj.

Predmet "Zavala"- 19. VI 2015. donijeta je nova presuda kojom je deset optuženih oglašeno krivim i osuđeno na kazne zatvora u trajanju od 2 do 5 godina. Presuda nije pravosnažna. Tužilac izjavio žalbu 12. VIII 2015.

Predmet "CKB" – Zakazano je još 8 ročišta od kojih posljednje za 15. X 2015.

Predmet “Košljun” - Ročišta za koja su zakazane završne riječi određena su za dane 1.IX, 2. IX, 3. IX i 4. IX 2015.

U predmetu “TQ Plaza” donijeta je naredba o sprovođenju istrage 13. VIII 2015. protiv 15 lica – predsjednika Opštine Budva i službenika Opštine, zbog krivičnog djela iz čl. 416 KZCG - zloupotreba službenog položaja, izvršenog na organizovan način.

U predmetu protiv dva lica – direktora Doma zdravlja i računovođe u Domu zdravlja zbog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 st. 3 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika, kao i zbog krivičnog djela falsifikovanje isprave iz čl. 412 st. 2 Krivičnog zakonika, objavljena je oslobađajuća presuda, koja je dostavljena tužilaštvu 24. VIII 2015.

U jednom predmetu protiv tri lica (policijskih službenika) pred Višim sudom u Podgorici zbog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 stav 1 i krivičnog djela protivzakoniti uticaj iz čl. 422 Krivičnog zakonika, objavljena je oslobađajuća presuda, koja je dostavljena državnom tužilaštvu 31. VII 2015. Tužilac je izjavio žalbu 07. VIII 2015.

U predmetu »Vespa 2« Apelacioni sud je 16. IV 2015. donio presudu kojom je u odnosu na 4 lica presuda potvrđena, dok je u odnosu na 1 lice presuda ukinuta i predmet vraćen na ponovno suđenje.

Nakon raspisanog javnog oglasa, Tužilački savjet je, u junu 2015, izabrao glavnog specijalnog tužioca i 8 specijalnih tužilaca, dok će se za dva nepopunjena mjesta ponovo raspisati javni oglas.

Pravilnikom o sistematizaciji i organizaciji radnih mjesta Ministarstva unutrašnjih poslova Uprave policije, izvršena je centralizacija linije rada za suzbijanje privrednog kriminaliteta.

U cilju jačanja tehničkih kapaciteta specijalističkih jedinica za tajni nadzor, u izvještajnom periodu realizovana je nabavka i policiji je isporučena opreme posebne namjene za istrage i nadzor kao i bezbjednosne oprema u ukupnom iznosu od 184.000 eura iz sredstava Granta EU u okviru projekta IPA2012-„EUROL“.

U odnosu na jačanje integriteta u javnom sektoru, prema podacima koje je UAI prikupila početkom juna 2015, 77 intitucija je usvojilo planove integriteta, u odnosu na 102 institucije (75,49%), a u 92 su imenovani menadžeri integriteta. U odnosu na prethodni izvještajni period, razlika je u tome što su sva tužilaštva u Crnoj Gori donijela planove i imenovala menadžere.

U pogledu stvaranja neophodnih uslova za početak rada Agencije za sprečavanje korupcije, Odbor za antikorupciju je, 20. IV 2015. donio Odluku o obrazovanju Komisije za sprovođenje izbora članova Savjeta Agencije, dok je, 22. IV 2015, uputio javni poziv za izbor članova Savjeta Agencije. Povodom javnog poziva pristiglo je 10 prijava, nakon čijeg je razmatranja i razgovora sa kandidatima koji su ispunjavali zakonske uslove, Komisija

dostavila listu od pet kandidata Odboru za antikorupciju radi predlaganja Skupštini. Odbor za antikorupciju je, 23. VI, većinom glasova (9 za, 1 protiv) predložio Skupštini listu od pet kandidata za članove Savjeta Agencije, koja je potvrđena od strane Skupštine Crne Gore, 26. VI 2015. Konstitutivna sjednica Savjeta Agencije održana je 23. VII 2015.

Komisija je od 1. IV do 3. VIII 2015. izvršila provjeru 1122 izvještaja o prihodima i imovini javnih funkcionera i to državnih 624 od kojih je 543 dalo tačne podatke, a 81 netačne podatke (24 za nekretnine, 36 za hartije od vrijednosti, a 21 za pokretnu imovinu- vozila). Izvršena je provjera 498 lokalnih javnih funkcionera, od kojih su 410 prijavili tačne podatke, dok njih 88 nijesu prijavili tačne podatke (25 za nekretnine, 5 za oporezivi prihod, 23 za hartije od vrijednosti, a 35 za pokretnu imovinu - vozila).

U periodu od 1. IV - 19. VIII 2015. presuđeno je u 194 predmeta (riješeni su i predmeti iz prethodne 2014) i izrečene su sankcije u skladu sa Zakonom o prekršajima, dok je ukupan iznos izrečenih novčanih sankcija bio 20 955,00 eura.

Komisija je od 1. IV - 20. VII 2015. donijela 436 odluka (434 u prvostepenom postupku i 2 u drugostepenom postupku, za slučajeve koji su započeti po starom zakonu, jer od stupanja na snagu izmjena zakona Komisija više nije drugostepeni organ, već su prvostepene odluke konačne.), Inicijative da krše Zakon podnijela je Komisija u 432 ili 98,8% slučajeva; a ostali subjekti (NVO, građani, pravna lica, javni funkcioneri) u 4 ili 1,2% slučajeva. Po zahtjevima javnih funkcionera Komisija je dala 6 mišljenja.

U periodu od 1. IV do 27. VIII 2015. upućeno je 14 prijava građana na rad i postupanje carinskih službenika. Navedene prijave su se odnosile na carinske prekršaje i nepravilnosti u radu i postupanju carinskih službenika, od čega je jedna prijava sadržala osnov sumnje da se radi o koruptivnom krivičnom djelu.

3.23.2.4. Statistički podaci

Krivičnih predmeta iz oblasti korupcije po optužnicama od 1. IV 2015. do 22. VII 2015. i ranijih godina bilo je ukupno u radu 181 predmet protiv 323 lica. Od tog broja riješeno je 41 predmeta protiv 52 lica. Protiv 16 lica donijeta je osuđujuća presuda, protiv 13 lica donijeta je oslobađajuća presuda, protiv 19 lica donijeta je odbijajuća presuda, protiv 3 lica optužba je odbačena, a protiv 1 lica krivični postupak je obustavljen. Neriješen je 140 predmet protiv 271 lica. U 9 predmeta protiv 12 lica odluka je pravosnažna.

U izvještajnom periodu realizovan je Predmet „HAJ NEHAJ“ (ODT-Bar) - Primjenom MTN realizovan predmet podnošenjem krivične prijave KU 128/15 od 21. IV 2015. krivičnom prijavom obuhvaćena 2 lica, zbog postojanja osnovane sumnje da su izvršili KD 265 st 3 – krijumčarenje. U višemjesečnoj akciji sprovedenoj od strane Odsjeka za privredni kriminal, CB Bara i službenika Uprave carina, prikupljeni su dokazi da su osumnjičena lica organizovala mrežu preprodavaca akciznim robama na području Bara i Podgorice.

Navedenom akcijom, spriječeno je rasturanje akciznih roba na sivom tržištu u iznosu od 60.000 eura.

U saradnji s ODT- Podgorica, podnešena je krivična prijava protiv 25 lica, zbog osnovane sumnje da su prijavljeni u svojstvu članova Glavnog odbora Sindikata Uprave policije u toku 2010. izvršili KD "Nesavjestan rad u službi" iz člana 417 KZCG, na način što su nepravilno postupali kršeći pravne akte, Statut i Pravilnik o rješavanju stambenih potreba članova Sindikata Uprave policije, i na sjednici Glavnog odbora Sindikata Uprave policije održanoj dana 3. IX 2010. donijeli Odluke da se mimo pravnih akata izvrši dodjela 18 stambenih jedinica u zgradi Sindikata Uprave policije na Tuškom putu u Podgorici i 1 stambeni kredit u novcu iako su bili svjesni ili bili dužni i mogli biti svjesni da usled toga može nastupiti teška povreda prava drugih članova Sindikata Uprave policije, koja je ovim činjenjem i nastupila na štetu 179 članova Sindikata Uprave policije.

U saradnji s ODT- Kotor, podnešena je krivična prijava protiv jednog lica za KD Utaja poreza i doprinosa iz čl. 264 KZ CG, zbog postojanja osnovane sumnje da je u Budvi prikazivanjem lažnih podataka o stečenim prihodima privrednog društva, izbjegla plaćanje poreza na dodatu vrijednost u iznosu od 337.535,32 eura i poreza po odbitku u iznosu od 66.669,00 eura, što ukupno iznosi 404.204,32 eura.

U izvještajnom periodu podnijeto je 9 krivičnih prijava za korupciju, a službenici Odsjeka za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije procesuirali su 10 krivičnih prijava.

Kancelarija za predstavke i pritužbe Vrhovnog suda Crne Gore je u periodu 1. IV do 22. VII 2015. imala primila 91 predstavku koje su sadržinski imale karakter pritužbi na odluke sudova i zahtjeve za pomoć.

U odnosu na kontrolu prijave imovine policijskih službenika, Odjeljenje za unutrašnju kontrolu policije je, shodno čl. 4 Pravilnika o imovinskom kartonu, nastavilo da vrši kontrolu imovinskih kartona policijskih službenika, pa je tako za prvih šest mjeseci 2015. izvršena kontrola tačnosti podataka u imovinske kartone za oko 40 policijskih službenika.

Protiv jednog policijskog službenika Uprave policije koji je izostavio da u imovinskom kartonu unese dopunu prijave o vlasništvu nad nakretninom, je izrečena disciplinska mjera – novčana kazna 30% x 1 mjesec. U odnosu na dvojicu službenika Uprave policije, zaposlenih na rukovodećim mjestima formirani su spisi predmeta povodom operativnih saznanja da posjeduju imovinu koja nije srazmjerna realnim prihodima, proslijeđeni su tužilaštvu i Sektoru kriminalističke policije kako bi oni utvrdili kako je stečena imovina ova dva policijska službenika. Od strane tužilaštva, Odjeljenje za unutrašnju kontrolu rada policije je obaviješteno da je protiv jednog policijskog službenika podignut optužni prijedlog, iako nemaju obavezu povratnog informisanja, dok od strane Sektora kriminalističke policije nema povratne informacije o ishodu provjera načina sticanja imovine.

U odnosu na saradnju i proaktivno postupanje državnih organa u borbi protiv korupcije, DRI je dala dva negativna mišljenja u svojim revizorskim izvještajima nakon izvršenih revizija i navedena mišljenja sa revizorskim izvještajem dostavila nadležnom državnom tužiocu na dalje postupanje.

3.23.2.6. Međunarodna i regionalna saradnja

Crna Gora je juna 2015, usvajanjem Evaluacionog izvještaja GRECO u okviru IV runde evaluacije dobila 11 preporuka koje se odnose na prevenciju korupcije u odnosu na poslanike, sudije i tužioce. Izvještaj je usvojen na sjednici Vlade od 30. VII 2015.

3.23.3. TEMELJNA PRAVA (vidjeti 1.2. TEMELJNA PRAVA I ZAŠTITA MANJINA)

3.23.3.1. Bilans ostvarenih rezultata

Dana 26. VI 2015. donijeti su: Zakon o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti („Sl. list CG“, br. 36/15), Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom („Sl. list CG“, br. 35/15) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti („Sl. list CG“, br. 35/15).

3.24 POGLAVLJE 24: PRAVDA, SLOBODA, BEZBJEDNOST

3.24.1. MIGRACIJE

3.24.1.1. Normativni okvir

Skupština je 28. V 2015. donijela Zakon o izmjeni Zakona o strancima („Sl. list CG“, br. 28/15), kojim je propisano da će se čl. 64,66 i 133 stav 1 tač. 7 Zakona o strancima („Sl. list CG“, br. 56/14), primjenjivati od 1. XI 2015.

Na osnovu Zakona o strancima, u izvještajnom periodu, donijeti su sljedeći podzakonski akti: Pravilnik o načinu unošenja u stranu putnu ispravu zabrane izlaska i otkaza boravka stranca i načinu ispravljanja podataka koji su greškom uneseni u vizu („Sl. list CG“, br. 20/15); Pravilnik o pravilima boravka i kućnom redu u Prihvatištu za strance („Sl. list CG“, br. 20/15); Pravilnik o izgledu i sadržaju obrasca posebne identifikacione isprave, obrascu putnog lista za strance, obrascu i bližem načinu izdavanja putne isprave za lice bez državljanstva („Sl. list CG“, br. 22/15); Pravilnik o obrascu i načinu podnošenja prijave i odjave boravka stranca i sadržaju i načinu vođenja evidencije („Sl. list CG“, br. 41/15) i Pravilnik o bližem načinu podnošenja prijave i odjave boravka stranca preko turističke organizacije („Sl. list CG“, br. 41/15).

3.24.1.2. Bilans ostvarenih rezultata

Direktorat za upravne unutrašnje poslove je uz finansijsku podršku Međunarodne organizacije za migracije (IOM) pripremio Informator za radnike strance, koji je štampan u 21. 000 primjeraka i koji distribuiran svim relevantnim subjektima.

U izvještajnom periodu, u Prihvatištu za strance je smješteno 20 lica. Službenici Prihvatišta za strance su izvršili repatrijaciju 10 lica.

3.24.1.3. Statistika - raseljena i interno raseljena lica (RL/IRL)

U periodu od 7. XI 2009. (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno sa 31. VIII 2015, raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 14.022 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja riješeno je 11.672 zahtjeva, dok je po 2.350 zahtjeva postupak u toku. Razvrstano po kategorijama ova statistika izgleda na sljedeći način:

Raseljena lica

U periodu od 7. XI 2009, zaključno sa 31. VIII 2015, raseljena lica su podnijela ukupno 4.673 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja, riješeno je 4.458 zahtjeva, dok je po 215 zahtjeva postupak u toku.

Interno raseljena lica

U periodu od 7. XI 2009, zaključno sa 31. VIII 2015, interno raseljena lica su podnijela ukupno 7.906 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja riješeno je 6.709 zahtjeva, dok je po 1.197 zahtjeva postupak u toku.

Privremeni boravak do tri godine - raseljena lica

U periodu od 7. XI 2009, zaključno sa 31. VIII 2015, raseljena lica su podnijela ukupno 300 zahtjev za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 225 zahtjeva, dok je po 75 zahtjeva postupak u toku.

Privremeni boravak do tri godine - interno raseljena lica

U periodu od 7. XI 2009, zaključno sa 31. VIII 2015, interno raseljena lica su podnijela ukupno 1.144 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 280 zahtjeva, dok je po 864 zahtjeva postupak u toku.

3.24.1.4. Statistika - readmisija

Readmisija CG-EU

U periodu 1. IV - 31. VIII 2015. od strane država članica EU primljeno je ukupno 115 zahtjeva za readmisiju koji su se odnosili na prihvatište ukupno 238 lica. Od broja primljenih zahtjeva pozitivno je riješeno 82 zahtjeva, odnosno data je saglasnost za prihvatanje ukupno 176 lica. Negativno je riješeno 22 zahtjeva, odnosno nije data saglasnost za prihvatanje 43 lica, dok su u postupku 11 zahtjeva za prihvatanje 19 lica.

Readmisija CG-susjedne države – redovni postupak

U periodu 1. IV - 31. VIII 2015. u redovnom postupku, od strane država sa kojima se Crna Gora graniči primljeno je dva zahtjeva za readmisiju koji se odnosili na prihvatanje dva lica. Na jedan je pozitivno odgovoreno dok je na drugi upućen negativan odgovor (BIH i KOS).

U redovnom postupku, u periodu 1. IV - 31. VIII 2015. u države sa kojima se Crna Gora graniči, vraćeno je ukupno 15 lica.

Readmisija - skraćeni postupak

U periodu 1. IV - 21. VII 2015. po Sporazumu o readmisiji sa R.Hrvatskom ukupno je prihvaćeno 18 lica u skraćenom postupku, dok je po Sporazumu o readmisiji sa R.Albanijom, predato 4 lica u skraćenom postupku.

Spriječeno 76 lica u nezakonitom prelasku državne granice, od čega 4 na graničnim prelazima, a 72 van graničnih prelaza.

3.24.2. AZIL

3.24.2.1. Bilans ostvarenih rezultata

Međuresorska Radna grupa za izradu novog Zakona o azilu pripremila je nacrt novog Zakona o azilu koji je 31. III 2015. upućen na javnu raspravu. Javna rasprava je završena 10. V 2015. a 10. VII 2015. Predlog zakona o azilu upućen je na mišljenje resornim ministarstvima i Sekretarijatu za zakonodavstvo.

3.24.2.2. Statistički podaci

U periodu od 1. IV 2015. do 28. VIII 2015. podnijeto je 779 zahtjeva za dobijanje azila. U navedenom izvještajnom periodu, donijeta su 3 rješenja o odbijanju zahtjeva za dobijanje azila, četiri rješenja o produženju dodatne zaštite, jedno rješenje o ukidanju statusa izbjeglice, 813 zaključaka o obustavi postupka, dok su ostali zahtjevi u postupku odlučivanja.

3.24.3. VIZNA POLITIKA

3.24.3.1. Normativni okvir

Vlada Crne Gore na osnovu Zakona o strancima donijela je: Odluku o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Republike Jermenije od 15. IV do 31. X 2015. („Sl. list CG“, br. 19/15); Odluku o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Republike Kazahstan od 15. IV do 31. X 2015. („Sl. list CG“, br. 19/15); Odluku o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Katara od 15. IV do 31. X 2015. („Sl. list CG“, br. 19/15) i Odluku o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Kuvajta od 15. IV do 31. X 2015. („Sl. list CG“, br. 19/15).

Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore na osnovu Zakona o strancima donijelo je: Pravilnik o obrascu posebne lične karte za strance i obrascu zahtjeva („Sl. list CG“, br. 30/15); Pravilnik o vizama i viznim obrascima („Sl. list CG“, br. 36/15) i Pravilnik o bližim uslovima za izdavanje vize za duži boravak (viza D) („Sl. list Crne Gore“, broj 40/15).

3.24.3.2. Statistički podaci

U periodu 1. IV - 27. VIII 2015. na graničnim prelazima izdata je 1 viza tipa „C“ i 10 vize tipa „B“ pomorcu.

3.24.4. VANJSKE GRANICE I ŠENGEN

Poslovi razgraničenja i utvrđivanja državne granice i pripreme za zaključivanje međunarodnih ugovora o državnoj granici

Republika Kosovo*

Sporazum o državnoj granici između Crne Gore i Republike Kosovo* potpisan u Beču 26. VIII 2015.

Bosna i Hercegovina

Ugovor o državnoj granici između Crne Gore i Bosne i Hercegovine potpisan u Beču 26. VIII 2015.

Određivanje graničnih prelaza i utvrđivanje režima pograničnog saobraćaja sa susjednim državama

Ministarstvo unutrašnjih poslova preduzima potrebne mjere na sprovođenju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Kosovo* o regulisanju režima pograničnog saobraćaja između Crne Gore i Republike Kosovo*, na usaglašavanju i pripremi za potpisivanje istog Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Srbije, kao i na izmjenama i dopunama Sporazuma o pograničnom saobraćaju između Crne Gore i BiH. Ovim sporazumima omogućava se prelazak zajedničke državne granice van otvorenih graničnih prelaza, na određenim prelaznim mjestima, pod uslovima pograničnog režima, kako bi se stanovništvu nastanjenom u pograničnom području olakšalo kretanje i prelaženje državne granice sa ciljem razvijanja i unapređenja privrednih, obrazovnih, zdravstvenih, kulturnih, socijalnih, sportskih i drugih vidova saradnje između Crne Gore i BiH, a u skladu sa Direktivom 1931/2006 Evropskog parlamenta i Vijeća EU, uz istovremeno zatvaranje sporednih putnih pravaca pogodnih za nezakoniti prelazak državne granice.

Republika Kosovo*

20. VIII 2015, u Rožajama je održan prvi sastanak komisija MUP-a Crne Gore i MUP-a Republike Kosovo* za sprovođenje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Kosovo* o regulisanju režima pograničnog saobraćaja. Cilj sastanka bio je priprema za sprovođenje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Kosovo* o regulisanju režima pograničnog saobraćaja, koji je potpisan 26. III 2014. u Prištini i koji je stupio na snagu.

Mješovite radne grupe MUP-a Crne Gore i MUP-a Republike Kosovo*, na sastanku 31. VII 2015. u Prizrenu, usvojile su i potpisale Elaborat za zaprečavanje puteva pogodnih za nezakonit prelazak državne granice između Crne Gore i Republike Kosovo*. Dakle, predstoji obaveza mješovitih radnih grupa MUP-a Crne Gore i MUP-a Republike Kosovo*

da, nakon pripreme Elaborata, utvrde dinamiku i nadležnost za zatvaranje 18 sporednih puteva između dvije države.

Republika Albanija

13. VI 2015., od strane izvođača radova, izvršeno je zarušavanje pozicije Širokar, čime je ukupno zarušeno šest od ukupno osam sporednih puteva između Crne Gore i Republike Albanije, pogodnih za nezakonit prelazak državne granice.

Bosna i Hercegovina

Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore je 13. V 2015. uputilo pismo Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine, u cilju izmjena i dopuna Sporazuma o graničnim prelazima za pogranični saobraćaj između Crne Gore i Bosne i Hercegovine i iniciranja održavanja sastanka komisija. Takođe, dostavljen je i Nacrt izmjena i dopuna navedenog sporazuma, kao i Pregled sporednih putnih pravaca, mogućih lokacija budućih prelaznih mjesta.

Od ukupno planiranih 19 pozicija za zarušavanje, između Crne Gore i Bosne i Hercegovine, do sada je zarušeno 13 putnih pravaca (sedam-OGB Nikšić, i šest – OGB Pljevlja), ostalo je da se na još šest pozicija postave betonske prepreke (OGB PV).

Republika Srbija

7. VII 2015. Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore uputilo je inicijativu za održavanje sastanka Komisije za granicu MUP-a Crne Gore i Komisije za granične prelaze i pogranični saobraćaj MUP-a Republike Srbije, u vezi sa pripremama za potpisivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Srbije o regulisanju režima pograničnog saobraćaja i postizanje dogovora o dinamici zatvaranja sporednih puteva pogodnih za nezakoniti prelazak državne granice između dvije države.

Mješovite radne grupe MUP-a Crne Gore i MUP-a Republike Srbije, na sastanku 17. VII 2015. u Novoj Varoši, usaglasile su i potpisale Zajednički elaborat za zatvaranje sporednih puteva između dvije države. Identifikovano je ukupno 88 putnih pravaca koje je potrebno zapriječiti.

3.24.5. PRAVOSUDNA SARADNJA U GRAĐANSKIM I KRIVIČNIM STVARIMA

3.24.5.1. Normativni okvir

Vlada je 11. VI 2015. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Haške konvencije o međunarodnom ostvarivanju prava na izdržavanje djeteta i drugim oblicima izdržavanja porodice iz 2007. i isti je upućen u skupštinsku proceduru.

Skupština Crne Gore, 31. VII 2015. gdonijela je Zakona o potvrđivanju Protokola između Crne Gore i Republike Slovačke uz Ugovor između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i Socijalističke Republike Čehoslovačke o regulisanju pravnih odnosa u građanskim, porodičnim i krivičnim stvarima od 20. I 1964. godine. Zakon je objavljen u „Službenom listu CG – Međunarodni ugovori“, broj 10/15.

3.24.5.2. Prikaz statističkih podataka

Statistika predmeta međunarodne pravne pomoći u građanskim i krivičnim stvarima na dan 27. VIII 2015:

Ukupan broj predmeta zavedenih u LURIS: **3907**

Ukupno građanskih: **1760**

Ukupno krivičnih: **2147**

Građanski 2014: **1013**, krivični 2014: **1142**

Građanski 2015: **747**, krivični 2015: **1005**

3.24.5.3. Međunarodna i regionalna saradnja

Sporazum između Crne Gore i Eurodžasta (Eurojust) parafiran je 20. IV 2015. Sporazumom je definisan obim saradnje između Crne Gore i ovog evropskog tijela, utvrđena nadležna tijela za njegovo sprovođenje, a jasno su prepoznati i modaliteti razmjene informacija, sa naglaskom na pitanju privatnosti i zaštite ličnih podataka i bezbjednosti podataka. Procedura koja prethodi zaključenju Ugovora između Crne Gore i Eurodžasta teče planiranom dinamikom, pa se do kraja ove godine može očekivati njegovo potpisivanje.

U toku su pripreme za realizaciju posjete eksperata Evropske unije koja će biti održana u periodu 28-30. IX 2015. u Ministarstvu pravde Crne Gore. Cilj pomenute posjete je predstavljanje modela za uvođenje u crnogorski pravni sistem, u oblasti međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima, sljedećih instituta: Evropski nalog za hapšenje i predaju; Nalog za osiguranje imovine i dokaza i Evropski nalog za pribavljanje dokaza.

3.24.6. SPREČAVANJE PRANJA NOVCA

3.24.6.1. Strateški okvir

8. V 2015. Vlada Crne Gore je usvojila Strategiju za prevenciju i suzbijanje terorizma, pranja novca i finansiranja terorizma 2015-2018. i Akcioni plan za njeno sprovođenje do 2016. Strategija je izrađena na osnovu analize mjera realizovanih u okviru prethodne Strategije, kao i trenutnog stanja u oblasti prevencije i borbe protiv terorizma, pranja novca i finansiranja terorizma u Crnoj Gori. Pored navedenog, Vlada Crne Gore je 28. V 2015. usvojila Informaciju o budućem načinu praćenja sprovođenja Strategije i donijela zaključak u kojem se navodi da se Biro za operativnu koordinaciju i usklađivanje aktivnosti organa koji čine obavještajno bezbjednosni sektor zadužuje da prati implementaciju Strategije za prevenciju i suzbijanje terorizma, pranja novca i finansiranja terorizma 2015-2018. i Akcionog plana 2015-2016.

U junu 2015. održana je završna radionica u okviru projekta izrade Nacionalne procjena rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u Crnoj Gori.

3.24.6.2. Operativni kapaciteti

U okviru IPA projekta "Podrška EU vladavini prava u Crnoj Gori" uspješno je izvršena isporuka neophodnog hardvera krajem aprila 2015.

3.24.6.3. Međunarodna saradnja

U periodu od 1. IV do 26. VIII, predstavnici Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma su učestvovali u radu međunarodnih tijela: 47. Plenarno zasijedanje Komiteta Savjeta Evrope MONEYVAL; 22. Plenarno zasijedanje Evroazijske grupe za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma (EAG); 23. Plenarno zasijedanje EGMONT grupe.

3.24.6.4. Statistički podaci

U periodu od 1. IV do 26. VIII 2015., u Sektoru za analitičke poslove i kontrolu obveznika otvoreno je 114 predmeta. Primljen je 71 izvještaj o sumnjivim transakcijama. Takođe, drugim nadležnim državnim organima (Tužilaštvu, Upravi policije, ANB-u, Poreskoj upravi, Sudu) proslijeđeno je 74 informacija i obavještenja (od ovog broja, na inicijativu USPNFT, upućeno je 12 obavještenja, 31 informacija je upućena kao odgovor na zahtjeve ovih državnih organa; ovim državnim organima proslijeđena je 31 dopunska informacija).

Izvršeno je 48 kontrola kod obveznika nad kojima USPNFT vrši direktan nadzor po Zakonu o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma. Od navedenog broja kontrola, podnešena su tri zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka i iz prethodnog perioda izrečene su kazne u iznosu od 6.050,00€. Pored toga, izdato je 14 prekršajnih naloga u iznosu od 24.500,00€, a naplaćeno je 14 prekršajnih naloga u iznosu od 16.415,00€. Takođe, proslijeđene su dvije inicijative drugim državnim organima na dalje postupanje.

Stranim finansijsko-obavještajnim službama proslijeđeno je 59 zahtjeva, a od stranih FOS primljena su 22 zahtjeva za dostavu finansijsko obavještajnih podataka.

U periodu od 1. IV do 26. VIII 2015., Uprava za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma je privremeno blokirala (na 72 sata) četiri transakcije u ukupnom iznosu od \$10.300.000,00 i 443.850,00€.

3.24.7. BORBA PROTIV TRGOVINE LJUDIMA

3.24.7.1. Strateški okvir

Nastavljeno je sa praćenjem implementacije Strategije za borbu protiv trgovine ljudima, koja sadrži mjere i aktivnosti koje nadležni organi preduzimaju u dijelu prevencije i edukacije, identifikacije, zaštite žrtava, krivičnog gonjenja počilaca, koordinacije i partnerstva, kao i u dijelu regionalne i međunarodne saradnje u borbi protiv trgovine ljudima. S tim u vezi, održana su dva redovna satanka Radne grupe za praćenje implementacije Strategije za borbu protiv trgovine ljudima, kojom prilikom je usvojen Izvještaj o realizaciji Strategije za borbu protiv trgovine ljudima i Akcionog plana za period 1. I do 30.VI 2015. Akcionim planom za implementaciju Strategije za borbu protiv trgovine

ljudima za 2015, definisano je ukupno 74 mjera, a u periodu 1. I do 30. VI 2015. pratila se realizacija 57 mjera.

3.24.7.2. Institucionalni okvir

U periodu od aprila do avgusta, održana su dva sastanka Koordinacionog tima za praćenje implementacije Sporazuma o saradnji u borbi protiv trgovine ljudima koji čine kontakt osobe imenovane ispred Vrhovnog suda, Vrhovnog državnog tužilaštva, Ministarstva unutrašnjih poslova/Uprave policije, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva zdravlja, Ministarstva prosvjete, GSV-Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima, JU Centra za podršku djeci i porodici Bijelo Polje, Crvenog krsta Crne Gore, kao i NVO: Crnogorski ženski lobi, SOS za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić, Sigurna ženska kuća, SOS za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica, Dom nade, Institut socijalne inkluzije. Tokom sastanka, razmotren je i usvojen Izvještaj o sprovođenju Sporazuma o saradnji u borbi protiv trgovine ljudima za period 1. I do 1. VII 2015, a takođe je ocijenjena pozitivnom saradnja nadležnih institucija u pružanju pomoći i zaštite štíćenica koje su u prethodnom periodu boravile u Skloništu za žrtve trafikinga.

Tokom avgusta 2015, pri Upravi policije je oformljena Jedinica za borbu protiv trgovine ljudima i ilegalne migracije koja broji tri službenika.

3.24.7.3. Statistika

Nije bilo podnesenih krivičnih prijava niti podignutih optužnica za krivično djelo trgovina ljudima iz člana 444 Krivičnog zakonika Crne Gore. Istovremeno, u svim centrima i odjeljenjima bezbjednosti Uprave policije u kontinuitetu se sprovodi akcija "Trafiking", i sprovođenjem aktivnosti konstatovani su pozitivni rezultati u dijelu prikupljanja podataka, formiranja novih predmeta i praćenja problematike trgovine ljudima i ilegalnih migracija.

Službenici Odsjeka za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, u periodu od 1. IV do 30. VIII, u saradnji sa nadležnim tužiocem, otvorili su tri predmeta zbog postojanja osnovane sumnje da se vrši krivično djelo posredovanje u vršenju prostitucije iz čl. 210 Krivičnog zakonika. Od navedenih predmeta, jedan je realizovan u julu i tom prilikom su lišena slobode tri lica zbog postojanja osnovane sumnje da su počinila navedeno krivično djelo, dok je u avgustu realizovan drugi predmet u kojem je jedno lice lišeno slobode zbog izvršenja istog krivičnog djela. U radu je treći predmet. Takođe, u julu je realizovan predmet koji je otvoren u ranijem periodu, i u okviru kojeg je lišeno slobode jedno lice zbog postojanja osnovane sumnje da je počinilo krivično djelo posredovanje u vršenju prostitucije iz čl. 210 KZ.

Dva maloljetna lica koja su od strane Koordinacionog tima prepoznata kao potencijalne žrtve trgovine ljudima boravila su u Vladinom Skloništu za žrtve trgovine ljudima tokom aprila. Po napuštanju Skloništa, a nakon procjene nadležnih institucija, lica su predata na dalju brigu i staranje srodnicima uz pojačani nadzor Centra za socijalni rad.

3.24.7.4. Međunarodna saradnja

Vladina Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima je u saradnji sa nadležnim institucijama i organizacijama utvrdila Predlog odgovora na Upitnik ekspertske grupe Savjeta Evrope GRETA o implementaciji konvencije SE za borbu protiv trgovine ljudima, kojeg je Vlada Crne Gore 28. V 2015. razmotrila i usvojila. Upitnik je potom zvanično dostavljen ekspertskej grupi GRETA, čime je okončan II evaluacioni krug implementacije Konvencije Savjeta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima.

Predstavnici Vladine Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima, kao i nadležnih institucija, uzeli su učešće u radu brojnih međunarodnih skupova: UNODC ekspertske sastanak; konferencija u okviru projekta "Korišćenje zajedničkih istražnih timova za borbu protiv trgovine ljudima na Zapadnom Balkanu na lokalnom nivou"; OEBS godišnji sastanak policijskih eksperata na temu borbe protiv organizovanog kriminala sa naglaskom na ilegalnim migracijama i trgovinom ljudima; IOM radionica "Trgovina ljudima sa ciljem razmjene praksi i usaglašavanja problema u međunarodnoj saradnji"; konferencija Savjeta Evrope "Trgovina ljudima: Promjene i transformacije sa fokusom na prava žrtava".

3.24.8. SARADNJA U OBLASTI DROGA

3.24.8.1. Strateški okvir

Crna Gora kontinuirano sprovodi Strategiju za sprječavanje zloupotrebe droga 2013-2020, uz monitoring od strane Ministarstva zdravlja.

U skladu sa Zakonom o sprječavanju zloupotrebe droga, i u skladu sa obukama iz oblasti EWS, realizovanih kroz TAIEX, dopunjen je Spisak droga, sa dvije nove psihoaktivne supstance. Nakon identifikacije dvije nove sintetičke supstance od strane Forenzičkog centra, Ministarstvo zdravlja je kao nadležni organ za postupak dopune Spiska, završilo proceduru, čime je postignuta puna efektivnost u praksi modela propisanog zakonom, kao produkt visoke kooperativnosti dva nadležna organa.

3.24.8.2. Bilans ostvarenih rezultata

U periodu od 1. IV do 1. VIII 2015, na teritoriji Crne Gore je, u 161 pojedinačnoj akciji, zaplijenjeno 19.40 kilograma opojnih droga i to: 15.67 kg marihuane, 2, 40 kg heroína, 0,305 kg kokaina, 0,0065 kg sintetičkih droga.

Službenici Odsjeka za borbu protiv droge i krijumčarenja Uprave policije podnijeli su 48 krivičnih prijava, kojima je, nadležnim državnim tužiocima, procesuirano 87 lica zbog počinjenih 79 krivičnih djela iz oblasti zloupotrebe droge.

Aktivnosti službenika angažovanih na suzbijanju inkriminacija u vezi sa opojnim drogama bile su intenzivirane na festivalima "Southern Soul Festival 2015", "Spring break Montenegro 2015", "EXIT 2015-Sea dance" Jaz Budva. U toku sprovođenja ove tri akcije, službenici Odsjeka za borbu protiv droge i krijumčarenja su, u 79 pojedinačnih zaplijena, pronašli i oduzeli 256.18 grama opojne droge. Podnošenjem 23 krivične prijave

procesuirano je 28 lica, zbog počinjenih 28 krivičnih djela, dok je protiv 32 lica, podnijeta 31 prekršajna prijava.

Službenici Odsjeka za borbu protiv droge i krijumčarenja su 16. VII 2015, u koordinaciji i po nalogu Višeg državnog tužilaštva, realizovali policijski akciju pod kodnim nazivom "Čistač". Predmet se sprovodio sedam mjeseci, a rezultirao je lišenjem slobode 20 lica, dok je krivičnom prijavom obuhvaćeno ukupno 26 lica zbog osnovane sumnje da su se bavili nabavkom i distribucijom droge na lokalnom nivou. Službenici Odsjeka za borbu protiv droge su u ovoj akciji pronašli i oduzeli 2,6 kg marihuane, pola kilograma heroína, oko 350 grama kokaina i dva komada oružja.

Izrađeno je Uputstvo o postupanju službenika Odsjeka za borbu protiv droge i krijumčarenja koje je stupilo na snagu 5. VI 2015.

Javna ustanova za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci "Kakaricka gora" donijela je odluku da smanji ukupnu cijenu tretmana, sa ciljem da se motiviše što veći broj osoba zavisnih od supstanci da se obrate za tretman u ovoj visoko specijalizovanoj ustanovi.

3.24.8.3. Međunarodna saradnja

Najznačajnija međunarodna akcija realizovana je u saradnji sa policijskim službama Kraljevine Španije, Republike Srbije i Republike Hrvatske, i uz učešće partnerskih službi Velike Britanije, koja se u Crnoj Gori sprovodila pod operativnim nazivom "Kocka", a na međunarodnom nivou pod kodnim nazivom "Vinetu". Predmet je bio usmjeren na otkrivanje i razbijanje organizovane kriminalne grupe koja se bavila krijumčarenjem velikih količina kokaina iz Južne Amerike ka Zapadnoj Evropi. Predmet se u CG sprovodio duže od devet mjeseci. Međunarodna policijska akcija sinhronizovano je izvedena 16. VI 2015. u svim zemljama koje su učestvovala u realizaciji. U Španiji su toga dana lišena slobode dva crnogorska državljana. Istog dana, službenici Odsjeka za borbu protiv droge i krijumčarenja su izvršili pretrese stanova koja su koristila ova lica u Crnoj Gori. Španska policija je u ovoj akciji zaplijenila 3,5 tona kokaina i 9,3 miliona eura. Slobode je lišeno 69 lica.

Krajem aprila 2015. realizovan je predmet "Skiper", koji je sedam mjeseci vođen kroz saradnju tužilačkih i policijskih organizacija Bosne i Hercegovine i Crne Gore. Specijalnom državnim tužiocu procesuirano je osam lica, protiv kojih je podnesena krivična prijava iz oblasti organizovanog kriminala u vezi sa drogom. Na teritoriji Crne Gore i Bosne i Hercegovine, zaplijenjeno je 5 kilograma marihuane, 1 kilogram hašiša i 400 grama heroína.

U okviru projekta Kancelarije UN-a za drogu i kriminal i Svjetske carinske organizacije "Kontrola kontejnerskog transporta", realizovane su tri obuke za pripadnike Zajedničkog operativnog tima za kontrolu kontejnera u Luci Bar na teme: rukovanje sa dokaznim

materijalom i identifikovanje tzv. visokorizičkih kontejnera u kojima se krijumčare opojne droge.

Odjeljenje za droge u Ministarstvu zdravlja, kao nacionalna kontakt tačka, u kontinuitetu učestvuje u radu referentnih međunarodnih agencija: Evropski centar za praćenje droga i zavisnosti od droga (EMCDDA), Savjet Evrope, Kancelarija Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal (UNODC). Odjeljenje za droge u Ministarstvu zdravlja je, uz podršku eksperata koji su angažovani posredstvom TAIEX-a, izradilo dokument "Smjernice za izradu Akcionog plana za uspostavljanje nacionalnog sistema za informacije o drogama" (NAPDIS) po standardima EMCDDA, u cilju osposobljavanja nacionalnih kapaciteta za prikupljanje i dostavljanje potrebnih podataka i informacija iz oblasti monitoringa droga, ovoj agenciji.

Pripremljen je nacionalni plan realizacije savremenih preventivnih programa, po standardima UNODC-a, koji se primjenjuje od 1. IX 2015., u sistemu obrazovanja i vaspitanja (škole), kroz učešće u UNODC Regionalnom programu za JIE. Za sprovođenje ovog programa, edukovani su nacionalni treneri uz tehničku i ekspertsku podršku Kancelarije UNODC-a. U sistemu zdravstva, obezbijedena je i druga opcija farmakološke suspsitucije opijatskih zavisnika (buprenorfin), kao i stalne edukacije medicinskog kadra (Međunarodna škola o bolestima zavisnosti Kotor-ECPD, jun 2015.)

3.24.9. BORBA PROTIV TERORIZMA

3.24.9.1. Normativni okvir

Do kraja septembra 2015. biće donešen Pravilnik o tehničkim zahtjevima i postupcima za ocjenjivanje usaglašenosti eksplozivnih materija, kao i znakovi i način označavanja eksplozivnih materija.

3.24.9.2. Bilans ostvarenih rezultata

Vlada Crne Gore je 8. V 2015. usvojila novu Strategiju za prevenciju i suzbijanje terorizma, pranja novca i finansiranja terorizma 2015-2018. i Akcioni plan za njeno sprovođenje do 2016.

3.24.9.3. Prikaz statističkih podataka

Od stupanja na snagu Zakona o oružju, 19. III 2015., građani su dobrovoljno predali 320 komada lakog i malog oružja, 93 minsko-eksplozivna sredstva, 6.385 komada metaka različitog kalibra i 86 djelova oružja.

U organizaciji Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore, uz podršku Evropske unije i UNDP/SEESAC (Centra za kontrolu lakog i malokalibarskog oružja u Jugoistočnoj i Istočnoj Evropi), 09. VII 2015. spaljivanjem je uništeno 857 komada i 188 djelova lakog oružja. Naznačeni broj je zbir pravosnažno oduzetog oružja, kao i onog koje je prikupljeno kroz kampanju „Poštuj život, vrati oružje“ koju Ministarstvo unutrašnjih poslova sprovodi zajedno sa UNDP, Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, Centrom za demokratsku tranziciju, uz finansijsku podršku EU i Ambasade Njemačke u Podgorici.

3.24.10. CARINSKA SARADNJA

3.24.10.1. Normativni okvir

Skupština Crne Gore usvojila je 4. VI 2015. Zakona o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku („Sl. list CG“, broj 35/15), kojim se Upravi carina daju ovlašćenja za postupanje po nalogu državnog tužioca u izviđaju i prikupljanju dokaza u krivičnom postupku.

Vlada Crne Gore utvrdila je 2. VII 2015. predlog Zakona o carinskoj službi, kojim su predviđena ovlašćenja carinskih službenika u skladu sa standardima i najboljom praksom Evropske unije.

3.24.10.2. Bilans ostvarenih rezultata

Početkom juna 2015. direktori Uprave carina i Uprave policije potpisali su dokument »Standardne operativne procedure« kojim je definisan način rada zajedničkog tima. Uprava carina obezbijedila je prostoriju za rad Zajedničkog operativnog tima. Kroz projekat UNODC-a "Kontrola kontejnera", izvršena je adaptacija i opremanje prostorije.

U izvještajnom periodu, službenici Uprave carina izvršili su 28836 detaljnih kontrola vozila i robe, kao i 758 inspeksijske kontrole firmi. Utvrđeno je 280 nepravilnosti. Izdata su 240 prekršajna naloga i izrečene novčane kazne u vrijednosti od 112.800,00 eura. Nadležnom državnom tužiocu podnijete su 3 krivične prijave. Oduzeta je krijumčarena roba u vrijednosti od 280.814,69 eura. Vrijednost naknadne naplate carinskog duga je 16.599,54 eura. Takođe, službenici Uprave carina su u dvije akcije spriječili krijumčarenje narkotika i zaplijenili 6,20 kg skanka i 1,50 kg heroína.

Uprava carina sprovodi nadzor nad prometom akciznih proizvoda i intenzivno sarađuje i sprovodi koordinisane kontrole sa drugim državnim organima, prije svega sa Upravom policije i Poreskom upravom. Kao rezultat navedenih kontrola, u periodu od 1. IV 2015. do 27. VIII 2015. oduzeto je 5.545.000 kom. cigareta, vrijednosti 183.633,96 eura; 1.047,00 kg rezanog duvana, vrijednosti: 11.437,80 eura i 238 lit. alkohola u vrijednosti: 4.460,03 eura.

U organizaciji SCO, Interpola i Europol-a u periodu 9-16. VI 2015. sprovedena je međunarodna zajednička carinska operacija "Pangea VIII" usmjerena na borbu protiv trgovine krivotvorenim lijekovima i medicinskih sredstava, ukidanje web sajtova putem kojih se lijekovi krijumčare kao i zaplijena istih. Takođe, Uprava carina učestvovala je u periodu od 1-31. V 2015. u međunarodnom projektu "Aunt II" u organizaciji Svjetske carinske organizacije koji se odnosi na sprečavanje nedozvoljene trgovine i krijumčarenje cigareta i ostalih duvanskih proizvoda.

U periodu 29. VI –3. VII 2015. sprovedena je Radionica Svjetske carinske organizacije na temu »Upravljanje rizikom – smjernice SCO i najbolja evropska praksa«. U radionici je učestvovalo 16 carinskih službenika.

3.24.11. FALSIFIKOVANJE EURA

3.24.11.1. Zakonodavni okvir

Vlada Crne Gore je na sjednici od 4. VI 2015. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Međunarodne konvencije o sprečavanju falsifikovanja novca, nakon čega je isti upućen Skupštini na usvajanje.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku usvojen je na sjednici Skupštine 26. VI 2015. ("Sl. list CG", br. 35/15). Članom 25 Zakona o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku je izvršeno usklađivanje sa posljednjim izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore, u smislu proširenja kruga krivičnih djela za koje je moguće odrediti mjere tajnog nadzora. Uvođenjem krivičnog djela iz čl. 262 KZCG "Pravljenje, nabavljanje i davanje drugom sredstava i materijala za falsifikovanje" došlo je do usaglašavanja ZKP-a sa Direktivom Evropskog parlamenta i Savjeta 2014/62/EU o krivičnopravnoj zaštiti eura i drugih valuta od falsifikovanja.

3.24.11.2. Bilans ostvarenih rezultata

Od strane Odsjeka za suzbijanje privrednog kriminaliteta Uprave policije, nije bilo otkrivanja štamparija i kovanica novca kao ni pojedinačnih slučajeva zaplene falsifikovanih eura za period 1. I do 1. VIII 2015., a o istom je obaviješten Europol za prvi kvartal tekuće godine. U drugom kvartalnom izvještaju prema Europol-u, biće objedinjeni izvještaji Uprave policije i Centralne banke Crne Gore koji su vezani za falsifikovanje eura.

3.25 POGLAVLJE 25: NAUKA I ISTRAŽIVANJE

3.25.1. Bilans ostvarenih rezultata

Ministarstvo nauke je u okviru „INVO“ projekta, po drugom **Konkursu za istraživačke grantove**, potpisalo ugovor 29. V 2015. za dodjelu trećeg granta sa Kliničkim centrom Crne Gore, u vrijednosti od 315.000 eura.

U okviru „INVO“ projekta, Ministarstvo nauke realizuje **Nacionalni program stipendija za izvrsnost**, za koji je poziv objavljen 24. IV 2015. s rokom prijave kandidata do 06. VII 2015, za dodjelu stipendija **za doktorske i postdoktorske studije** na renomiranim ustanovama visokog obrazovanja i istraživanja u inostranstvu. U toku je evaluacija dostavljenih prijava kandidata.

Realizovani su programi **Promocije nauke u društvu**: „Sajam mladih pronalazača“, 18. V 2015. i „Izložba Dinosaurusi – Džinovi Patagonije“ 31. V 2015. koju su pripremili naučnici iz Argentine, Grupo Cultural, Prirodnjački muzej Crne Gore i NVO DIV.

3.25.2. Međunarodna i regionalna saradnja

Crna Gora je 12. V 2015. postala punopravna članica **COST asocijacije**.

Ministarstvo nauke kontinuirano realizuje aktivnosti na promociji OP **“Horizont 2020”** putem radionica i događaja „Otvorena vrata za Horizont 2020“, koji organizuje svake

nedjelje na pojedine teme, i to: „Promocija Horizonta 2020 namijenjena preduzećima iz sektora poljoprivrede i proizvodnje hrane“, 21. IV 2015; „Bezbjednost hrane, održiva poljoprivreda, marinska i pomorska istraživanja i bioekonomija“, 30. IV 2015; „Mala i srednja preduzeća“, 8. V 2015; „Marija Sklodovska Kiri Akcije (MSCA), 15. V 2015; „ICT“, 05. VI 2015; „Klimatske akcije, životna sredina, efikasnost resursa i sirovine (Društveni izazovi 5)“, 12. VI 2015; „Saradnja sa Udruženim istraživačkim centrom (JRC)“, 19. VI 2015; „Nauka sa društvom i za društvo – SWFS“, 23. VI 2015.

Na osnovu Okvirnog programa za saradnju Crne Gore s **Međunarodnom agencijom za atomsku energiju - IAEA** (2014-2020), Kliničkom centru Crne Gore doniran je digitalni mamograf, 29. V 2015.

U okviru **NATO Naučnog programa za mir i bezbjednost** Crna Gora trenutno realizuje 2 projekta, dok su 3 projekta završena.

3.26 POGLAVLJE 26: OBRAZOVANJE I KULTURA

3.26.1 Obrazovanje

3.26.1.1 Normativni okvir

Vlada je u 25. VI 2015. utvrdila **Predlog zakona o mladima**. Navedenim Zakonom uređuju se mjere i aktivnosti koje preuzima državna uprava i jedinice lokalne samouprave u cilju unapređivanja društvenog položaja mladih i stvaranja uslova za ostvarivanje njihovih potreba.

Vlada je u 25. VI 2015. utvrdila **Predlog Zakona o izmjenama i dopunama zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama**, u cilju usaglašavanja važećih rješenja s postojećim pravnim sistemom, Zakonom o nacionalnom okviru kvalifikacija, preporukama EU iz oblasti obrazovanja i kvalifikacija, kao i kvalitetnijim uređivanjem oblasti stručnih kvalifikacija.

Vlada je 30. VII 2015. utvrdila **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o priznavanju inostranih obrazovnih isprava i izjednačavanju kvalifikacija**, kojim se doprinosi dalje unapređivanja postupka priznavanja inostranih obrazovnih isprava i izjednačavanja kvalifikacija.

3.26.1.2 Ostvareni rezultati

U toku je realizacija **Programa stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem za 2015**, u okviru kojeg je imalo priliku da se stručno osposobi kod biranog poslodavca 3.458 visokoškolaca.

Tokom ljetnje pauze 2015. planirana je adaptacija druge faze Novog studentskog doma u Podgorici, s procijenjenom vrijednošću radova od oko 263.000,00 eura.

Ustanove visokog obrazovanja Crne Gore uključene su u 23 aplikacije u okviru programa **Erasmus +**. Izbor projekata je u toku, a od ukupno 23 aplikacija u kojima učestvuju visokoobrazovne ustanove Crne Gore, 7 aplikacija su u užem izboru u okviru konsultacione procedure koju sprovode Delegacija EU, Ministarstvo prosvjete i Nacionalna Erasmus + kancelarija (NEOs).

Objavljeni su konkursi Ministarstva prosvjete jula 2015. (koji se objavljuju na godišnjem nivou): Konkurs za dodjelu studentskih kredita za studijsku 2015/2016; Konkurs za dodjelu stipendija najboljim studentima za studijsku 2015/2016; Konkurs za dodjelu stipendija talentovanim učenicima za školsku 2015/2016; Konkurs za prijem učenika i studenata u domove učenika i studenata u Crnoj Gori za školsku 2015/2016.

Komisija za dodjelu zvanja nastavnicima na nivou Ministarstva prosvjete u 2015. godini donijela je odluku da se šest nastavnika unaprijedi u zvanje mentora, po pet nastavnika su dobili zvanje nastavnik – savjetnik i nastavnik - viši savjetnik i jedan nastavnik je dobio zvanja nastavnik - istraživač.

3.26.2. Kultura

3.26.2.1. Normativni okvir

Skupština je 16. VII 2015. usvojila novi **Zakon o kinematografiji**.

3.26.2.2. Ostvareni rezultati

Na osnovu rezultata programa “Evropa za građane” objavljenih u izvještajnom periodu, crnogorska organizacija NVO Institut za javnu politiku iz Podgorice ostvarila je grant od 127.500 eura kao lider projekta Ženska vlada Zapadnog Balkana. Međutim, ovaj projekat je trenutno blokiran i u toku je preispitivanje odluke od strane Evropske komisije i Stalne delegacije EU u Crnoj Gori.

Desk za Kreativnu Evropu, kao implementaciono tijelo programa “Kreativna Evropa” i “Evropa za građane 2014-2020” u Crnoj Gori, organizovalo je INFO DANE za promociju programa, i to: 8. IV 2015. u Opštini Kotor, 20. VII u Opštini Pljevlja i 21. VII u Opštini Rožaje.

Desk za Kreativnu Evropu Crne Gore, u saradnji i partnerstvu s Filmskim Festivalom Herceg Novi - Montenegro Film Festivalom organizovao je 2. VIII 2015, u okviru pratećeg programa 29. izdanja Festivala međunarodni okrugli sto na temu “Nacionalnom

U okviru saradnje sa UNESCO, pristupilo se izradi Nominacionog dosijea transnacionalne nominacije Venecijanskih odbrambenih tvrđava od XV do XVII vijeka za upis na Listu svjetske baštine UNESCO. Projekat se realizuje u saradnji s Republikom Italijom i Republikom Hrvatskom, a nominovani lokaliteti s crnogorske strane su Utvrđeni grad Kotor, Forte mare - Herceg Novi i Utvrđeni grad Ulcinj.

POGLAVLJE 27: ŽIVOTNA SREDINA I KLIMATSKE PROMJENE

U cilju jačanja administrativnih kapaciteta, a u skladu s potrebama procesa EU integracija za 27. pregovaračko poglavlje, u Ministarstvu održivog razvoja i turizma su u aprilu 2015. formirana dva nova Generalna direktorata i to: Generalni direktorat za EU integracije i međunarodnu saradnju i Generalni direktorat za klimatske promjene.

Generalni direktorat za EU integracije i međunarodnu saradnju nadležan je za organizaciju, koordiniranje, sprovođenje i nadzor svih aktivnosti vezanih za pristupanje EU u okviru 27. pregovaračkog poglavlja-Životna sredina i klimatske promjene. Pored praćenja procesa pregovora za 27. pregovaračko poglavlje, Generalni direktorat prati ostvareni napredak u usklađivanju i sprovođenju pravne tekovine EU. GD je nadležan za koordinaciju rada Radne grupe za pregovore za 27. poglavlje, kao i za koordiniranje izrade i sprovođenja strategije za usklađivanje s pravnom tekovinom EU za oblast životne sredine i klimatskih promjena, ali i ostalih nacionalnih stratejskih i planskih dokumenata koji se odnose na proces EU integracija u okviru 27. poglavlja. GD je, takođe, nadležan i za koordiniranje ekspertске pomoći i aktivnosti vezanih za Regionalnu mrežu za pristupanje u oblasti životne sredine i klimatskih promjena (ECRAN), kao i planiranje i pripremu aplikacija za tehničku pomoć EK TAIEK. GD je nadležan i za komunikaciju i koordiniranje saradnje s Ministarstvom vanjskih poslova i evropskih integracija, Delegacijom EU u Podgorici, institucijama EU u Briselu i predstavnicima insitucija EU u oblasti životne sredine, kao i Misijom Crne Gore u Briselu.

Vezano za upravljanje pretpristupnom podrškom EU i ostalim fondovima, GD je nadležan za koordiniranje i neposredan rad na pripremi i reviziji operativnih programa, projektnih ideja i opisa projekata koji se dijelom ili u potpunosti finansiraju kroz EU fondove i fondove bilateralne i multilateralne finansijske pomoći za podršku procesu evropskih integracija Crne Gore u oblasti životne sredine i klimatskih promjena. Takođe, GD je zadužen za saradnju s institucijama nadležnim za fondove za pretpristupnu pomoć EU i međunarodnim finansijskim institucijama.

Kad je u pitanju međunarodna saradnja, GD je nadležan za praćenje, koordiniranje, usmjeravanje i definisanje politike međunarodne sradnje za sve oblasti koje su u nadležnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma i to na multilateralnom, regionalnom i bilateralnom nivou djelovanja.

Generalni direktorat ukupno ima 14 zaposlenih, uključujući generalnog direktora, i podijeljen je u 3 Direkcije: Direkcija za EU integracije (3 zaposlena); Direkcija za upravljanje pretpristupnom podrškom EU i ostalim fondovima (7 zaposlenih) i Direkcija za međunarodnu saradnju (3 zaposlena).

Generalni direktorat za klimatske promjene nadležan je za izradu propisa u oblasti klimatskih promjena, kao i za razvoj, praćenje i izvještavanje o sprovođenju nacionalnih

strategijskih i planskih dokumenata za oblast klimatskih promjena kao što su Nacionalna strategija u oblasti klimatskih promjena i Nacionalna strategija za adaptaciju na uticaj klimatskih promjena. Zatim, GD je nadležan za sprovođenje mjera za ublažavanje i prilagođavanje na klimatske promjene, uspostavljanje i vođenje sistema praćenja emisija gasova s efektom staklene bašte. GD vrši analizu usklađenosti sektorskih politika s ciljevima i mjerama nacionalne politike u oblasti klimatskih promjena u skladu s političkim okvirom EU u oblasti klimatskih promjena, inicira i podržava definisanje politika različitih sektora u odnosu na klimatske promjene u kontekstu izgradnje nisko-ugljenične ekonomije otporne na uticaj klimatskih promjena, koordinira implementaciju obaveza koje proističu iz Okvirne konvencije UN-a o promjeni klime, Kjoto prtokola, Montrealskog protokola i Bečke deklaracije o supstancama koje oštećuju ozonski omotač. GD je nadležan i za izradu Nacionalnih komunikacija o promjeni klime.

Generalni direktorat broji 5 zaposlenih uključujući generalnog direktora za klimatske promjene.

3.27.1. HORIZONTALNO ZAKONODAVSTVO

3.27.1.1. Normativni okvir

Vlada je 2. VII 2015. utvrdila **Predlog zakona o životnoj sredini** i isti je upućen u skupštinsku proceduru.

3.27.1.2. Bilans ostvarenih rezultata

Priručnik o izradi Strateške procjene uticaja na životnu sredinu, pripremljen je od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma uz podršku Svjetske banke, projekta LAMP-Land Administration Management Project (maj 2015), u cilju unaprijeđenja primjene strateške procjene u prostornom planiranju u Crnoj Gori.

3.27.2. KVALITET VODA

3.27.2.1. Normativni okvir

Skupština je 31. VII 2015. donijela **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o vodama** („Sl. list CG”, br. 48/15).

3.27.2.2. Bilans ostvarenih rezultata

U periodu od 29. VI–3. VII 2015. u Podgorici je održana TAIEX ekspertska misija za izradu Pravilnika o bližem sadržaju preliminarne procjene rizika od poplava, sadržaju i načinu izrade mapa opasnosti i mapa rizika od poplava, sadržaju plana upravljanja rizicima od poplava i načinu njegove pripreme, ažuriranja i implementacije.

Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju je realizovao projekat „Delineacije vodnih tijela površinskih i podzemnih voda u slivu Skadarskog jezera“. Ovaj značajan projekat, kako s aspekta ispunjavanja obaveza iz domaćeg, tako i međunarodnog zakonodavstva, je pionirski poduhvat šireg ekspertskeg tima, i finansiran je od strane GEF-a, uz podršku Centra za održivi razvoj / UNDP-a.

Regionalni projekat „Podrška upravljanja vodnim resursima u slivu rijeke Drine“, koji uključuje sve države sliva Drine (Crna Gora, BiH i Srbija), sprovodi se u cilju prikupljanja informacija i ukazivanju na nedostajuće podatke kao i goruće probleme u slivu koje je potrebno regulisati. Tako je za Crnu Goru dogovorena implementacija člana 5 Okvirne direktive o vodama. Dobar dio podataka ovog projekta će biti ulazna informacija za dalje aktivnosti na sprovođenju Direktiva EU. Trenutno je implementirano oko 20% projekta. Potpuna implementacija projekta se očekuje u septembru 2016.

3.27.3. KVALITET VAZDUHA

3.27.3.1. Normativni okvir

Skupština je 16. VII 2015. donijela **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti vazduha** („Sl. list CG“, br. 43/15).

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je donijelo **Program praćenja kvaliteta tečnih goriva naftnog porijekla za 2015.** („Sl. list CG“, br. 21/15 od 29. IV 2015.)

3.27.4. ZAŠTITA PRIRODE

3.27.4.1. Normativni okvir

Skupština je 31. VII 2015. donijela **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o šumama** („Sl. list CG“, br. 47/15), **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o divljači i lovstvu** („Sl. list CG“, br. 48/15) i **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti dobrobiti životinja** („Sl. list CG“, br. 47/15).

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je donijelo **Pravilnik o prekograničnom prometu i trgovini međunarodno ugroženim divljim biljnim i životinjskim vrstama** („Sl. list CG“, br. 29/15).

Vlada je 25. VI 2015. donijela **Nacionalnu strategiju integralnog upravljanja obalnim područjem.**

3.27.4.2. Bilans ostvarenih rezultata

Direktor javnog preduzeća Nacionalni parkovi Crne Gore i stečajni upravnik ulcinjske Solane potpisali su **24. VIII 2015.** ugovor o zakupu nepokretne i pokretne imovine Solane

na godinu dana. Ugovor će stupiti na snagu nakon primopredaje imovine Solane Nacionalnim parkovima na upravljanje.

U saradnji sa Deutsche Bundesstiftung Umwelt (DBU) - Njemačka fondacija za zaštitu životne sredine započet je projekat "Poboljšanje baze šumsko-ekoloških podataka za održivo gazdovanje šumama i zaštitu šuma u Crnoj Gori". Predloženi projekat će pripremiti najbitnije ekološke informacione osnove za održivo gazdovanje šumama u Crnoj Gori. Počele su terenske aktivnosti na prikupljanju podataka.

3.27.5. KLIMATSKE PROMJENE

3.27.5.1. Normativni okvir

Javna rasprava o Nacrtu nacionalne Strategije o klimatskim promjenama do 2030. i Nacrtu izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu za Nacionalnu Strategiju o klimatskim promjenama do 2030. trajala je od 20. VII 2015. do 28. VIII 2015.

3.27.5.2. Bilans ostvarenih rezultata

Projekat BUR (Biannual Update Report)– Dvogodišnji dopunski izvještaj, realizuje Ministarstvo održivog razvoja i turizma uz finansijsku podršku GEF-a i UNDP-a kao implementacione agencije. Vrijednost projekta je 433 000 USD. Izvještaj je u fazi izrade. Prezentacija Nacrta ovog dokumenta se očekuje sredinom septembra 2015. nakon čega će se slati na mišljenje relevantnim institucijama i biće otvoren za javne konsultacije. Crna Gora prvi put radi ovakav izvještaj na dobrovoljnoj osnovi, jer je zemlja van Aneksa I Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama. Cilj projekta je pružanje podrške zemlji na integrisanju preporuka vezanih za klimatske promjene u nacionalne i sektorske razvojne politike kroz proces jačanja institucionalnih i tehničkih kapaciteta koji je dijelom započet kroz izradu Nacionalnih izvještaja o klimatskim promjenama. Dvogodišnji dopunski izvještaj će sadržati Inventar GHG-a za 2012. i 2013. po novoj IPCC 2006 metodologiji, opis mitigacionih aktivnosti i njihovih efekata, pružice podršku u uspostavljanju nacionalnog sistema mjerenja, izvještavanja i verifikacije (MRV) i mnoge druge.

3.27.6. INDUSTRIJSKO ZAGAĐENJE I UPRAVLJANJE HEMIKA LIJAMA

3.27.6.1. Normativni okvir

Skupština je 16. VII 2015. donijela **Zakon o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine** („Sl. list CG", br. 42/15).

3.27.7. UPRAVLJANJE OTPADOM

3.27.7.1. Normativni okvir

Vlada je 9. VII 2015. donijela **Strategiju upravljanja otpadom u Crnoj Gori do 2030.**

Vlada je 30. VII 2015. usvojila **Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015-2020.**

Na osnovu Zakona o upravljanju otpadom („Sl. list CG”, br. 64/11) donijeti su: **Uredba o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju materije ili predmeti koji nastaju iz proizvodnog procesa za sporedne proizvode** („Sl. list CG”, br. 30/15), i **Pravilnik o načinu izračunavanja minimalnih suma osiguranja za slučaj štete pričinjene trećim licima ili njihovim stvarima** („Sl. list CG”, br. 40/15).

3.27.8 CIVILNA ZAŠTITA

3.27.8.1 Normativni okvir

Ministarstvo unutrašnjih poslova sprovelo je sljedeće aktivnosti u vezi izrade i donošenja zakonskih i podzakonskih akta:

Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Crne Gore i Evropske unije o učešću Crne Gore u Mehanizmu za civilnu zaštitu Evropske unije („Sl. list CG – Međunarodni ugovori”, br. 3/15); Skupština je 16. VII 2015. donijela **Zakon o potvrđivanju Memoranduma o razumijevanju o institucionalnom okviru za Inicijativu za pripremljenost i prevenciju katastrofa u jugoistočnoj Evropi (DPPI SEE)**, a 31. VII 2015. **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zapaljivim tečnostima i gasovima** („Sl. list CG”, br. 48/15); **Pravilnik o bližim uslovima koje mora da obezbijedi pravno lice za pregled ispravnosti vozila za prevoz opasnih materija** („Sl. list CG”, br. 24/15); **Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencija o eksplozivnim materijama** („Sl. list CG”, br. 26/15); **Pravilnik o načinu upotrebe specijalističkih jedinica i načinu utvrđivanja visine naknade za njihovo dežurstvo i aktivnosti tokom zaštite i spašavanja u vanrednim stanjima** („Sl. list CG”, br. 26/15); **Pravilnik o bližem sadržaju zahtjeva za izdavanje i obrascu sertifikata o osposobljenosti vozača za prevoz opasnih materija** („Sl. list CG”, br. 26/15); **Pravilnik o bližem načinu organizovanja i sprovođenja provjere znanja lica koja učestvuju u utovaru i istovaru opasnih materija** („Sl. list CG”, br. 31/15); **Pravilnik o bližem načinu organizovanja i sprovođenja provjere znanja lica zaduženog za bezbjednost prevoza opasnih materija** („Sl. list CG”, br. 31/15); **Pravilnik o bližem načinu organizovanja i sprovođenja provjere znanja vozača za prevoz opasnih materija** („Sl. list CG”, br. 31/15); **Pravilnik o izmjenama Pravilnika o programu i načinu polaganja stručnog ispita za vršenje poslova rukovođenja službom zaštite i stručnog ispita za rad na poslovima zaštite i spašavanja** („Sl. list CG”, br. 32/15) i **Pravilnik o bezbjednosnim uslovima koje moraju da ispunjavaju pirotehnička sredstva** („Sl. list CG”, br. 42/15).

3.28 POGLAVLJE 28: ZAŠTITA POTROŠAČA I ZDRAVLJA

3.28.1 ZAŠTITA POTROŠAČA

Zakonodavni okvir

Skupština je 16. X 2014. usvojila novi Zakon o opštoj bezbjednosti proizvoda („Sl. list CG", br. 45/14). Na osnovu ovog zakona donijet je Pravilnik o sadržaju obavještenja o opasnom proizvodu i proizvodu koji predstavlja ozbiljan rizik („Sl. list CG", 32/15 od 26. VI 2015) i Pravilnik o listi standarda iz oblasti opšte bezbjednosti proizvoda („Sl. list CG", 32/15 od 26. VI 2015), dok je Predlog uredbe o načinu rada sistema brze razmjene informacija o proizvodima koji predstavljaju rizik 10. VII 2015. dostavljen Evropskoj komisiji na mišljenje.

Za primjenu Zakona o zaštiti potrošača doneseni su sljedeći podzakonski akti: Pravilnik o proizvodima za koje se ne ističe cijena po jedinici mjere („Sl. list CG", br. 41/14 i 14/15), Pravilnik o Arbitražnom odboru za vansudsko rješavanje sporova potrošača („Sl. list CG", br. 14/15), Pravilnik o evidenciji organizacija potrošača („Sl. list CG", br. 16/15), Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača i registra odluka („Sl. list CG", br. 16/15), Pravilnik o sadržaju evidencije o podacima iz nadzora i evidencije o žalbama potrošača i njihovom rješavanju („Sl. list CG", br. 34/15), Pravilnik o sadržaju standardnog informacionog obrasca za ugovore o turističkim uslugama („Sl. list CG", br. 30/15), Pravilnik o sadržaju standardnog obrasca za jednostrani raskid ugovora o turističkim uslugama („Sl. list CG", br. 30/15) i Uredba o uslovima za ustupanje i obavljanje poslova utvrđenih Nacionalnim programom zaštite potrošača i bližim kriterijumima, načinu i postupku finansiranja organizacija potrošača („Sl. list CG", br. 40/15).

Odluka o organima nadležnim za inspekcijski nadzor nad sprovođenjem zakona koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača, donijeta je 16. VII 2015. i očekuje se objavljivanje u Sl. listu CG.

S obzirom na značaj tržišnog nadzora (bezbjednosti neprehrambenih proizvoda), treba istaći da je Vlada Crne Gore na osnovu Zakona o nadzoru proizvoda na tržištu donijela Uredbu o grupama proizvoda nad kojima organi nadzora na tržištu vrše nadzor („Sl. list CG", br. 20/15) i Odluku o obrazovanju Koordinacionog tijela za nadzor na tržištu (Sl. list CG", br. 32/15).

Koordinaciono tijelo za tržišni nadzor je u skladu sa Zakonom o nadzoru proizvoda na tržištu usvojilo Opšti program nadzora na tržištu za 2015.

Jačanje kadrovskih kapaciteta

U izvještajnom periodu, u cilju obuke inspektora Uprave za inspekcijske poslove nadležnih za sprovođenje nadzora u oblasti zaštite potrošača, uključujući i i tržišni nadzor, organizovano je nekoliko seminara, radionica i studijskih posjeta.

Podizanje svijesti o zaštiti potrošača i informisanje

U okviru projekta Nacionalna konvencija o evropskoj integraciji Crne Gore (NKEI 2013-2014) u oktobru 2014. održane su dvije sesija Radne grupe VI (Zaštita potrošača i zdravlja) na temu: „Opšta bezbjednost proizvoda“ i „Distanciona trgovina“. U Skupštini Crne Gore, 19. III 2015, održana je završna Konferencija na kojoj su predstavljeni rezultati ovog projekta, u okviru kojeg je realizovano ukupno šest sesija iz oblasti zaštite potrošača i zdravlja, koje su rezultirale preporukama koje će uticati na podizanje nivoa zaštite potrošača i zdravlja.

Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori, u saradnji sa Ministarstvom ekonomije i Upravom za inspekcijske poslove, organizovala je okrugli sto na temu: „Zaštita potrošača u Crnoj Gori – na putu ka EU standardima“, koji je održan u Nikšiću. Ovaj događaj se emitovao na Javnom servisu TV CG u emisiji „Potrošački kod“, a medijski je praćen na svim TV stanicama i internet portalima.

TV CG je u svoju programsku šemu uvrstila emisiju „Potrošački kod“, koja se emituje 15-dnevno od januara 2015, i koja je od izuzetnog uticaja na podizanje svijesti o značaju zaštite potrošača i informisanje potrošača o njihovim pravima i načinu rješavanja istih.

U okviru projekta o pregovaračkim poglavljima u dnevnom listu „Pobjeda“ objavljen je intervju sa šefom Radne grupe za poglavlje 28, u kome su date detaljne informacije o statusu zaštite potrošača i planiranim aktivnostima na ovom području.

O rezultatima nadzora nad sprovođenjem Zakona o zaštiti potrošača i drugih zakona koji sadrže odredbe o zaštiti prava potrošača (uključujući i bezbjednost proizvoda i hrane), Uprava za inspekcijske poslove redovno informiše javnost putem web sajta i u komunikaciji sa medijima. Objavljivana su saopštenja za javnost iz oblasti zaštite ekonomskih interesa potrošača koja su se odnosila na: distancionu trgovinu, obilježavanja i označavanja tekstila, saobraznost ugovora i garancije, agresivno ponašanje trgovaca, potrošačke kredite, zaštitu prava potrošača u dijelu pružanja javnih usluga (distribucije električne energije, vodosnabdijevanja) itd.

Takođe, u cilju informisanja i podizanja svijesti potrošača na internet stranicama www.uip.gov.me, www.ti.gov.me, www.potrosac.me objavljuju se informacije korisne za zaštitu prava potrošača, uključujući i podatke o opasnim proizvodima koji su pronađeni na tržištu Crne Gore. Saopštenja o opozivu opasnih proizvoda sa ozbiljnim rizikom objavljuju se u jednom dnevnom štampanom mediju, kao i isticanjem saopštenja u prodajnim objektima.

Tekući projekti podrške u oblasti zaštite potrošača:

- Regionalni projekat “Poboljšanje koordinacije institucija za nadzor nad tržištem u cilju povećanja efikasnosti i efektivnosti”, koji je finansirala Vlada Njemačke, a izvodio GIZ;
- IPA projekat “Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije u Crnoj Gori” (podrška u dijelu tržišnog nadzora);
- Projekat “Regionalni model za sistem Smart Opštinski uslužni Reporting”;

- Projekat „Jačanje kapaciteta organizacija za zaštitu potrošača za bolje opštinske usluge u Jugoistočnoj Evropi” .

3.28.2 ZAŠTITA ZDRAVLJA

Nadzor nad upotrebom duvanskih proizvoda

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda nalazi se u skupštinskoj procedure usvajanja.

Krv, tkiva, ćelije i organi

U toku su konsultacije sa Evropskom komisijom oko usaglašenosti crnogorskih propisa sa pravnom tekovinom EU za oblast krvi (razmatraju se naši komentari).

Zavod za transfuziju krvi Crne Gore je dobio upotrebnu dozvolu za novoizgrađeni objekat referentne Ustanove Zavoda u Podgorici. Preseljenje u novu zgradu će se obaviti do 26. VII 2015, a u toku je prebacivanje informacionog sistema i opremanje kancelarijskim namještajem.

Zavod je od 27. VII 2015. započeo sa radom u novoizgrađenom objektu. Opremanje kancelarijskim namještajem je u toku. Nova oprema, koja je nabavljena tokom IPA projekta, je većim dijelom instalirana a nastavak instalacije se očekuje u nedjelji od 31. VIII-05. IX 2015, po dogovoru sa odabranim distributerom.

Obuka zdravstvenih radnika za rad na opremi za imunohematologiju (IHA 1000) je završena početkom avgusta i aparat je u funkciji. Obuka za rad na ostalim aparatima, očekuje se u nedjelji od 31. VIII-05. IX 2015.

Distribucija opreme u organizacione djelove Zavoda je započela i završetak se očekuje u nedjelju, 30. VIII 2015. kada će započeti i njena instalacija i obuka osoblja.

Zakon o uzimanju i presađivanju ljudskih tkiva i ćelija se nalazi u skupštinskoj proceduri usvajanja.

U toku su konsultacije sa Evropskom komisijom oko pripreme Akcionog plana za ispunjenje mjerila koja se odnose na supstance ljudskog porijekla.

Prava pacijenata u prekograničnoj zdravstvenoj zaštiti

Prava pacijenata u prekograničnoj zdravstvenoj zaštiti ostvaruju se u skladu sa potpisanim bilateralnim sporazumima o socijalnom osiguranju, a Predlogom zakona o zdravstvenom osiguranju, koji je Vlada utvrdila 30. jula djelimično je prenijeta Direktiva 2011/24/EU.

Zarazne bolesti

U skladu sa komentarima Evropske komisije, završeno je Stručno-metodološko uputstvo koje sadrži "Definicije zaraznih bolesti" kao i „Definicije posebnih slučajeva od značaja za nadzor zaraznih bolesti“, odnosno definicije bolničkih infekcija i antimikrobne rezistencije

koje su usklađene s Odlukom 2002/253/EK i njenim izmjenama i objavljeno na internet stranici Ministarstva zdravlja i Instituta za javno zdravlje.

Nastavljena je implementacija aplikacija za elektronski sistem za nadzor nad zaraznim bolestima za higijensko-epidemiološke službe u primarnoj zdravstvenoj zaštiti. Dio higijensko-epidemioloških službi je započeo rad elektronskog praćenja obolijevanja od zaraznih bolesti na teritorijama koje pokriva.

Predstavnici ECDC su posjetili Ministarstvo zdravlja i Institut za javno zdravlje.

U toku su konsultacije sa Evropskom komisijom oko pripreme Akcionog plana za ispunjenje mjerila koja se odnose na zarazne bolesti.

Mentalno zdravlje

Vlada je 9. VII 2015. usvojila Akcioni plan za unapređenje mentalnog zdravlja u Crnoj Gori 2015–2016 kojim je utvrđeno preduzimanje niza mjera i aktivnosti za unapređenje mentalnog zdravlja u Crnoj Gori, na temelju Strategije unapređenja mentalnog zdravlja u Republici Crnoj Gori iz 2004.

Sprječavanje zloupotrebe droga

Nastavljene su aktivnosti centara za mentalno zdravlje na primarnom nivou zdravstvene zaštite kroz održavanje programa liječenja zavisnika supstitucionom terapijom (Metadon).

Ishrana

U izvještajnom periodu vršena je edukacija o zdravim stilovima života i pravilnoj ishrani kroz rad savjetovališta za ishranu i putem medija, kao i učešćem u programu "Dani zdravih stilova života". Posebna pažnja posvećena je ishrani djece u predškolskim ustanovama, njihovim energetske potrebama i stanju uhranjenosti.

Preventivni pregledi za otkrivanje raka

U toku je skrining raka debelog crijeva (treća godina).

Nastavljene su aktivnosti za otpočinjanje nacionalnih programa ranog otkrivanja raka grlića materice i raka dojke (izrađen je algoritam, napravljena je procjena finansijskih sredstava i u toku je izrada softverske aplikacije).

Zdrava sredina uključujući sprječavanje povreda

Napominjemo da se ova oblast razmatra i u okviru poglavlja 19– Socijalna politika i zapošljavanje, oblast zaštite na radu, kao i u poglavlju 27– Životna sredina i nadležno je Ministarstvo održivog razvoja i turizma. Nastaviće se sa mjerama prevencije povreda.

Promocija bezbjednosti i Evropska akcija u oblasti rijetkih bolesti

Nacionalna strategija za rijetke bolesti u Crnoj Gori za period 2013–2020, implementira se kroz skrining programe za urođene metaboličke poremećaje (hipotireoza) i kod žena trudnica starijih od 35 godina skrining određivanjem kariotipa iz plodove vode. Takođe,

kroz aktivnosti Centra za medicinsku genetiku i imunologiju, realizovane su sledeće aktivnosti: vodi se registar za sve nasljedne bolesti, koji uključuje i sve dijagnostikovane rijetke bolesti, uvedena je dijagnostika nasljednih predispozicija ka trombozi i dijagnostika K-ras onkogeni, uvedeno je registrovanje kongenitalnih anomalija po EUROCAT metodi, kod svih novorođenčadi rođenih u KCCG i uspostavljena je saradnja sa više regionalnih i evropskih centara za dijagnostiku rijetkih bolesti i u potpunosti je osmišljen način dijagnostike rijetkih bolesti u brojnim evropskim centrima.

E – zdravstvo

Nastavljene su aktivnosti na daljem razvoju zdravstvenog informacionog i zdravstveno-statističkog informacionog sistema. U toku su aktivnosti na implementaciji informatičke podrške za skrining raka dojke i grlića materice, kao i skrining programa za rano otkrivanje štetne upotrebe alkohola na primarnom nivou zdravstvene zaštite. Pokrenute su aktivnosti na unapređenju sistema zdravstveno-statističkog izveštavanja, kao i strateškog dokumenta za planiranje daljeg razvoja i unapređenja integralnog zdravstvenog informacionog sistema.

Započete su aktivnosti na povezivanju primarnog i sekundarnog nivoa zdravstvene zaštite kroz uvođenje i implementaciju modula centralnog zakazivanja u sklopu integralnog informacionog sistema zdravstva.

Tekući projekti pomoći koje Crnoj Gori pružaju druge nacionalne i međunarodne institucije:

- “Adriatic model održive mobilnosti u oblasti zdravstvene zaštite”;
- “Optimalno korišćenje energije i prirodnih resursa i ublažavanje posledica prirodnih nepogoda”.

3.29. POGLAVLJE 29: CARINSKA UNIJA

Zakonodavni okvir

Vlada Crne Gore je 2. VII 2015. utvrdila **Predlog Zakona o carinskoj službi**, kojim su regulisana ovlašćenja carinskih službenika u skladu sa standardima i najboljom praksom Evropske unije. Vlada Crne Gore je donijela **Uredbu o uslovima i postupku za ostvarivanje prava na oslobođenje od plaćanja carine** („Sl. list CG“, br. 20/15), kojom je izvršeno usklađivanje nacionalnog zakonodavstva u oblasti carinskih povlastica s relevantnim propisima Evropske unije.

Uredba o uslovima za odobravanje statusa ovlašćenog privrednog subjekta na carinskom području Crne Gore („Sl. list CG“, br. 38/15) donijeta je 18. VI 2015. Njom se privrednim subjektima koji se bave trgovinom daje mogućnost korišćenja carinskih

pojednostavljenja i olakšica u pogledu kontrole, zaštite i bezbjednosti, uz ispunjenje određenih uslova. Skupština Crne Gore je u maju ratifikovala **Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o uzajamnoj pomoći u carinskim pitanjima.**

Administrativni i institucionalni kapaciteti

U Podgorici je 27. V 2015. održana prva runda pregovora za zaključivanje Okvirnog sporazuma CEFTA-2006, u okviru Podkomiteta za carine i pravila porijekla.

Uprava carina je uzela aktivno učešće u međunarodnoj operaciji *Pangea VIII*, koja je realizovana u periodu od 9. do 16. VI 2015. Operaciju su organizovali Svjetska carinska organizacija, Interpol i Europol.

U izvještajnom periodu su održane 74 obuke, koje je pohađalo 308 službenika ove Uprave. Službenici Uprave carina izvršili su 17.942 detaljnih kontrola vozila i robe, kao i 303 inspekcijske kontrole firmi. Utvrđena je 161 nepravilnost. Izdata su 163 prekršajna naloga i izrečene novčane kazne u vrijednosti od 93.600.00 eura. Nadležnom državnim tužiocu podnijete su dvije krivične prijave. Oduzeta je krijumčarena roba u vrijednosti od 183.085.00 eura. Takođe, službenici Uprave carina su u dvije akcije spriječili krijumčarenje narkotika i zaplijenili 5,20 kg skanka i 1,50 kg heroína. U postupku nadzora nad prometom akciznih proizvoda u periodu od 1. IV do 1. VII 2015. oduzeto je 4.726.300 komada cigareta, vrijednosti 125.226,25 eura.

U okviru Sektora za carinski i informacioni sistem i naplatu prihoda realizove su sljedeće aktivnosti:

- nakon instalacije produkcionog sistema Uprave carina, izvršena je i migracija testnog okruženja na novo serversko i storage rješenje;
- implementirane su odredbe Zakona o porezu na kafu pri uvozu za potrebe evidencije, obračuna i odlaganja plaćanja poreza na kafu na jedinstvenoj carinskoj ispravi;
- obezbijedena je nova bezbjedonosna komunikaciona oprema (Firewall) koji će povećati nivo bezbjednosti interne mreže Uprave carina;
- finalizovana je specifikacija Zakona o auto putu i trenutno se vrši implementacija predloga izvođenja.

3.30 POGLAVLJE 30: VANJSKI ODNOSI

3.30.1. MEĐUNARODNI EKONOMSKI ODNOSI

3.30.1.1. SVJETSKA TRGOVINSKA ORGANIZACIJA (STO)

Skupština je 14. V 2015. donijela Zakon o potvrđivanju Odluke o pristupanju Crne Gore Sporazumu o vladinim nabavkama pri Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (STO) („Sl. list CG“, Međunarodni ugovori br. 6/15).

U maju 2015. formiran je nacionalni Komitet za trgovinske olakšice - kao koordinaciono tijelo za sprovođenje i praćenje navedenog Sporazuma. Takođe, Vlada je 9. VII 2015. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Protokola o izmjenama i dopunama Marakeškog sporazuma o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije.

3.30.1.2. SPORAZUMI O SLOBODNOJ TRGOVINI (FTA)

Pregovori sa članicama Carinske unije (Ruska Federacija, Bjelorusija i Kazahstan) - Crna Gora je informisana da ruska strana u ovom momentu ne vidi mogućnost nastavljanja aktivnosti u cilju potpisivanja Protokola uz postojeći Sporazum, zbog pridruživanja Crne Gore trećem setu sankcija koje je EU uvela Ruskoj Federaciji.

CEFTA

Prva runda pregovora o zaključivanju Okvirnog sporazuma o pojednostavljivanju graničnih procedura, elektronsku razmjenu podataka i međusobno priznavanje Programa ovlašćenih privrednih subjekata (AEO) održana je u Podgorici 27. V 2015. Istoj je prethodila Tajeks radionica na temu "Pojednostavljenje graničnih procedura i elektronska razmjena podataka" koja se održala 28. i 29. IV 2015, takođe u Podgorici.

Sastanci Potkomiteta za eliminaciju netarifnih i tehničkih barijera, Potkomiteta za poljoprivredu i sanitarne i fitosanitarne mjere i Potkomiteta za carine i pravila o porijeklu su održani 26. i 27. V 2015. u Podgorici.

Kada su u pitanju pregovori o trgovini uslugama u okviru CEFTA 2006 sporazuma, u izvještajnom periodu 29. i 30. VI 2015. održana je četvrta runda pregovora u Kišinjevu. Pored osnovnog teksta *Nacrta Protokola*, predmet pregovora bio je Aneks 1 koji se odnosi na *Privremeni ulazak i boravak fizičkih lica u poslovne svrhe koja pružaju usluge*, kao i Aneks 2, odnosno *Lista specifičnih obaveza* u uslugama u sektorima usluga u turizmu, životnoj sredini, kao i rekreativne, kulturne i usluge u sportu. Takođe, 1. VII 2015. održan je i prvi sastanak Potkomiteta za usluge.

Održan je prvi sastanak RCC-CEFTA Zajedničke radne grupe o priznavanju profesionalnih kvalifikacija 9. VII 2015.

Kada su u pitanju trgovinske olakšice, prvi sastanak je održan 1. VII 2015. u Kišinjevu gdje je, između ostalog, bilo riječi o narednim koracima povodom zaključivanja Okvirnog sporazuma, kao i o razmatranju uključivanja transporta, kao integralnog dijela trgovinskih olakšica, u pregovore o zaključivanju Okvirnog sporazuma.

Ekspertski i sastanak pomoćnika ministara održani su 2. VII 2015. u Kišinjevu na kojima je bilo riječi o izvještajima rada potkomiteta u okviru CEFTA 2006 sporazuma, Komiteta za trgovinske olakšice i izvještaju Moldavije, koja trenutno predsjedava ovim Sporazumom.

Takođe, bilo je riječi i o sljedećem: Nacrtu odluke za osnivanje Komiteta CEFTA kontakt point; Nacrtu odluke o izmjeni Odluke 3/2013 vezano za Aneks 4 CEFTA 2006, Protokola vezano za definiciju pravila porijekla i metoda administrativne saradnje vezano za član 14, stavovi 1 i 3; Prioritetima predsjedavanja Crne Gore CEFTA 2006 sporazumom tokom 2016; Reorganizaciji postojećih CEFTA struktura, kao i o izboru novog direktora CEFTA Sekretarijata.

3.30.1.3. BILATERALNI SPORAZUMI O ULAGANJIMA I EKONOMSKOJ SARADNJI

Sporazumi o uzajamnom podsticanju i zaštiti investicija

Crna Gora pregovara sporazume o uzajamnom podsticanju i zaštiti investicija sa sljedećim zemljama: San Marinom, Republikom Hrvatskom, Rumunijom, Bugarskom, Portugalom, Norveškom, Iranom, Alžirom, Tajlandom, Kosovom*, Bosnom i Hercegovinom i Kanadom.

Sporazumi o ekonomskoj saradnji

U toku su pregovori sporazuma o ekonomskoj saradnji s: Kazahstanom, Kubom, Gruzijom, Egiptom, Portugalom, Tajlandom, Argentinom, Jordanom i Poljskom.

3.30.1.4. ROBA DVOSTRUKE NAMIJENE

Vlada je 9. VII 2015. donijela Predlog odluke o utvrđivanju Nacionalne kontrolne liste robe dvostruke namjene.

3.31 POGLAVLJE 31: VANJSKA, BEZBJEDNOSNA I ODBRAMBENA POLITIKA

3.31.1. POLITIČKI DIJALOG

Šesti sastanak **Savjeta za stabilizaciju i pridruživanje između Crne Gore i Evropske unije** održan je u Luksemburgu 22. VI 2015.

Predsjednik Vlade Crne Gore **Milo Đukanović** boravio je 14-15. IV 2015. u zvaničnoj posjeti Briselu gdje se sastao s predsjednikom Evropske komisije **Žan-Klodom Junkerom**, predsjednikom Evropskog savjeta **Donaldom Tuskom** i komesarom za politiku susjedstva i pregovore o proširenju **Johanesom Hanom**.

Predsjednik Vlade **Milo Đukanović**, tokom posjete Briselu, gdje je učestvovao na sastanku Zapadnobalkanske šestorke s komesarima EU, sastao se 21. IV 2015. s visokom predstavnicom EU za vanjsku i bezbjednosnu politiku **Federikom Mogerini**.

Predsjednik Vlade Crne Gore **Milo Đukanović** sastao se 3. VI 2015. s potpredsjednikom Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) **Filom Benetom**.

Predsjednik Vlade Crne Gore **Milo Đukanović** sastao se 7. VII 2015. s generalnim direktorom Generalne direkcije za politiku susjedstva i pregovore o proširenju u Evropskoj komisiji **Kristijanom Danijelsonom**. Predsjednik Skupštine Crne Gore **Ranko Krivokapić** učestvovao je na desetom sastanku Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje (POSP) koji je održan 8-9. IV 2015. u Budvi.

Potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija prof. dr **Igor Lukšić** učestvovao je na šestom sastanku Savjeta za stabilizaciju i pridruživanje između Crne Gore i Evropske unije koji je održan u Luksemburgu 22. VI 2015.

Državni sekretar za evropske integracije i glavni pregovarač za vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji ambasador **Aleksandar Andrija Pejović** je boravio u posjeti: Srbiji (5. V 2015), Njemačkoj (12. VI 2015) i Mađarskoj (29. VI - 30. VI 2015) tokom kojih je ostvario brojne susrete i konsultacije o toku evropske integracije Crne Gore s tamošnjim zvaničnicima.

BILATERALNA SARADNJA (Vidjeti 1.3.1.2. Bilateralna saradnja sa zemljama u regionu)

Regionalne inicijative

Crna Gora kontinuirano daje doprinos i aktivno učestvuje u radu **Zapadno-Balkanske šesterke** kao jednog od najvažnijih regionalnih okvira za ekonomski rast i razvoj regiona i podsticaj u procesu evropskih integracija. Samit Zapadno-balkanske šesterke je održan u Beču 27. VIII 2015. kao još jedan značajan korak u nastavku saradnje šest zapadnobalkanskih zemalja.

Crna Gora je u prethodnom periodu intenzivno radila na aktivnostima povodom uspostavljanja **Fonda za Zapadni Balkan** u Tirani čije je osnivanje planirano u posljednjem kvartalu 2015. Crna Gora predsjedava **Upravnim odborom Regionalne škole za državnu upravu (RESPA)** od 30. X 2014. u jednogodišnjem periodu i preuzela je jednogodišnje predsjedavanje **Regionalnom inicijativom za migracije, azil i raseljena lica (MARRI)** 10. VI 2015.

3.31.2. ZAJEDNIČKA VANJSKA I BEZBJEDNOSNA POLITIKA

3.31.2.1 SARADNJA S MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA

Saradnja s Ujedinjenim nacijama

Ljudska prava

Vlada Crne Gore je 2. VII 2015. donijela Srednjeročni izvještaj o implementaciji preporuka Opšteg periodičnog pregleda (UPR) o stanju ljudskih prava.

Crna Gora se pridružila svim izjavama EU tokom zasijedanja i pozicijama EU u odnosu na rezolucije koje su bile predmet odlučivanja.

Održivi razvoj

Crna Gora je aktivno učestvovala u svim rundama međuvladinih pregovora o post-2015 razvojnoj agendi. Crna Gora je učestvovala na Trećoj međunarodnoj konferenciji o finansiranju za razvoj u Adis Abebi, Etiopija, 13-16. VII 2015.

Razoružanje, neširenje oružja za masovno uništenje i kontrola spoljne trgovine oružjem

U saradnji s Centrom za prevenciju konflikta OEBS, 25. i 26. VI je organizovana radionica za sprovođenje Akcionog plana za sprovođenje Rezolucije Savjeta bezbjednosti UN 1540 (2014-2018), i dogovoreni budući modeli saradnje s međunarodnim partnerima u implementaciji mjera predviđenih AP. Crna Gora je učestvovala na 14. regionalnom sastanku, za države Istočne Evrope, nacionalnih vlasti za implementaciju Konvencije o hemijskom oružju, koji održan u Ljubljani, 26-28. V 2015. Crna Gora je postala članica Konvencije o nuklearnoj sigurnosti 22. VII 2015.

Saradnja sa Savjetom Evrope

Komitet ministara Savjeta Evrope je 12. V 2015. usvojio preporuke i objavio novi evaluacioni Izvještaj o primjeni Evropske povelje za regionalne ili manjinske jezike u Crnoj Gori. Crna Gora je na sjednici Komiteta ministara Savjeta Evrope koji je održan 19. V 2015. podržala usvajanje Dodatnog protokola na konvenciju SE o sprječavanju terorizma.

Komitet Savjeta Evrope za borbu protiv pranja novca (MONEYVAL) objavio je Izvještaj za Crnu Goru u vezi s implementacijom međunarodnih i evropskih standarda o borbi protiv pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma 23. VI 2015.

Saradnja s OEBS-om

Crna Gora je preuzela predsjedavanje Forumom za bezbjednosnu saradnju (FSC) 22. IV 2015.

3.31.2.2 IMPLEMENTACIJA SANKCIJA I RESTRIKTIVNIH MJERA

Crna Gora sprovodi sve restriktivne mjere Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija i EU, i u proteklom periodu je započela aktivnosti na objavljivanju pojedinačnih odluka u Službenom listu, u skladu sa Zakonom o međunarodnim restriktivnim mjerama.

3.31.2.3 SPRJEČAVANJE SUKOBA

Crna Gora u okviru OEBS Foruma za bezbjednosnu saradnju podržava napore za mirno rješavanje krize u Ukrajini, a konkretan doprinos dala je učešćem jednog vojnog posmatrača u **Ukrajini** u skladu sa odredbama Bečkog dokumenta 2011. Crna Gora je od 28. VII do 7. VIII 2015. participirala s jednim inspektorom za kontrolu naoružanja u Inspekcijiskom timu Kanade tokom inspekcije specifičnog područja na teritoriji Ukrajine u skladu s Bečkim dokumentom 2011.

3.31.2.4. KONTROLA NAORUŽANJA

Crna Gora u potpunosti realizuje obaveze koje proističu iz "**Bečkog dokumenta 2011**", koje se tiču kontrole naoružanja tako što je svake godine prihvatala po jednu evaluacijsku posjetu i po tri inspekcije specifičnog područja. U izvještajnom periodu realizovana je evaluacijska posjeta R. Albanije na teritoriji Crne Gore. Pored obavezujućih kvota Crna Gora ima razvijenu i bilateralnu saradnju na polju kontrole naoružanja sa SR Njemačkom, Mađarskom i Kraljevinom Danskom. U okviru bilateralne saradnje SR Njemačka je 23-25. II 2015. sprovela evaluacijsku posjetu Crnoj Gori.

Kada je u pitanju implementacija **Sporazuma o podregionalnoj kontroli naoružanja (SPKN)**, Član IV Dejtonskog sporazuma, Crna Gora vrši redovnu razmjenu godišnjih vojnih informacija i sprovodi inspekcijski režim s ostalim potpisnicama. Od 1. I 2015, ugovorne strane preuzele su vlasništvo nad Sporazumom od OEBS-a, odnosno samostalno upravljaju daljom implementacijom Sporazuma. U okviru procesa prenosa ovlašćenja Crna Gora je ažurirala Sporazum putem adenduma i pripremila je Odluku i Standardne operative procedure za buduće angažovanje gostiju posmatrača OEBS-a. Crna Gora je izvršila inspekciju prijavljene lokacije u R. Srbiji 5-7. V 2015, a R. Hrvatska u Crnoj Gori 26 - 28. V 2015.

Pod pokroviteljstvom Evropske komisije, 21. i 22. V 2015. održana je treća radionica posvećena izradi **Nacionalnog akcionog plana Crne Gore za hemijsku, biološku, radiološku i nuklearnu odbranu** (*Montenegro National CBRN Action Plan*). Uz pomoć stručnjaka iz Međuregionalnog istraživačkog instituta UN za kriminal i pravosuđe i Združenog istraživačkog centra Evropske komisije (pripremljen je završni nacrt plana i poslat nadležnim institucijama u Crnoj Gori, na mišljenje do 1. IX 2015, nakon čega bi uslijedilo usvajanje plana.

U toku je proces rješavanja viškova ubojnih sredstava kroz program MONDEM. U toku su pripremne radnje za realizaciju III₄ faze MONDEM programa u količini od 27,47 tona. Do sada je kroz ovaj program ukupno neutralizovano 1.514,67 tona viškova ubojnih sredstava. U ovom periodu Vlada SR Njemačke je finansirala rekonstrukciju 4 objekta u skladištu Brezovik i to 3 (tri) objekta za smještaj ubojnih sredstava i jedan objekat za smještaj drugih rezervi VCG. Rekonstruisani objekti mogu u potpunosti da posluže svojoj svrsi i da obezbijede uslove za pravilan smještaj i čuvanje rezervi VCG.

Na osnovu Zakona o oružju donijeti su sljedeći pozakonski propisi: Pravilnik o bližem načinu osposobljavanja građana za pravilnu upotrebu oružja („Sl. list CG", broj 34/15); Pravilnik o bližem načinu onesposobljavanja oružja („Sl. list CG", broj 34/15); Pravilnik o obrascima isprava o oružju („Sl. list CG", broj 35/15) i Pravilnik o bližem načinu raspolaganja oduzetim i predatim oružjem i municijom („Sl. list CG", br. 36/15).

Vlada je 8. V 2015, donijela Strategiju za prevenciju i suzbijanje terorizma, pranja novca i finansiranja terorizma 2015-2018. i Akcioni plan za njeno sprovođenje do 2016.

3.31.3. ZAJEDNIČKA BEZBJEDNOSNA I ODBRAMBENA POLITIKA – KAPACITETI ZA DOPRINOS

Crna Gora aktivno učestvuje u CSDP programima obuke koji se organizuje u regionu u cilju edukacije i jačanja administrativnih kapaciteta.

3.31.3.1 Upravljanje civilnim krizama

Normativni okvir

Sprovedene su sljedeće aktivnosti u vezi izrade i donošenja zakonskih i podzakonskih akta: Skupština Crne Gore je 14. V 2015. usvojila Zakon o potvrđivanju Memoranduma o razumijevanju o institucionalnom okviru za Inicijativu za pripremljenost i prevenciju katastrofa u jugoistočnoj Evropi (DPPI SEE) ("Sl. list CG – Međunarodni ugovori", br. 8/15), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zapaljivim tečnostima i gasovima Skupština Crne Gore je usvojila 31. VII 2015. koji je dostavljen Službenom listu na objavljivanje, zatim Pravilnik o bližim uslovima koje mora da obezbijedi pravno lice za pregled ispravnosti vozila za prevoz opasnih materija ("Sl. list CG", br. 24/15); Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencija o eksplozivnim materijama ("Sl. list CG", br. 26/15); Pravilnik o načinu upotrebe specijalističkih jedinica i načinu utvrđivanja visine naknade za njihovo dežurstvo i aktivnosti tokom zaštite i spašavanja u vanrednim stanjima ("Sl. list CG", br. 26/15); Pravilnik o bližem sadržaju zahtjeva za izdavanje i obrascu sertifikata o osposobljenosti vozača za prevoz opasnih materija ("Sl. list CG", br. 26/15); Pravilnik o bližem načinu organizovanja i sprovođenja provjere znanja lica koja učestvuju u utovaru i istovaru opasnih materija ("Sl. list CG", br. 31/15); Pravilnik o bližem načinu organizovanja i sprovođenja provjere znanja lica zaduženog za bezbjednost prevoza opasnih materija ("Sl. list CG", br. 31/15); Pravilnik o bližem načinu organizovanja i sprovođenja provjere znanja vozača za prevoz opasnih materija ("Sl. list CG", br. 31/15) i Pravilnik o izmjenama Pravilnika o programu i načinu polaganja stručnog ispita za vršenje poslova rukovođenja službom zaštite i stručnog ispita za rad na poslovima zaštite i spašavanja ("Sl. list CG", br. 32/15).

Bilans ostvarenih rezultata

U okviru projekta „*Prekogranična zaštita od požara*“, koji finansira EU u okviru Programa prekogranične saradnje Bosna i Hercegovina – Crna Gora izvedena je prekogranična pokazna vježba, 1. VI 2015. u Kolašinu; Završen je i projekat „*Smanjenje rizika od zemljotresa i požara u obrazovnim ustanovama*“, koji je Ministarstvo unutrašnjih poslova realizovalo u saradnji s OEBS-om. U okviru projekta „*Poboljšanje kapaciteta na polju pronalaženja, transporta i uništavanja NUS-a*“, u okviru NATO Programa Nauka za mir i bezbjednost, nastavljene su aktivnosti u cilju opremanja i obuke Grupe za neeksplozivna ubojna sredstva (NUS). Izdvajamo obuku prvog stepena za rad sa NUS-om, koja je održana u periodu od 14. VI do 3 VII 2015. u Hrvatskom Centru za razminiranje u Zagrebu.

U okviru višekorisničkog IPA programa „Civilna zaštita za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“, faza II za period 2013-2015, održana je, u periodu od 15-19. VI 2015. u Skoplju, *druga regionalna terenska vježba „IPA CAMPEX 2015“*, koja se odnosila na zbrinjavanje unesrećenih nakon katastrofalnog zemljotresa.

Uništavanje neeksplozivnih ubojnih sredstava (NUS) – Tim za uništavanje NUS-a, u izvještajnom periodu, izvršio je prikupljanje i uništavanje 1,5 tone NUS-a s cjelokupne teritorije Crne Gore, u skladu s procedurama.

3.31.3.2 Upravljanje vojnim krizama

Pripadnici Vojske Crne Gore su nastavili angažovanje u **misiji „Resolute Support“** i u martu 2015. upućen je II kontingent, koji je angažovan na zadacima obezbjeđenja međunarodnih timova za obuku Avganistanske nacionalne armije (ANA) u TAAC (N), Masar-e Sharif. II kontingent broji 17 pripadnika Vojske Crne Gore, od toga su tri pripadnika angažovana u zajedničkom timu zemalja Američko-jadranske povelje (A-5) u okviru Operativnog centra u Masar-e Sharifu (SAROC). U toku je obuka pripadnika Vojske Crne Gore za III kontingent koji će biti angažovan u misiji „Resolute Support“ od septembra 2015. Pored angažovanja u misijama ISAF i „Resolute Support“, pripadnici Vojske Crne Gore su angažovani još u tri međunarodne misije i operacije: **ATALANTA** u vodama zapadnog Indijskog okeana, pomorska operacija EU (trenutno jedan oficir u Operativnoj komandi u Nortvudu) i misiji **EU u Maliju - EUTM**.

3.31.4 Bezbjednosne mjere

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o tajnosti podataka Skupština je usvojila 31. VII 2015. Zakonom je proširena lista lica koja imaju pristup nacionalnim tajnim podacima bez dozvole, na predsjednika i članove Senata Državne revizorske institucije, propisana su i ovlašćena lica za određivanje stepena tajnosti podataka, za podatke koji nastaju u radu radnog tijela koje obrazuje starješina organa, odnosno generalni sekretar Skupštine ili Vlade Crne Gore, kao i ovlašćenja za podnošenje zahtjeva za izdavanje dozvole za pristup tajnim podacima članovima radnih tijela, licima na stručnom osposobljavanju, volonterima, kadetima i licima angažovanim po osnovu ugovora.

Uredba o bližim uslovima i načinu sprovođenja administrativnih i fizičkih mjera zaštite tajnih podataka donijeta je 27. VIII 2015, dok se donošenje uredbe o uslovima i načinu obezbjeđivanja kriptozastite tajnih podataka očekuje u prvoj polovini septembra 2015.

U skladu sa Sporazumom o bezbjednosnim procedurama za razmjenu i zaštitu tajnih podataka s EU, vrši se redovna razmjena tajnih podataka EU stepena tajnosti „INTERNO/RESTRICTED“ koji se odnose na EU misije. U izvještajnom periodu izdata su dva EU PSC za predstavnika NSA u Misiji Crne Gore pri NATO i Misiji Crne Gore pri EU i za lice angažovano u misiji EU TRAINING MISSION MALI.

3.32 POGLAVLJE 32: FINANSIJSKI NADZOR

3.32.1. Unutrašnja finansijska kontrola u javnom sektoru

Vlada je nakon razmatranja konsolidovanog izvještaja o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore za 2014. donijela osam zaključaka kojima se obavezuju institucije u javnom sektoru, koje do sad nijesu ostvarile zadovoljavajući nivo napretka u implementaciji sistema, da inteziviraju aktivnosti na unapređenju sistema unutrašnjih finansijskih kontrola.

Generalni direktorat za centralnu harmonizaciju (CHU)

GD za centralnu harmonizaciju je pripremio i Vladi Crne Gore dostavio na usvajanje Konsolidovani izvještaj o sistemu unutrašnjih kontrola u javnom sektoru Crne Gore za 2014. godinu, koji ima za cilj da izvijesti Vladu o napretku ostvarenom u unapređenju sistema unutrašnjih finansijskih kontrola..

Finansijsko upravljanje i kontrola

Sprovođenje sistema finansijskog upravljanja i kontrole u javnom sektoru Crne Gore započelo je određivanjem lica zaduženog za uspostavljanje i sprovođenje ovog procesa. U javnom sektoru 97 korisnika sredstava budžeta odredilo je lice za uspostavljanje i razvoj finansijskog upravljanja i kontrole (82 na centralnom i 15 na lokalnom nivou).

Unutrašnja revizija

U skladu s Uredbom o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru, 30 subjekata javnog sektora (15 na centralnom i 15 na lokalnom nivou) je u obavezi da uspostave posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju. 29 subjekata (15 na centralnom i 14 na lokalnom nivou⁸) je organizaciono uspostavilo posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju.

U 29 subjekata koji su uspostavili jedinicu za unutrašnju reviziju:

- 13.79 % ili 4 jedinice nemaju unutrašnjeg revizora
- 20,69 % ili 6 jedinica ima jednog unutrašnjeg revizora
- 37.93 % ili 11 jedinica ima dva unutrašnja revizora
- 27,59 % ili 8 jedinica ima tri ili više unutrašnjih revizora (1 jedinica ima 7 unutrašnjih revizora, 1 jedinica ima 5 unutrašnjih revizora, 1 jedinica po 4 unutrašnja revizora i 5 jedinica ima 3 unutrašnja revizora).

Dodatno, još je 6 subjekata javnog sektora je uspostavilo posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju i rasporedilo je 6 unutrašnjih revizora.

Ostvareni napredak u uspostavljanju funkcije unutrašnje revizije se može vidjeti i kroz podatke koje Ministarstvo finansija prikuplja kroz konsolidovani izvještaj.

Tabela 1: Osnovni podaci o reviziji

	Broj revizora	Broj revizija	Date preporuke
2011	31	59	72
2012	44	68	269
2013	46	101	419
2014	60	114	454

⁸Opština Ulcinj još uvijek nije uspostavila jedinicu za unutrašnju reviziju.

2015	65		
------	----	--	--

Od ukupno 65 raspoređenih unutrašnjih revizora u javnom sektoru, do sada je 51 unutrašnji revizor stekao sertifikat ovlaštenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru, pri čemu 30 revizora posjeduje nacionalni sertifikat, dok je 28 revizora steklo međunarodni sertifikat. Ukupno 7 raspoređenih sertifikovanih revizora je steklo i nacionalni i međunarodni sertifikat. Ostali raspoređeni unutrašnji revizori su u postupku sticanja sertifikata.

U 25 subjekata koji su rasporedili unutrašnje revizore potpisana je Povelja unutrašnje revizije u 23 jedinice. Pored ovih subjekata Povelja je potpisana i kod još 4 subjekta koji su uspostavili posebnu jedinicu. Od 29 subjekata javnog sektora koji su rasporedili unutrašnje revizore njih 21 donijelo je strateški i godišnji plan unutrašnje revizije ili 72,41 %. Ovi planovi obuhvataju sve procese koji se odvijaju u subjektu uključujući i procese i aktivnosti finansirane iz IPA projekata. Većina ovih planova je izrađena na bazi procjene rizika i uz odobrenje rukovodioca subjekta.

3.32.2. Eksterna revizija

U izvještajnom periodu, Senat broji četiri od pet ustavno definisanih članova Senata i ukupan broj zaposlenih u DRI je 63. Pored četiri člana Senata, ukupan broj revizora je 39. Od ukupno 39 revizora, načelnika u sektoru je pet izvršilaca; državni revizor - rukovodilac odeljenja je 10; državnih revizora je 15 i 9 mlađih revizora. U Jedinici za unutrašnju reviziju je zaposlen jedan mlađi unutrašnji revizor.

Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu primila dva državna revizora, od kojih je jedan izabran iz redova mlađih revizora.

U izvještajnom periodu, Institucija je raspisala 2 javna oglasa: Viši savjetnik II - savjetnik za informacione tehnologije i Viši savjetnik II - savjetnik za pravna pitanja i antikorupciju, krivične i prekršajne prijave.

U izvještajnom periodu, Institucija je raspisala interni oglas unutar državnog organa za prijem lica u radni odnos za Rukovodioca jedinice za unutrašnju reviziju i Rukovodioca odeljenja za pravna pitanja, prekršajne i krivične prijave i antikorupciju. Ista radna mjesta se nijesu uspjela popuniti internim oglasom, pa će stoga Institucija raspisati javni oglas za prijem lica za ova radna mjesta.

Shodno Godišnjem planu revizije, u izvještajnom periodu, Državna revizorska institucija Crne Gore je izradila i objavila:

Izveštaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Crvenog krsta Crne Gore za 2013. (finansijska revizija i revizija pravilnosti); Izveštaj o kontrolnoj reviziji Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija (kontrolna revizija); Izveštaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Centra za posredovanje za 2014. (finansijska revizija i revizija pravilnosti); Izveštaj o reviziji Registra ugovora o koncesijama (revizija pravilnosti); Izveštaj o reviziji uspjeha

„Efikasnost Poreske uprave u sprovođenju mjera naplate poreskog duga“ (revizija uspjeha) i Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ustavnog suda za 2014. (finansijska revizija i revizija pravilnosti).

Pregled finansijskih revizija i revizija pravilnosti u izvještajnom periodu:

Subjekt i/ili predmet revizije	Vrsta revizije	Vrsta mišljenja	Broj preporuka
Crveni krst	Finansijska revizija i revizija pravilnosti	Uslovno mišljenje na finansijski izvještaj i uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	12
Centar za posredovanje	Finansijska revizija i revizija pravilnosti	Pozitivno mišljenje na finansijski izvještaj i pozitivno mišljenje na reviziju pravilnosti	4
Registar ugovora o koncesijama	Revizija pravilnosti	Negativno mišljenje	6
Ustavni Sud	Finansijska revizija i revizija pravilnosti	Pozitivno mišljenje na finansijski izvještaj i uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	4

Pregled revizija uspjeha i kontrolni revizija za izvještajni period:

Subjekt i/ili predmet revizije	Vrsta revizije	Broj zaključaka	Broj preporuka
Zavod za izvršenje krivičnih sankcija	Kontrolna revizija	2 preporuke su realizovane; 1 preporuka djelimično realizovana; 4 preporuke nijesu realizovane	7
Efikasnost Poreske uprave u sprovođenju mjera naplate poreskog duga	Revizija uspjeha	4	8

U cilju daljeg jačanja saradnje i praćenja realizacije preporuka datih u pojedinačnim izvještajima o reviziji, u izvještajnom periodu, DRI je u saradnji s Odborom za ekonomiju, finansije i budžet i NVO "Institut Alternativa" izradila nacrt Protokola o saradnji s Odborom za ekonomiju, finansije i budžet.

3.32.3. Zaštita finansijskih interesa EU

Vlada je 16. IV 2015. donijela Strategiju za borbu protiv prevara i upravljanje nepravilnostima u cilju zaštite finansijskih interesa EU za period 2015-2017, kao i prateći Akcioni plan. Aktivnosti planirane ovim dokumentom se ispunjavaju u predviđenim rokovima.

3.32.4. Zaštita eura od falsifikovanja

Vlada je 4. VI 2015. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Međunarodne konvencije o sprečavanju falsifikovanja novca. Predlog zakona je upućen Skupštini Crne Gore na usvajanje. Na ovaj način Crna Gora će se pridružiti velikom broju zemalja u kojima ova konvencija predstavlja dio pravnog poretka, među kojima su i članice Evropske unije koje obavezuje Direktiva 2014/62/EU.

3.33 POGLAVLJE 33: FINANSIJSKE I BUDŽETSKE ODREDBE

3.33.1 Radionica na temu: Sopstvena sredstva EU

Radionica o sopstvenim sredstvima EU održana je 3. i 4. VI 2015. u Podgorici, kojom prilikom su održane tri paralelne radionice na temu PDV resursa, tradicionalnih sopstvenih sredstva i finansijskih aspektata koji obuhvataju neto budžetske bilanse i simulaciju očekivanih uplaćivanja sopstvenih sredstava Crne Gore. Pored pet eksperata Generalnog direktorata za budžet iz Evropske komisije, radionici su prisustvovali predstavnici Ministarstva finansija, Poreske uprave, Uprave carina, Zavoda za statistiku i Centralne banke Crne Gore.

3.33.2 Priprema strategijskih dokumenata

Operativni tim za izradu i realizaciju Nacionalne strategije i Akcionog plana za uspostavljanje funkcionalne strukture i koordiniranje aktivnosti na razvoju i unapređenju IT sistema i administrativnih kapaciteta u oblasti poreza, carina i sistema sopstvenih sredstava u periodu pristupanja EU nastavio je aktivnosti koje su se u proteklom periodu ogledale u donošenju poslovne i ICT strategije za period 2015. – 2019. ICT Strategija 2015-2019 je dodatno revidirana u skladu sa Poslovnom strategijom, novim okolnostima i preporukama DG TAXUD-a, koje su prezentirane tokom redovne misije u junu. Prethodno je DG TAXUD-u poslata prevedena draft verzija ICT Strategije na koju su dostavili komentare.

3.33.3 Suzbijanje sive ekonomije

U cilju eliminisanja nelojalne konkurencije i slabljenja konkurentnosti preduzeća koja posluju u formalnoj zoni, Komisija za suzbijanje sive ekonomije je nastavila s implementacijom mjera. Ministarstvo finansija je Vladi Crne Gore u julu dostavilo Predlog Nacionalne strategije za borbu protiv nelegalnog prometa duvanskih proizvoda u kojoj je predstavljenja aktuelna situacija i definisani ciljevi strategije kroz poglavlje o nelegalnom tržištu duvanskih proizvoda u Crnoj Gori, Strategiju suočavanja sa problemima krijumčarenja i ilegalnim prometom duvanskih proizvoda i Akcionim planom za suzbijanje nelegalnog prometa duvanskim proizvodima.

PRILOG 1

Spisak zakona koje je Skupština donijela u periodu od 1. IV do 1. IX 2015.

1. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju i obezbjeđenju;
2. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku;
3. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći;
4. Zakon o sporazumnom finansijskom restruktuiranju dugova prema finansijskim institucijama;
5. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o regionalnom razvoju;
6. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti;
7. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o biračkom spisku;
8. Zakon o izmjeni Zakona o upravnom postupku;
9. Zakon o potvrđivanju Okvirnog sporazuma između Crne Gore koju predstavlja Vlada Crne Gore i Evropske komisije o pravilima za sprovođenje finansijske pomoći Unije Crnoj Gori u okviru instrumenta pretpristupne podrške (IPA II);
10. Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Slovačke o ekonomskoj saradnji;
11. Zakon o potvrđivanju Odluke o pristupanju Crne Gore Sporazumu o Vladinim nabavkama pri Svjetskoj trgovinskoj organizaciji
12. Zakon o dopuni Zakona o javnim nabavkama
13. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Sudskom savjetu i sudijama
14. Zakon o izmjeni Zakona o strancima
15. Zakon o naknadi štete žrtvama krivičnih djela nasilja
16. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti
17. Zakon o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku
18. Zakon o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti;
19. Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom;
20. Zakon o likvidaciji i stečaju društava za osiguranje;

21. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti;
22. Zakon o patentima;
23. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti potrošača;
24. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o akreditaciji;
25. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti vazduha;
26. Zakon o izmjeni Zakona o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine;
27. Zakon o kooperativama;
28. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o duvanu;
29. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o jahtama;
30. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova;
31. Zakon o kinematografiji;
32. Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Kosovo* o policijskoj saradnji;
33. Zakona o potvrđivanju Memoranduma o razumijevanju o institucionalnom okviru Inicijative za pripremljenost i prevenciju katastrofa u Jugoistočnoj Evropi;
34. Zakon o potvrđivanju Protokola o privilegijama i imunitetima Centra za sprovođenje zakona u Jugoistočnoj Evropi;
35. Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o uzajamnoj pomoći u carinskim pitanjima;
36. Zakon o potvrđivanju Ugovora o Energetskoj povelji;
37. Zakon o potvrđivanju Atinske konvencije o prevozu putnika i njihovog prtljaga morem, usvojene 1974. godine i Protokola iz 2002. godine uz Atinsku konvenciju o prevozu putnika i njihovog prtljaga morem, usvojene 1974. godine;
38. Zakon o potvrđivanju Konvencije Međunarodne organizacije rada o bezbjednosti i zdravlju u građevinarstvu broj 167;
39. Zakona o potvrđivanju Konvencije Međunarodne organizacije rada o promotivnom okviru za bezbjednost i zdravlje na radu broj 187;
40. Zakona o zaštiti potrošača – korisnika finansijskih usluga;
41. Zakon o izmirenju obaveza prema radnicima Kombinata aluminijuma koji su, usled stečaja preduzeća, ostvarili pravo na penziju;
42. Zakon o dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti;
43. Zakon o izmjenama Zakona o državnom tužilaštvu;
44. Zakon o izmjeni Krivičnog zakonika Crne Gore;
45. Zakon o saradnji Crne Gore sa iseljenicima;
46. Zakon o potvrđivanju Protokola između Crne Gore i Republike Slovačke uz Ugovor između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i Socijalističke Republike Čehoslovačke o regulisanju pravnih odnosa u građanskim, porodičnim i krivičnim stvarima od 20. januara 1964. godine;
47. Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o tajnosti podataka;

48. Zakon o registrima prebivališta i boravišta;
49. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zapaljivim tečnostima i gasovima;
50. Zakon o potvrđivanju Ugovora o osnivanju Centra za razvoj finansija (CEF);
51. Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o budžetu Crne Gore za 2015. godinu;
52. Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o budžetu Crne Gore za 2015. godinu;
53. Zakon o izmjeni i dopunama zakona o sigurnosti pomorske plovidbe;
54. Zakon o potvrđivanju Pariškog memoranduma o razumijevanju o kontroli države luke;
55. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o boravišnoj taksi;
56. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti dobrobiti životinja;
57. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o divljači i lovstvu;
58. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o vodama;
59. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sadnom materijalu;
60. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sjemenskom materijalu poljoprivrednog bilja;
61. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja;
62. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o veterinarstvu;
63. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stočarstvu;
64. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o šumama;
65. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o morskom ribarstvu i marikulturi;
66. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o identifikaciji i registraciji životinja;
67. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o volonterskom radu;
68. Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Crne Gore i Republike Turske o socijalnom osiguranju;
69. Zakon o arbitraži;
70. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku;
71. Zakon o ličnom stečaju potrošača;
72. Zakon o konverziji kredita u švajcarskim francima CHF u eure EUR;
73. Zakon o dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti;
74. Zakon o dopuni Zakona o zdravstvenoj zaštiti;
75. Zakon o izmjenama Zakona o zaštiti depozita;
76. Zakona o zaštiti depozita;
77. Zakon o dopuni Zakona o visokom obrazovanju.

PRILOG 2 – SPROVEDENE OBUKE I DODATNE AKTIVNOSTI U ODREĐENIM POGLAVLJIMA PRAVNE TEKOVINE

POLITIČKI KRITERIJUMI

POLICIJSKA SARADNJA I BORBA PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA

1.1.7.6. Sprovedene obuke

U periodu od 1. IV do 1. IX 2015, u cilju unapređenja implementacije modela „Policija vođena obavještajnim radom-ILP“ i jačanja kapaciteta za primjenu mjera tajnog nadzora, realizovano je šest aktivnosti za oblast ILP-a za 69 polaznika i osam aktivnosti za oblast tajnog nadzora za 64 polaznika. Službenici Jedinice za zaštitu svjedoka MUP-a učestvovali su na obukama u okviru projekta "Saradnja u krivičnom pravosuđu: Zaštita svjedoka u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije (WINPRO II)" na teme: "Procjena prijetnji i rizika", "Način korišćenja dostupnih otvorenih izvora informacija i obavještajnih podataka", "Izrada Legende" i "Kontra i anti nadzor u zaštiti svjedoka". Centar za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije Crne Gore je realizovao obuke na teme: "Mjere tajnog nadzora i korišćenje dokaza na sudu, posebno u slučajevima prikupljanja takvih dokaza u prekograničnoj saradnji", "Konferencija o suzbijanju prekograničnog kriminala između Crne Gore i Kosova", "Finansisjke istrage, pranje novca i procedure za oduzimanje imovine" i "Visokotehnološki kriminal i zaštita prava intelektualne svojine", na kojima su učestvovali predstavnici sudstva, tužilačke organizacije, kao i predstavnici Uprave policije.

POGLAVLJE 19 – SOCIJALNA POLITIKA I ZAPOŠLJAVANJE

3.19.5 – Socijalna inkluzija

31. V 2015. u Nikšiću organizovana je obuka za edukaciju roditelja, djece, RE aktivistkinja, službenika državne uprave o zaštiti od nasilja u porodici i maloljetničkih prisilnih brakova među romskom populacijom. Istoga dana u ovom gradu u okviru kampanje predstavnici Ministarstva su u romskim naseljima govorili o problemu nasilja nad ženama i prisilnim brakovima RE djevojčica, kao i pozitivnim primjerima afirmisanih i uspješnih, visokoobrazovanih pripadnika RE populacije.

5. VI 2015. u Beranama je organizovana druga obuka za edukaciju roditelja, djece, RE aktivistkinja, službenika državne uprave o zaštiti od nasilja u porodici i maloljetničkih prisilnih brakova među romskom populacijom. Istog dana u okviru kampanje predstavnici/ce Ministarstva su u romskim naseljima govorili o problemu nasilja nad ženama i prisilnim brakovima RE djevojčica.

23. VI 2015. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je u Podgorici organizovali obuku za mlade pripadnice nacionalnih manjina sa naglaskom na Romkinje i Egipćanke kako bi se osnažile za bavljenjem politike.

30. VI 2015. u Podgorici je organizovana treća obuka za edukaciju roditelja, djece, RE aktivistkinja, službenika državne uprave o zaštiti od nasilja u porodici i maloljetničkih prisilnih brakova među romskom populacijom. Istog dana u romskim naseljima razgovarano je o problemu nasilja nad ženama i prisilnim brakovima RE djevojčica.

3.19.7 Antidiskriminacija i jednake mogućnosti

U okviru projekta „Promocija i primjena principa i standarda rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou“ koje Ministarstvo za ljudska i manjinska prava sprovodi u saradnji sa Misijom OSCE-a u Crnoj Gori realizovane su aktivnosti:

- 18-19. V 2015. održan prvi trening za članove Mreže koordinatora na lokalnom nivou na temu: " Jačanje kapaciteta za korišćenje resursa na lokalnom nivou";
- 10. VI 2015. - Obuka za nove članove Mreže koordinatora i na lokalnom nivou na temu " Osnovi rodne ravnopravnosti";
- 22, 23 i 24. VI 2015. - održana je obuka na temu: "Rodno odgovorno budžetiranje - osnovna i napredna obuka".

U maju 2015. potpisan je Memorandum o razumijevanju između Ministarstva za ljudska i manjinska prava i osam nevladinih organizacija koje pružaju usluge SOS telefona za žene i djecu žrtve nasilja.

U maju i junu 2015. kao aktivnost iz Lokalnog akcionog plana Budva, a saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, organizovana je obuka za rad na računarima za nezaposlene žene iz ove opštine, a u julu 2015. su dodijeljeni sertifikati za 20 polaznica ove obuke.

U junu 2015. organizovana je jednodnevna obuka za multidisciplinarni tim u opštini Herceg Novi, kao aktivnost iz Nacrta lokalnog plana ove Opštine u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava.

U sklopu projekta „Uspostavljanje efikasnog sistema prevencije i zaštite djece i mladih od nasilja u porodici u obrazovnim institucijama“ koji su sproveli NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica“ i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u partnerstvu sa Centrom za stručno obrazovanje i Zavodom za školstvo, pripremljen je i licenciran program za obuku zaposlenih u vaspitno-obrazovnim institucijama pod nazivom: “Obrazovanje zaposlenih u vaspitno-obrazovnim institucijama o postupanju, prevenciji i zaštiti djece i mladih od nasilja u porodici”. U skladu sa tim izrađen je priručnik koji je objavljen u maju 2015. i tokom ovog mjeseca organizovane su obuke – 4 trodnevna seminara na ovu temu za 100 stručnih radnika/ca i nastavnog osoblja iz 36 crnogorskih škola. A za direktore ovih škola organizovan je jednodnevni sastanak i jedan dvodnevni seminar, gdje su upoznati sa osnovnim smjernicama postupanja, zakonskim obavezama i postojećim institucionalnim mehanizmima u oblasti zaštite od nasilja u porodici.

U aprilu 2015. u Odjeljenju za poslove rodne ravnopravnosti Ministarstva za ljudska i manjinska prava zaposlena je 1 službenica na neodređeno vrijeme, čime su ojačani administrativni kapaciteti Odjeljenja, koje sada ima 3 zaposlene na neodređeno vrijeme.

U maju 2015. u partnerstvu sa Zavodom za školstvo, kao dio obrazovnog programa „Integrisanje principa rodne ravnopravnosti u obrazovnim institucijama u Crnoj Gori” , organizovan je obuka na temu: „Rodna ravnopravnost s posebnim fokusom na nasilje u porodici i nad ženama” za 27 polaznika - nastavnika različitih struka osnovnih i srednjih škola i članova upravljačkih struktura škola.

U maju 2015. obilježen je Međunarodni dan ženskog preduzetništva, održavanjem konferencije „Moć žene”, u saradnji sa NVO ”Udruženje preduzetnica Crne Gore”.

Populacija Roma i Egipćana

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je organizovalo sljedeće aktivnosti:

- **7. IV 2015.** povodom 8. IV Svjetskog dana Roma javno predavanje na temu: “Osnovni istorijski pojmovi romskog jezika, kulture i umjetnost u Evropi”.
- **8. IV 2015.** u saradnji sa Ministarstvom kulture povodom 8. aprila, Svjetskog dana Roma, organizovana je svečanost na kojoj je uručena Plaketa za najbolji istraživački prilog na osnovu redovnog godišnjeg konkursa objavljen u medijima u 2014. na temu "Socijalna integracija Roma u Crnoj Gori".
- **21. IV 2015.** sastanak Komisije za praćenje sprovođenja Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012 – 2016. na kom je izvještavano o realizaciji mjera iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije, planiranih za prvi kvartal.
- **19. V 2015.** održan je sastanak sa predstavnicima NVO Centrar za romske inicijative i ženske RE nevladina organizacije “Prva”. Tema sastanka bio je dogovor o realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana za Pregovaračko poglavlje 23 , čiju realizaciju je planirano sprovoditi u saradnji sa NVO sektorom.
- **26. VI 2015.** organizovan sastanak Komisije za praćenje sprovođenja Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012 – 2016. na kom je izvještavano o realizaciji mjera iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije, planiranih za drugi kvartal.
- **30. VI 2015.** u Podgorici u osnovnoj školi Božidar Vuković - Podgoričanin organizovali kampanju pozitivnih primjera afirmisanih i uspješnih, visokoobrazovanih pripadnika RE populacije.
- **5-12. VII 2015.** obezbijedeno je sedmodnevno ljetovanje za 22. učenika/ca VIII i IX razreda romske i egipćanske populacije iz nekoliko osnovnih škola iz Podgorice, Nikšića i Berana, sa ukupnim brojem od 22 učenika/ca u cilju motivisanja romskih i egipćanskih učenika/ca za redovnim pohađanjem nastave i nastavkom školovanja.

- **10. VII 2015.** u saradnji sa Centrom bezbjednosti - Nikšić, u Ulcinju i Baru organizovana je četvrta kampanju u romskim naseljima o nasilju nad ženama i prisilnim brakovima RE djevojčica .

- **16. VII 2015.** u Budvi i Kotoru organizovana je peta kampanja u romskim naseljima o problemu nasilja nad ženama i prisilnim brakovima RE djevojčica.

POGLAVLJE 24 – PRAVDA, SLOBODA, BEZBJEDNOST

MIGRACIJE

3.24.1.5. Prikaz sprovedenih obuka

U aprilu 2015. sačinjen je Sveobuhvatan plan obuka u cilju osiguranja nesmetanog sprovođenja novog (usklađenog) pravnog okvira iz oblasti legalnih migracija u Crnoj Gori za 2015. S tim u vezi, uz finansijsku pomoć Međunarodne organizacije za migracije (IOM), u maju 2015. je održana jednodnevna obuka o primjeni novog Zakona o strancima. Takođe, na Policijskoj akademiji u Danilovgradu je u maju 2015. održan dvodnevni seminar na temu: „primjena novog Zakona o strancima“.

U Podgorici je 13-14. V 2015. realizovana radionica u organizaciji TAIEX-a, na temu „Suzbijanje nezakonitih migracija u državama članicama EU“.

Studijska posjeta Ministarstvu pravde Kraljevine Holandije preko TAIEX-a realizovana je 15-17. VII 2015.

AZIL

3.24.2.3. Prikaz sprovedenih obuka

Uvažavajući neophodnost usklađivanja zakonodavstva i praksi sa standardima Evropske unije, a u saradnji sa Delegacijom EK u Podgorici i Ministarstvom vanjskih poslova i evropskih integracija, organizovane su ekspertske posjete, uz podršku TAIEX-a, koje su realizovane u periodu od 6-9. IV 2015, od 20-24. VII 2015. i od 6-10. VII 2015.

Ekspert iz Belgije održao je obuke za službenike Direkcije za azil.

3.24.4. VANJSKE GRANICE I ŠENGEN

3.24.4.2. Prikaz sprovedenih obuka

U periodu od 1. IV do 1. VIII 2015., u saradnji sa Policijskom akademijom u Danilovgradu i drugim partnerima, realizovane su brojne obuke za službenike granične policije: kurs granične policije po modelu FRONTEx-a - realizovana je obuka za VI grupu od po 25 službenika; “Borba protiv trgovine ljudima” realizovana je za 124 službenika granične policije u saradnji sa Kancelarijom za borbu protiv trgovine ljudima, a uz podršku OEBS-a; “Sistem azila”, pohađalo je 60 službenika granične policije (ukupno je do sada ovu obuku pohađalo je 270 službenika granične policije); “Obuka za upotrebu ručnog GPS uređaja GARMIN Rino 650”, sprovedena je za 42 službenika granične policije; regionalna obuka

policijskih službenika graničnih policija Crne Gore, R. Albanije i Kosova* za rad u zajedničkim patrolama (obuku je uz podršku IOM-a pohađalo 20 službenika granične policije).

Međunarodni eksperti, u saradnji sa nacionalnim ekspertima, nastavili su sa izradom nacрта Šengenskog akcionog plana koji se odnosi na obuku, u cilju uspostavljanja sistema obrazovanja granične policije u skladu sa standardima, te implementacije Frontex-ovog Zajedničkog nastavnog plana i programa obuke za graničnu policiju u EU.

PRAVOSUDNA SARADNJA U GRAĐANSKIM I KRIVIČNIM STVARIMA,

3.24.5.2. Prikaz sprovedenih obuka

U izvještajnom periodu održane su sljedeće obuke:

27. i 28. IV 2015. - Danilovgrad, Centar za edukaciju u saradnji sa Policijskom akademijom iz Danilovgrada organizovao seminar na temu: **„Mjere tajnog nadzora i korišćenje dokaza na sudu, posebno u slučajevima prikupljanja takvih dokaza u prekograničnoj saradnji“**. Ovaj skup je imao za cilj da se, u skladu sa mjerom broj 2.2.1.17. iz Akcionog plana za pregovaračko Poglavlje 23 – Pravosuđe i temeljna prava, omogući sudijama, tužiocima i policijskim službenicima da unaprijede svoja znanja o primjeni mjera tajnog nadzora i korišćenju takvih dokaza na sudu, posebno u slučajevima prikupljanja takvih dokaza u prekograničnoj saradnji. Seminaru je prisustvovalo 14 učesnika i to 5 predstavnika tužilačke organizacije (2 2 zamjenika Višeg DT i dva zamjenika ODT) i 9 predstavnika sudstva (predsjednik suda, 6 sudija osnovnih sudova i dva savjetnika).

7. i 8. V 2015. - Plav, Centar za edukaciju u saradnji sa Ambasdom SAD u CG i njihovim EXBS Programom (Program Vlade SAD koji pruža podršku Ministarstvu finansija, graničnoj policiji i carini) u Crnoj Gori, organizovao regionalni seminar/obuku na temu: **"Konferencija o suzbijanju preko-graničnog kriminala između Crne Gore i Kosova*"**. Konferencija je okupila sudije i tužioce iz pograničnih (sjevernih) gradova, predstavnike graničnih policija, te predstavnike ministarstava pravde Crne Gore i Kosova*.

18. VI 2015. - Centar za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije CG, Ministarstvo pravde Crne Gore i UNDP – Kancelarija u Crnoj Gori, u okviru Programa edukacije nosilaca pravosudne funkcije o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, , u Podgorici su organizovali seminar **“Saradnja u krivičnim stvarima u EU”**. Ovaj projekat realizuje UNDP Crna Gora, a finansijski je podržan od strane Britanske Ambasade u Podgorici. Predavači na seminaru su bili: Maja Rakić, načelnica Sektora za međunarodnu pravnu pomoć i pravosudnu suradnju s državama članicama EU, Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske i Miroslav Bašović, sudija Višeg suda u Podgorici. Seminaru je prisustvovalo 5 predstavnika tužilačke organizacije, 14 predstavnika sudova, kao i jedan predstavnik Centra za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije.

SPREČAVANJE PRANJA NOVCA

3.24.6.5. Prikaz sprovedenih obuka

U periodu od 1. IV do 26. VIII 2015, 11 službenika Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma je učestvovalo na pet seminara koji su se odnosili na: suzbijanje transnacionalnog organizovanog kriminala, finansijske istrage, pranje novca, pribavljanje i obezbjeđivanje dokaza, praktične primjene novo-usvojenih zakona.

Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma je, preko Sektora za prevenciju, integracije i izvještavanje, u oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma organizovala obuku za nadzorni organ po Zakonu o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma (Agenciju za nadzor osiguranja) i njihove obveznike u sektoru životnog osiguranja.

3.24.7. BORBA PROTIV TRGOVINE LJUDIMA

3.24.7.5. Sprovedene obuke

U cilju jačanja sistema borbe protiv trgovine ljudima, realizovan je značajan broj obuka u pravcu unaprjeđenja profesionalnih kompetencija predstavnika sudstva, tužilaštva, policije, zdravstva, socijalnih službi, službenika lokalnih samouprava na teme: "Saslušanje maloljetnih žrtava trgovine ljudima", "Edukacija roditelja, djece, RAE aktivistkinja, službenika/ca državne uprave o zaštiti od nasilja u porodici i maloljetničkih prisilnih brakova", "Trgovina djecom, dječije prosjačenje i prisilni dječiji brakovi".

Realizovana je treća faza obuke Granične policije na temu suzbijanja trgovine ljudima po FRONTEX-ovom programu, kroz tri modula: I Modul-Podizanje svijesti o fenomenu trgovine ljudima; II Modul-dentifikacija; III Modul-Intervjuisanje. Obučeno je 126 službenika Granične policije kroz devet obuka na terenu, organizovanih na teritoriji opština Podgorica, Nikšić, Pljevlja, Bijelo Polje, Berane, Bar, Tivat i Herceg Novi. Obuku su organizovali Vladina Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima u saradnji sa Upravom policije i uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori.

BORBA PROTIV TERORIZMA

3.24.9.4. Prikaz realizovanih obuka

Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore, Ministarstvo pravde Crne Gore, Ministarstvo unutrašnjih poslova Slovenije i Regionalni savjet za saradnju (RCC), kao operativni sekretarijat Procesu saradnje u Jugoistočnoj Evropi (SEECP), organizovali su u Budvi 16. i 17. IV konferenciju ministara unutrašnjih poslova i pravde na temu borbe protiv terorizma. Na konferenciji, koja se održala pod okriljem Brdo procesa i albanskog predsjedavanja SEECP-om, ministri unutrašnjih poslova i pravde su razgovarali o borbi protiv terorizma i pravosudnom odgovoru na njega, a tokom dva panela razmijenili mišljenja o stranim borcima i prevenciji radikalizacije, nelagalne trgovine oružjem, municijom i eksplozivima i prevenciji na polju finansiranja terorizma.

29. i 30. IV 2015.-Konferencija o stranim terorističkim borcima, sprječavanju radikalizma i borbi protiv terorizma u regionu Balkana, koja je organizovana u Beogradu u saradnji sa diplomatskim predstavništvima Sjedinjenih Američkih Država, Evropske unije i OEBS-a.

Posebna pažnja posvećena je novim izazovima, kao što su: pravci kretanja stranih boraca, pravni okvir za borbu protiv terorizma, prevencija radikalizma i značaj regionalne saradnje.

Vojska CG- maj 2015., obuka specijalnih jedinica pripadnika Vojske Crne Gore, Slovenačke Vojske i oružanih snaga SAD. Cilj obuke je bio podizanje na veći nivo interoerabilnosti, planiranje, organizovanje i izvođenje dejstava u skladu sa NATO doktrinom.

Centar za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije, 26-28. VI 2015.- Seminar „Ratni zločini” (uključio sesiju „Strani borci”). Seminaru prisustvovalo 25 polaznika (8 tužilaca i 17 sudija). MUP-a R. Slovenije, Sektor kriminalističke policije i Sekretarijat Konvencije PCC SEE Ljubljana, 23-24. VI 2015. bili su organizatori sastanaka mreže za borbu protiv terorizma u okviru Konvencije za policijsku saradnju u Jugoistočnoj Evropi (PCC SEE) i članova Inicijative za borbu protiv terorizma. Razmatrana su strateška pitanja koja se tiču regionalnih napora i budućih inicijativa u okviru borbe protiv terorizma.

Konferencija „Borba protiv podsticanja i regrutovanja stranih boraca terorista” imala je za cilj da doprinese daljim diskusijama na visokom nivou koje se tiču borbe protiv nasilnog ekstremizma, shodno rezoluciji Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, kao i da ponudi listu preporuka koje mogu poslužiti za diskusije OEBS-u i drugim međunarodnim forumima. Konferencija je bila održana u Becu, od 30. VI 1. VII 2015.

Obuke u dijelu otklanjanja posljedica terorističkog napada:

Kurs za operativno upravljanje (OMT follow-up), održan u periodu od 13-16. IV 2015., u Ankari (R. Turska) i napredni kurs (ADT follow-up), održan u periodu od 14. do 17. aprila 2015. godine, u Ankari (R. Turska). Predstavljaju nastavak OMT, TMC, ADT i Staff Cours-a kurseva u okviru Višekorisičkog IPA programa „Civilna zaštita za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“, faza II, za period 2013-2015.

Radionica „Inicijativa za bezbjednost proliferacije”, u periodu od 13-15. IV 2015., Zagreb, R. Hrvatska.

28. V-1. VI 2015.-Obuka i pokazna vježba za profesionalne spasioca službi zaštite i spašavanja iz ciljnih opština Crne Gore i Bosne i Hercegovine (44 spasioca - 24 iz Crne Gore i 20 iz Bosne i Hercegovine).

CARINSKA SARADNJA

3.24.10.3. Prikaz sprovedenih obuka

U organizaciji nacionalnih i međunarodnih partnera (UNODC, WCO, EXBS, SELEC) u izvještajnom periodu sprovedeno je 21 obuka na različite teme iz oblasti carinske bezbjednosti. Na ovim obukama učestvovalo je 75 carinskih službenika.

PRILOG 3 – Statistika Uprave za inspekcijske poslove u sprovođenju prava intelektualne svojine

AUTORSKO I SRODNA PRAVA

1. Optički diskovi

r.br.		po službenoj dužnosti	po opštem zahtjevu	po pojedinačnom zahtjevu	po zaduženoj prijavi	Ukupno
1.	Broj kontrola u oblasti prometa optičkih diskova	7	/	/	/	7
2.	Broj subjekata kod kojih su utvrđene nepravilnosti	1	/	/	/	1
3.	Broj utvrđenih nepravilnosti	1	/	/	/	1
4.	Broj ukazivanja	/	/	/	/	/
5.	Broj rješenja	1	/	/	/	1
6.	Broj slučajeva oduzete robe*	1	/	/	/	1
7.	Broj komada oduzete robe / vrijednost u eurima *	40 40,00 eura	/	/	/	40 40,00 eura
	• CD*	40	/	/	/	40
	• DVD	/	/	/	/	/
	• kasete	/	/	/	/	/
	• ketridž	/	/	/	/	/
8.	Broj izdatih prekršajnih naloga/ vrijednost u eurima	/	/	/	/	/
9.	Broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog	/	/	/	/	/

	postupka					
10.	Broj krivičnih prijava	/	/	/	/	/

*CD (40 komada u vrijednosti od 40,00 eura) su oduzeti od NN lica.

2. Softverska piraterija

r.br.		po službenoj dužnosti	po opštem zahtjevu	po pojedinačnom zahtjevu	po zaduženoj prijavi	Ukupno
1.	Broj kontrola u oblasti korišćenja softvera	27	/	/	/	27
2.	Broj subjekata kod kojih su utvrđene nepravilnosti	16	/	/	/	16
3.	Broj utvrđenih nepravilnosti	16	/	/	/	16
4.	Broj ukazivanja	16	/	/	/	16
5.	Broj rješenja	/	/	/	/	/
6.	Broj kontrolisanih računara	126	/	/	/	126
7.	Broj računara kod kojih je utvrđeno nelegalno korišćenje softvera	98	/	/	/	98
8.	Ukupan broj softvera koji se nelegalno koriste	197	/	/	/	197
	• microsoft windows	164	/	/	/	164
	• microsoft office	6	/	/	/	6
	• adobe	4	/	/	/	4
	• auto desk	11	/	/	/	11
	• symantek	/	/	/	/	/

	• corel	/	/	/	/	/
	• mob	/	/	/	/	/
	• win zip	2	/	/	/	2
	• acasee	/	/	/	/	/
	• nero	4	/	/	/	4
	• kaspersky	/	/	/	/	/
	• ostalo (nod)	6	/	/	/	6
9.	Broj izdatih prekršajnih naloga/vrijednost u eura	/	/	/	/	/
10.	Broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka	/	/	/	/	/
11.	Broj krivičnih prijava	/	/	/	/	/

PRAVA INDUSTRIJSKE SVOJINE (patent, žig, dizajn, oznake geografskog porijekla, topografija integriranih kola)

r.br.		po službenoj dužnosti	po opštem zahtjevu	po pojedinačnom zahtjevu	po zaduženoj prijavi	Ukupno
1.	Broj kontrola u oblasti industrijske svojine	11	11	1	/	23
2.	Broj subjekata kod kojih su utvrđene nepravilnosti	/	/	/	/	/
3.	Broj utvrđenih nepravilnosti	/	/	/	/	/
4.	Broj ukazivanja	/	/	/	/	/
5.	Broj rješenja	/	/	/	/	/

6.	Broj slučajeva oduzete robe	/	/	/	/	/
7.	Broj komada oduzete robe / vrijednost u eurima	/	/	/	/	/
	• patent	/	/	/	/	/
	• žig	/	/	/	/	/
	• dizajn	/	/	/	/	/
	• oznake goeg.porijekla	/	/	/	/	/
	• topografija integ.kola	/	/	/	/	/
8.	Broj izdatih prekršajnih naloga/vrijednost u eurima	/	/	/	/	/
9.	Broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka	/	/	/	/	/
10.	Broj krivičnih prijava	/	/	/	/	/

U ovom periodu od strane nosioca prava intelektualne svojine **podnijeta su ukupno 2 zahtjeva** (1 opšti i 1 pojedinačni) za zaštitu prava industrijske svojine (žig – robni znak).

PRILOG 4

3.19.7 – Zaključci Skupštine u vezi sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom

Planom edukacije u pružanju zaštite od svih oblika diskriminacije za 2015., obuhvaćeni su predstavnici državnog tužilaštva, budući da su Zakonom o zabrani diskriminacije i oni prepoznati kao nadležni za sprovođenje ovog Zakona. Od ukupno 5 seminara + 5 pratećih radionica (koliko je predviđeno Nastavnim planom za edukaciju državnih službenika, nosioca pravosudnih funkcija i zaposlenih u drugim organima, organizacijama i institucijama koji dolaze u kontakt sa slučajevima diskriminacije), održani su 2 seminara + 2. radionice, a treći seminar/radionica zakazan je za 5. i 6. X 2015.

Medijska kampanja o zabrani diskriminacije i afirmaciji antidiskriminatorskog ponašanja, u 2015. za temu ima podizanje nivoa svijesti opšte populacije prema diskriminaciji, stvaranje tolerantnog okruženja i senzibilisanja javnosti posebno prema osobama sa invaliditetom, LGBT populaciji, Romima, zatim, diskriminaciji po osnovu rodnog identiteta i drugim najčešće diskriminiranim društvenim grupama.

U interesu razvoja partnerskog odnosa između vlasti i **LGBT zajednice** na promociji ljudskih prava i unapređenja položaja LGBT osoba u društvu, predviđena je i saradnja sa lokalnim vlastima, i to kroz potpisivanje **Memoranduma o razumijevanju** o mjerama u borbi protiv diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta i promociji tolerancije prema LGBT osobama sa crnogorskim opštinama. Do sada su potpisani Memorandumi sa devet opština i to: Kotor, Tivat, Budva, Bar, Ulcinj, Herceg Novi, Podgorica, Cetinje i Pljevlja.

Kako bi se nastavila politika pokrenuta "Strategijom za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba 2013 – 2018", realizuju se godišnji akcioni planovi za njeno sprovođenje koji predviđaju realizaciju niza mjera u cilju zaštite ove društvene grupe. Ovdje, prije svega, mislimo na mjere u oblasti ljudskih prava LGBT osoba, u okviru kojih posebno izdvajamo mjere iz Akcionog plana za 2015. koje su u nadležnosti Ministarstva za ljudska i manjinska prava, kao što su: jačanje kapaciteta i promovisanje antidiskriminatornog ponašanja kroz kontinuirano sprovođenje seminara/radionica i treninga prema utvrđenom Planu implementacije antidiskriminatornog zakonodavstva kojim su, u ovoj godini obuhvaćeni predstavnici državnog tužilaštva (u toku sprovođenje ciklusa edukacije) medijska kampanja posvećena zabrani diskriminacije najranjivijih društvenih grupa (LGBT, osobe sa invaliditetom, Romi, žene) – u toku sprovođenje kampanje projekat učenja o različitim iskustavima registrovanog partnerstva (Francuska, Njemačka, Holandija, Engleska i Vels), kao pretpostavke za definisanje političkih uslova kod izbora modela koji najbolje odgovara crnogorskim uslovima (urađen je Nacrt komparativne analize Registrovanog partnerstva kao model uređenja istopolnih zajednica u zemljama članicama EU).